

у. Ёвѣуыр
АнѢн 4 АулѢр
рѢлѢн 1896 р

у

791

2009

Լայն
791

930
23 JUN 2005

Թիֆլիսի Հայոց Հրատարակչական Ընկերութիւն

№ 111

Շ Է Կ Ս Պ Ի Ր

ՐՈՄԵՕ ԵՒ ԶՈՒԼԻԷՏ

ՈՂԵՐԳՈՒԹԻՒՆ ՀԵՏԳ ՍՐՈՐՈՒՑՈՎ

Թարգմ. անգլերենից

ՅՈՎՀ. ԽԱՆ ՍԱՍԷՅԵԱՆ

ԹԻՖԼԻՍ

Տպարան Մ. Դ. Ռոտինյանցի

Типография М. Д. Ротинянца, Гол. пр., соб. д. № 41.

1896

2005 JUL 85

1111 9

1111 9

2341402 4 05000

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 3 Апрѣля 1896 года.

791-2009

590 (14244-57)

(14244-57)

18888

ԾԱՆՈԹՈՒԹԻՒՆ

Հարկ ենք համարում մի քանի խօսք ասել այն ըագմաթիւ քառախաղերի մասին, որոնցով լի է «Բովէօ եւ Զուլիէտը»: Բառախաղերը, գրեթէ միշտ, անթարգմանելի են: Եթէ փոխադրողը յաջողի ընագրի սրախօսութիւնների տեղ համանման քառախաղեր տալ,—ի հարկէ ոչ այնքան ընտիր,—դորանից աւելին չէ կարելի պահանջել: Մենք ջանք ենք արել, որ որ սրախօսութիւնը ըստի վերայ է եւ ոչ մտքի՝ յարմարեցնել համապատասխան քառախաղեր հայերէն լեզուից, որով թոպէապէս շեղուել ենք ընագրից: Բոլոր թարգմանիչները իրանց թոյլ են տուած այդքան ազատութիւն: Բայց թէ մեր քառախաղերը ո՛րչափ են յաջողուած՝ այդ չենք կարող ասել. միայն կարող ենք յոյս դնել ընթերցողների ներողամտութեան վերայ:

ԹԱՐԳՄԱՆԻՉԸ

ԳՈՐԾՈՂ ԱՆՁԵՐ

ԷՍԿԱՅՈՍ, Վերոնալի իշխան:

ՊԱՐԻՍ, մի երիտասարդ ազնուական, իշխանի ազգական:

ՄՈՆՏԵԳԻԻ, } երկու զերդաստանների գլուխները, որոնք միմեանց հետ թշնամի են:
ԿԱՊԻԻԼԷՏ, }
ԲՈՄԷՅՈ, Մոնտեգիի որդին:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՅՈ, }
ԲԵՆՎՈՒԹՈ, } Բոմեյի բարեկամներ:

ՏԻԲԱԼԷՏ, Կապիւլէտի ազգական:

ՄԻ ԾԵՐ ՄԱՐԳ, Կապիւլէտի հորեղբոր որդի:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ, մի ֆրանսիական կրօնաւոր:

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ, նույն կարգից մի կրօնաւոր:

ԲԱՂԳԱՍԱՐ, Բոմեյի ծառայ:

ՍԱՄՍՈՆ, }
ԳՐԵԳՈՐԻՅՈ, } Կապիւլէտի ծառաներ:

ԱԲՐԱՄ, Մոնտեգիի ծառայ:

ԵՐԵՐ ԵՐԱԺԻՇՏ:

ՊԵՏՐՈՍ, զաւակի ծառայ:

ԼԷԳԻ ՄՈՆՏԵԳԻԻ, Մոնտեգիի կին:

ԼԷԳԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ, Կապիւլէտի կին:

ԶՈՒԼԻՅՏ, Կապիւլէտի դուստր, Բոմեյի սիրուհին:

ԴԱՅԵԱԿ, Զուլիէտի:

ԿԼՕՒՆ. Մանկուհի. Պարիսի ծառան. Մի Գեղալաճառ:

Վերոնալի քաղաքացիներ. Զանազան մարդիկ և կանայք. Երկու զերդաստանների ազգականներ. Գիմակաւորներ. Պահապաններ. Պաշակներ և ուրիշ ծառաներ:

Տեսարանը առաջին չորս արարուածների մէջ տեղի ունի Վերոնայում, իսկ հինգերորդ տեսարանի սկիզբը Մանուսայում. մնացորդը կրկին Վերոնայում:

ՐՈՄԷՐ ԵՒ ԶՈՒԼԻՏ *)

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԱՌԱՋԻՆ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Վերոնա. Մի հրապարակ: Մանուկ ևն ՍԱՄՍՈՆ և ԳՐԵԳՈՐԻՍ,
սրերով և վաճառներով զինուած:

ՍԱՄՍՈՆ

Գրեգորիո, հաւատս, մենք խալտառակութիւն կուլ
տուողը չենք:

ԳՐԵԳՈՐԻՍ

Ոչ. ալլապէս մենք խալտառակ կլինէինք:

ՍԱՄՍՈՆ

Ուզում եմ ասել, որ եթէ մեզ բարկացնեն՝ սրերս
շուրս կբաշենք:

*) Այն պատմութիւն, որի վերալալս թատրերդը հիմնուած է՝
պատմուած է որպէս իսկապէս պատահած ձերբաւժան զը լա կօրտէի
«Վերոնալի պատմութիւն» գրքի մէջ, և լա ծանօթ էր անդլիացի
բանաստեղծներին Շէկսպիրից առաջ: Աւելի մանրամասն տեղե-
կութեանց համար տես Ֆրանսուա Վիկտոր Հիւգօի Փրանսիական
Թարգմանութեան նախաբանը: Ծ. Թ.

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Այ՛ն. բայց զգուշ կաց որ վեղդ դուրս չքաշեն:

ՍԱՄՍՈՆ

Ես իսկոյն զարկում եմ, հէնց որ ինձ զրգուում են:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Բայց դու շուտ չես զրգուում զարկելու:

ՍԱՄՍՈՆ

Մոնտէգիւների տան շներից մէկը ինձ զրգուում է:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Գրգուել նշանակում է շարժել. իսկ քաջ լինել նշանակում է պինդ կանգնել. ուրեմն եթէ դու զրգուում ես՝ նշանակում է դու փախչում ես:

ՍԱՄՍՈՆ

Այդ տան շներից մէկը ինձ զրգուում է պինդ կանգնելու: Մոնտէգիւի տնեցիներից ինչ մարդու կամ ինչ կնոջ որ հանդիպեմ՝ պատի կողմը կբռնեմ *) և նորանից առաջ կընկնեմ:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Այդ ցոյց է տալիս, որ դու մի անոյժ սրիկայ ես եղել. որովհետեւ միշտ անոյժ մարդն է պատի կողմը բռնում:

ՍԱՄՍՈՆ

Ծիշդ է, և հէնց այդ պատճառով է որ կնիկները լինելով աւելի զիւրաբեկ անօթներ՝ միշտ ձգւում են պատի կողմը. ուրեմն երբ որ Մոնտէգիւի տնեցիներին հանդիպեմ՝ տղամարդկանց կհրեմ պատից հեռու, իսկ կնիկներին կը կայցնեմ պատին:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Վէճը մէր տէրերի, և մեր, նոցա ծառաների մէջն է:

*) Պատի կողմը բռնել անարգանքի նշան էր: Ծ. Թ.

ՍԱՄՍՈՆ

Ինձ համար բոլորը մէկ է. ես ուզում եմ բռնաւոր դառնալ. տղամարդկանց հետ կուռելուց յետոյ՝ ես անգուլթ կլինիմ դէպի աղջիկները. ես նրանց կգլխատեմ:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Աղջիկներէ՛ն կգլխատես:

ՍԱՄՍՈՆ

Այ՛ն, կոյսերին, կամ նոցա կուսուլթիւնը. ինչպէս կուգես այնպէս հասկացիր:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Նոքա՛ կհասկանան, որոնք կգգան:

ՍԱՄՍՈՆ

Ես նորանց զգալ կտամ՝ որչափ որ զիմանալու ոյժ ունենամ. և ամեն մարդ զիտէ որ ես մի լաւ կտոր միս եմ:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Լաւ է որ ձուկ չես. եթէ ձուկ լինէիր՝ դու անալիտան ձողաձուկ կլինէիր:—Դուրս քաշիր գէնքդ, ահա Մոնտէգիւի տնեցիներից: (Մտնում են Աքրամ եւ Բաղդասար):

ՍԱՄՍՈՆ

Ահա՛ սուրս մերկացրած. դու մէկ կռիւ բաց արա, ես քո կռնակիդ կանգնած եմ:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Ի՞նչ. որ յետոյ կռնակդ շրջես և փախչես:

ՍԱՄՍՈՆ

Ինձնից մի վախենար:

ԳՐԵԳՈՐԻՈ

Ո՛չ, ես իմ հոգիս. ես քեզնից վախենամ:

ՍԱՄՍՈՆ

Այնպէս անենք որ օրէնքը մեր կողմը լինի. թող առաջ նոքա՛ սկսեն:

ԳՐԵԳՈՐԻՕ

Ես նորանց մօտից անցնելիս զէմքս կխոտուացնեմ.
Թող նոքա ինչպէս կուզեն այնպէս հասկանան:

ՍԱՄՍՈՆ

Ո՛չ, այնպէս հասկանան՝ ինչպէս կհամարձակուեն: Ես
նոցա երեսին կնայեմ և բոյթս կկծեմ *): Եթէ հանդուր-
ժեն՝ այդ նորանց համար մեծ անպատուութիւն կլինի:

ԱՅՐԱՄ

Մէր վերայ էք ձեր բոյթը կծում, պարոն:

ՍԱՄՍՈՆ

Ես իմ բոյթս եմ կծում, պարոն:

ԱՅՐԱՄ

Մէր վերայ էք ձեր բոյթը կծում, պարոն:

ՍԱՄՍՈՆ (ցած Գրեգորիոյին)

Արդեօք օրէնքը մեր կողմը կլինի, եթէ ասեմ այո:

ԳՐԵԳՈՐԻՕ

Ո՛չ:

ՍԱՄՍՈՆ (բարձր՝ Արամին)

Ոչ, պարոն, ես իմ բոյթս ձեր վերայ չեմ կծում, պա-
րոն. բայց ես իմ բոյթս եմ կծում, պարոն:

ԳՐԵԳՈՐԻՕ (Ագրամին)

Կռիւ էք փնտուում, պարոն:

ԱՅՐԱՄ

Կռիւ, պարոն. ո՛չ, պարոն:

*) Այդ տեսակ անարդանքը երկի խառնուրդից է ծագում առել,
և Շէկսպիրի ժամանակ Անգլիայում էլ սովորական է եղել: Մի կա-
տակարարութեան մէջ, որ դրուած է 1608-ին, հեղինակը, Պէկքէր
բանաստեղծը, խօսում է խառնակիչ մարդկանց խմբերի մասին, ո-
րոնք ման էին գալիս Սէնտ-Պօլի զբօսավայրում և ադ ձևով մի-
մեանց անարդանք էին անում:

ՍԱՄՍՈՆ

Եթէ կռիւ էք փնտուում՝ պարոն, ես պատրաստ եմ
ձեր դէմ. իմ տէրս հօ ձեր տիրոջից պակաս մարդ չէ:

ԱՅՐԱՄ

Աւելի մարդ էլ չէ:

ՍԱՄՍՈՆ

Լաւ, պարոն:

(Մտնում է Բենվոլիօ, հեռուից):

ԳՐԵԳՈՐԻՕ (Սամսոնին)

Ասա՛ աւելի լաւ մարդ է. ահա մեր տիրոջ ազգական-
ներից մէկը գալիս է:

ՍԱՄՍՈՆ

Այո՛, աւելի լաւ մարդ է, պարոն:

ԱՅՐԱՄ

Դու սուտ ես ասում:

ՍԱՄՍՈՆ

Քաշեցէք ձեր սուրը, եթէ մարդ էք:—Դրեգորիօ, հի-
մալ տեղն է քո այն մեծապանծ հարուածիդ: (Մարտնչում են):

ԲԵՆՎՈԼԻՕ (առաջ գալով)

Բաժանուեցէք, լիմաներ. տեղը դրեցէք ձեր սրերը.
դուք չէք իմանում ինչ էք անում:

(Զարկելով դեպի նա և ձգում ծառաների սրերը:
Մտնում է Տիբալտ):

ՏԻԲԱԼՏ

Ի՞նչ է. այս վախկոտ ուսմիկների մէջ
Դու սուր ես քաշել:—Յետ դարձիր, Բենվոլիօ,
եւ տես քո մահը:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ (Տիբալտին)

Ես խաղաղութիւն

Ուզում եմ միայն պահել սորանց մէջ:

Պատեան զիր սուրբդ. կամ թէ ինձ նրման
Դու էլ գործ զիր այն՝ սորանց բաժնեկու:

ՏՈՐԱԼՏ

Ի՞նչ, սուրբ ձեռքին խաղաղութեան խօսք!

Օ՛հ, ես այդ բառը այնպէս ատում եմ՝

Ինչպէս ատում եմ Մոնտեկիւներին,

Քեզ և զԺոխքը: Ա՛ռ քեզ, վատասիրտ:

(Մենամարտում են):

(Մտնում են ուրիշ կուսակիցներ երկու զեր-
դաստանների, որոնք նմանապէս խառնու-
մ են կռուի մէջ. յետոյ դալիս են մի քանի
քաղաքացիներ, գաւազաններով):

Ա. ԲԱՆԱԶԱՐՏԻ

Փայտեր, նիզակներ, զարկեցէք դորանց!

Ջարդեցէք բոլոր Կապիւլէտներին!

Ջարդեցէք բոլոր Մոնտեկիւներին!

(Մտնում են Կապիւլէտ, զիջերադատով
և Լէդի Կապիւլէտ):

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Այս ի՞նչ աղմուկ է. — Օհ, տըւէք ինձ

իմ երկար սուրբ:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Ո՛հ, մի լենացուալ.

— Ինչո՞ւ ես սուր ուզում:

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Սուրբս, ատում եմ:

— Ահա գալիս է ծերուկ Մոնտեկիւն

եւ իմ հակառակ սուր է խաղացնում:

(Մտնում են Մոնտեկիւ և Լէդի Մոնտեկիւ):

ՄՈՆՏԷԴԻԻ

Դու, սրիկայ Կապիւլէտ! — Մի բըռնէք, թողէք ինձ:

ԼԷԴԻ ՄՈՆՏԷԴԻԻ (նրան բռնելով)

Մի քալի՛ չես գընալ զէպի թըշնամիդ:

(Մտնում է իշխոնը հետևորդներով):

ԻՇԽԱՆ

Ըմբոստ հպատակներ, խաղաղատեացներ,

Դո՛ւք որ պըղծում էք այս պողովատը

Եղբօր արիւնով. — Ձե՛ն լըսում սոքա:

Ի՞նչ է, հօ, մարդիկ. ի՞նչ է, գազաններ,

Որ ձեր չար բարկութեան տապն էք զովացնում

Բոսոր աղբիւրներով, որոնք ցայտում են

Ձեր երակներից. հնազանդեցէք ինձ,

Թէ չէք կամենում, որ ձեզ տանջել տամ:

Ձգեցէք արիւնոտ ձեր այդ ձեռքերից

Ոճրամուխ զէնքերդ և ակամջ դըրէք

Ձեր՝ զալրոյթով լի իշխանի վըճռին:

Ցարդ, քաղաքական երեք սլատերազմ,

Օղային մի խօսքից միայն ծնունդ առած՝

Քո ձեռքով, Մոնտեկիւ, և քո, ծեր Կապիւլէտ,

Երեք անգամ է որ վըրդովել են

Մեր փողոցների խաղաղութիւնը,

Եւ վերոնալի ծերունիները

Երբորդ անգամն է որ ցած են դըրել

Իրանց վեհաշուք ծանր հազուստները

Եւ վեր են առել հին-հին նիզակներ

(Որ Ժանգոտուել են խաղաղութիւնից)

Նոյնչափ հին ձեռքերով, վերջ տալու համար

Ձեր հին Ժանգոտուած ատելութեանը:

Թէ մէկ էլ վըրդովէք մեր փողոցները՝

Ձեր կեանքը տուգանք պէտք է վըճարուի

Մեր խաղաղութեան: Արդ, գնան միւսները.

Իսկ դու, Կապիւլէտ, դու ինձ հետ արի,

Եւ դու, Մոնտեկիւ, կէսօրից լետոյ

Դու էլ եկ լըսել այս գործի մասին

Տալիք վճիռըս Վիլլաֆրանկայում,
 Որ սովորական մեր դատավայրն է:
 Կըրկնում եմ նորից, մահուան պատուհասով,
 Քաշուեցէք բոլորդ:

(Ամենքը դուրս են գնում, բացի Մոնտեզիլի
 ից, Լէդի Մոնտեզիլից եւ Բենվոլիոյից):

ՄՈՆՏԵԶԻԼԻ

Ո՛վ այս հին կռիւը զարթեցրեց կրկին.
 Խօսիր, Բենվոլիօ, այստե՛ղ էիր դու
 Երբ որ ըսկըսաւ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ

Երբ որ ես եկայ՝

Մոնտեզիլների տան ծառաները
 Զերինների հետ կըռուի մէջ էին:
 Ես սուր քաշեցի որ նըրանց բաժնեմ.
 Հէնց այդ րոպէին կրակոտ Տիբալտը
 Սուրը ձեռք տռած մըտաւ կըռուի մէջ,
 Եւ պըտոյտ տալով իր գըլխի շուրջը՝
 Լուտանք էր թափում իմ ականջներին
 Եւ օդը ճեղքում, որ, անխոցելի՝
 Արհամարհանքով սուլում էր նորան:
 Այնինչ հարուածներ փոխանակելով
 Ըզբաղուած էինք՝ նոր մարդիկ եկան
 Եւ երկու կողմից կըռուել ըսկըսան,
 Մինչև որ ինքը իշխանն էլ եկաւ
 Եւ նըրանց զատեց:

ԼԷԴԻ ՄՈՆՏԵԶԻԼԻ

Օ, ո՛ւր է Բոմէօն.

— Այսօր դուք նըրան տեսէ՛լ էք արդեօք.
 Ես շատ ուրախ եմ որ չէր կըռուի մէջ:

ԲԵՆՎՈԼԻՈ

Տիկին, մի ժամ առաջ քան սուրբ արեգը,
 Դուրս գար ոսկեշող պատուհաններից

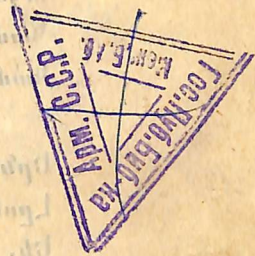
Կերճ Արևելքի՝ վըրդովուած միտքըս
 Ինձ դըրդեց դուրս գնալ և շըրջագայել:
 Ժանտաթըգենու մի պուրակի մէջ,
 Որ կայ քաղաքից դէպի արևմուտք՝
 Տեսայ ձեր որդուն, որ այնքան կանուխ
 Արդէն շըրջում էր. նորա կողմ գնացի.
 Բայց ինձ տեսնելով՝ նա անյայտացաւ
 Անտառի խորքը. իսկ ես դատելով
 Նորա յոյզերը իմինիս չափով,
 Որոնք չեն երբէք այնքան խորասուզ
 Որչափ երբ մենակ են՝ հետապընդեցի
 Ոչ նորա խոհերին, այլ իմիններին,
 Եւ ուրախութեամբ փախայ նորանից՝
 Որ ուրախութեամբ փախչում էր ինձնից:

ՄՈՆՏԵԶԻԼԻ

Շատ առաւօտներ տեսել են նրան այնտեղ,
 Որ արտասուքով աւելացնում է
 Վաղորդեան զով ցօղը. ամպերի վերայ
 Խոր հառաչների նոր ամպ է բարդում.
 Բայց անմիջապէս որ ըսկըսում է
 Կենսատու արևը հեռու արևելքում
 Քարշել ըստուերուտ վարագոյրները
 Վարդ Արշալոյսի մահճի վերայից՝
 Լոյսից փախչում է թրխպամած որդիս.
 Փակում է մենակ իր սենեակի մէջ,
 Փակում է նորա լուսամուտները,
 Եւ դուրս հանելով գեղեցիկ լոյսը՝
 Նիգով գոցում է դուռը նորա դէմ,
 Այսպէս իր համար մի արուեստական
 Գիշեր շինելով: Սե՛ւ և չարագոյժ
 Կարող է լինել իր այս միտումը՝
 Թէ չըփարատեն բարի խորհուրդներ
 Դորա պատճառը:

491-2009

14244-75-67261

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Ազնիւ հօրեղբայր,
Գիտէ՞ք պատճառը:

ՄՈՆՏԵԴԻԻ

Ոչ ես գիտեմ այդ,
Ոչ էլ նա կասէ:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Արդեօք երբ և է
Այդ մասին նրան ըստիպել էք զուր:

ՄՈՆՏԵԴԻԻ

Թէ ես, թէ ուրիշ շատ բարեկամներ.
Բայց ինքն է միայն իր տանջանքների
Խորհրդակիցը:—Ո՛րչափ լաւ՝ չըգիտեմ,—
Բայց այնքան գաղտնապահ, անթափանց է նա,
Այնչափ փակ՝ քննութեան, հետախուզանքի՝
Որչափ կոկոնը, որին կըրծում է
Նախանձոտ որդը, նախ քան նա բանայ
Իր անուշաբույր թերթերը՝ օդին,
Կամ գեղեցկութիւնը ձօնէ արևին:
Թէ իմանայիք ուսկից են գալիս
Նոցա ցաւերը՝ ամենայն փութով
Կտճապարէինք բըժըշկել նորանց:
(Բոմբօն երեւում է հեռուից)

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Ահա գալիս է. հեռացէք խընդրեմ.
Կամ ես կիմանամ նորա ցաւերը,
Կամ շատ խիստ կերպով պէտք է մերժէ ինձ:

ՄՈՆՏԵԴԻԻ

Երնէկ, մընալով, բախտ ունենայիք
Լըսել մի անկեղծ խոստովանութիւն:—
Եկ, տիկին, գընանք:

(Մոնտեգիւ եւ տիկին Մոնտեգիւ գնում են):

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Բարի լույս, Բոմբօ:

ՐՈՄԷՕ

Միթէ դեռ օրը այսքան կանուխ է:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Հէնց հիմա զարկեց իններորդ ժամը:

ՐՈՄԷՕ

Օ՛հ, տըխուր ժամերն երկար են թըւում:
Միթէ հայրս էր այն, որ այնպէս արագ
Հեռացաւ այստեղից:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Նա էր:— Բոմբօ,

Ի՞նչ վիշտ է ժամերդ այդպէս երկարում:

ՐՈՄԷՕ

Այն է որ չունիմ այն՝ որ թէ ունենայի՝
Ժամերս կըկարճէր:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Միթէ սիրուց է:

ՐՈՄԷՕ

Ես զուրկ եմ...

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Սիրուց:

ՐՈՄԷՕ

Զուրկ նորա շնորհից՝

Որին սիրում եմ:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Վայ, ինչպէս սէրը,
Այնչափ քընքուշիկ ըստ երևոյթին՝
Կարող է լինել այնչափ բռնաւոր
Եւ այնչափ դաժան՝ իրողութեան մէջ:

ԲՈՄԷՕ

Վահ, քնչպէս սէրը, աչքերին մի կապ,
Կարող է, անաչք, տեսնել շաւիղներ
Դէպ իր փափաքը: Ո՛ւր պէտք է ընթերնք:—
Վահ, միթէ այստեղ ինչ խռովութիւն կար:
Բայց ոչ. մի ասեր. դիտեմ բոլորը.
Մենք շատ գործ ունինք ատելութեան հետ,
Բայց էլ աւելի ունինք սիրոյ հետ:—
Մհ, կուտարար սէր, օհ, սիրալից քէն,
Օհ ամենայն բան, չըքից ըստեղծուած,
Ծանր թեթևութիւն, լուրջ ունայնութիւն.
Մհ, անձև քառս սիրուն ձևերի,
Կապարեալ փետուր, պայծառ ծովի, սառն հո՛ւր,
Հիւանդ առողջութիւն և քոն միշտ արթուն,
Որ չէ՛ ինչ որ է:—Սյս է այն սէրը,
Որ ես ըզգում եմ. մի սէր, որի մէջ
Ես սէր չեմ ըզգում: Ծիծաղում ես, չէ՛:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ոչ, ի՞նչ սիրելի. աւելի միտուած եմ
Ես լաց լինելու:

ԲՈՄԷՕ

Բարեսիրտ, ինչո՛ւ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Քանզի տեսնում եմ քո բարի սիրտը
Այդպէս ճընշըւած:

ԲՈՄԷՕ

Աւաղ, այդպէս է սիրոյ յանցանքը:
Իմ իսկ ցաւերըս կուրծքըս ճընշում են,
Եւ դու ուզում ես ծաւալել նըրանց,
Ճընշելով նաև քո սըրտիդ ցաւով:
Նոյն իսկ այդ սէրը, որ ցոյց են տալիս՝
Աւելացնում է մի նոր տըրտմութիւն

Արդէն խիստ տրտում իմ սըրտիս վերայ:
Սէրը մի ծուխ է, որ բարձրանում է
Հառաչանքների գոլորշիներից.
Երբ նա արձակ է՝ մի հուր է շողուն
Սիրահարների աչքերի միջին:
Ուրիշ քնչ բան է. — մի խենթութիւն է
Ամենից խելօք. մի խեղդող լեղի
Եւ կենդանարար մի անուշութիւն: —
Մնաս բարով, Բենվոլիօ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ըսպասիր, ես էլ գալիս եմ քո հետ.
Եթէ ինձ այսպէս դու թողնես գընաս՝
Դու ինձ կանարգես:

ԲՈՄԷՕ

Բահ, ես ինձ կորցրել եմ.
Ես այստեղ չեմ հօ, այս Բոմէօն չէ. —
Նա մի այլ տեղ է:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ասա ինձ լուրջ կերպով.
Ո՞վ է սիրածը:

ԲՈՄԷՕ

Ուզում ես ուրեմն,
Որ հեծեծանքով ես ասեմ քեզ այդ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Հեծեծանքով. ոչ. բայց ասա՛ լուրջ կերպով:

ԲՈՄԷՕ

Հրամայիր հիւանդին, որ նա լուրջ կերպով
Իր կրտսկն անէ: Ա՛հ, դա մի բառ է՝
Որ գուր ես խընդրում այնպիսի մէկից՝
Որ այսչափ հիւանդ է: Լուրջ կերպով, բարեկամ,
Սիրում եմ մի կնոջ:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

ձիշդ կէտին զարկեցի,
Երբ ենթադրեցի որ դու սիրում ես:

ԲՈՄԷՕ

Լաւ նըշան առնող! Եւ գեղեցիկ է
Նա, որին սիրում եմ, և շրջացուցիչ:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Որչափ նըշանը շրջացուցիչ է՝
Այնչափ դիւրին է, սիրուն Բոմէօ,
ձիշդ կէտին զարկել:

ԲՈՄԷՕ

Ոչ. այս նըշանը

Զարկելի բան չէ. Կուպիդի նետերին
Անմատչելի է: Դիւանայի նման է.
Եւ ըզգաստութեան ամուր վահանով
Ըսպառաղինուած՝ նա գերծ է մընում
Սիրոյ մանկական տրկար աղեղից:
Նա չէ թոյլ տալիս սիրային բառերին
Պաշարել նըրան, ոչ էլ ենթարկում
Յարձակուող աչքերի ընդհարումներին,
Ոչ էլ յօթարում բանալ իր գոգը
Այն սըրբակաշառ մամոնի առաջ:
Օ՛, նա հարուստ է գեղեցկութեան մէջ.
Աղբատ է միայն, քանզի երբ մեռնի՝
Կըմեռնի գանձը իր գեղեցկութեան:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Միթէ ուխտած է լաւիտեան կոյս ապրել:

ԲՈՄԷՕ

Այո՛, ուխտած է. և այդ խնայումը
Առաջացնում է մի շատ մեծ կորուստ. —
Գեղեցկութիւնը իր խըստութիւնից

Այսպէս սովատանջ՝ զըրկում է իսպառ
Ապագայ սերունդը գեղեցկութիւնից:
Խիստ սիրուն է նա, խիստ ըզգաստ է նա,
Խիստ ըզգաստ սիրուն. և նա, եղով ինձ,
Արժան է երկնային բախտաւորութեան՝
Պատճառելով ինձ յուսահատութիւն:
Նա ուխտ է արել չըսիրել երբէք.
Եւ իր այդ ուխտով ես մեռած ողջ եմ,
Քանզի դեռ ողջ եմ որ յայտնում եմ այդ:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Լըսիր խորհըրդիս. մոռացիր խորհել
Այդ սիրոյ վերայ:

ԲՈՄԷՕ

Մի ձև ցոյց տուր ինձ,

Որով կարենամ խորհելը մոռնալ:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Դու քո աչքերիդ ազատութիւն տուր.
Նըկատիր ուրիշ գեղեցկութիւններ:

ԲՈՄԷՕ

Այդ մի միջոց է՝ որ չընաշխարհիկ
Անուանուի նորա գեղեցկութիւնը:
Այն դիմակները, որոնք բախտ ունին
Գեղեցիկ կանանց դէմքը պագնելու՝
Իրանց սեռութեամբ մեզ լիշեցնում են
Պայծառ դէմքերը, որոնց ծածկում են:
Կուրացած մարդը ինչպէս մոռանայ
Իր աչքի լոյսի այն անգին գանձը
Որ կորցըրել է: Յոյց տուր ինձ մի կին,
Որ անգոյգ լինի գեղեցկութեան մէջ:
Ի՞նչ բանի է պէտք նորա այդ գեղը՝
Թէ ոչ մի էջ է, ուր կարդալ կարող եմ

Թէ ո՞վ է նա որ գերազանցում է
Գերազանց գեղուհուն: Մնաս բարով, Բենվոլիո,
Զես կարող մոռացում սովորացնել ինձ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Կամ այդ գաղտնիքը պէտք է ես գրնեմ
Կամ պարտքով մեռնեմ:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Փ ո ղ ո ց.

Մտնում են ԿԱՊԻԻԼԷՏ, ՊԱՐԻՍ և ԾԱՌԱՆ.

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Մոնտեգիւն կապուած է նոյնպէս տուգանքով
Որպէս ես ինքըս. և, մտածում եմ,
Դրժուար չէ մեզ պէս ծեր մարդկանց համար
Խաղաղ ապրելը:

ՊԱՐԻՍ

Դուք երկուսդ էլ
Պատուաւոր մարդու համարում ունիք.
Եւ ցաւալի է, որ այսքան երկար
Դրժուածեան մէջ էք միմեանց հետ ապրել:
Բայց այժմ, տէր իմ, քնչ է ձեր խօսքը
Իմ առաջարկիս:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ես պէտք է կրկնեմ ինչ որ ասացի.—
Զաւակս աշխարհին դեռ անծանօթ է.

Հազիւ է տեսել տասնուչորս տարի:
Երկու ամառ էլ թող թառամին դեռ
Իրանց սիգանքով՝ նախ քան թէ նըրան
Հասուն համարենք մի հարս դառնալու:

ՊԱՐԻՍ

Շատ կան նորանից մանկահասակներ,
Որոնք բախտաւոր մայրեր են արդէն:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Եւ շուտ են թօշնում այդքան վաղահաս
Ամուսնացածներ: Երկիրը կլանել է
Բոլոր յոյսերըս բացի Զիւլիէտից:
Նա է կալուածիս յուսալից մառանգն:
Սէր յայտնիր նորան, սիրելի Պարիս,
Զեռք բեր իր սիրտը. իմ հաճութիւնը
Մի մասն է միայն իր յօժարութեան.
Թէ նա ընդունի՝ իր ընտրութիւնից
Կախուած է նաև իմ հաճութիւնը

Եւ իմ ի սըրտէ համաձայնումը:

Ես մի խընջոյք եմ տալիս այս գիշեր,

Որ վաղուց ի վեր սովորութիւն է,

Որին շատ հիւրեր հրաւիրած եմ ես:

Թէ դու էլ ուզես նորանց հետ լինել՝

Մեծ ուրախութիւն կը պատճառես ինձ:

Իմ խեղճիկ տան մէջ յուսաւ այս գիշեր

Դիտել բազմաթիւ երկրաճեմ աստղեր՝

Որոնք լոյս կը տան մըթին երկընքին:

Այնպիսի հեշտանք, որպէս ըզգում եմ

Կայտառ ջահիլներ, երբ որ Այրիւր

Գեղեցիկ զուգուած ճեմում է գալիս

Կաղ ու կոր ձմեռի կրրունկի ետև՝

Այնպիսի հեշտանք կըզգաս այս գիշեր

Այն թարմ կանացի կոկոնների մէջ,

Որոնց մեր տանը դու կարժանանաս:
Լըսիր բոլորին, նայիր բոլորին.
Հաւանիր նորան՝ ով որ ամենից
Աւելի արժան է. և իմ աղջիկս էլ
Կըլինի մէկը այդ շատերի մէջ,
Մէկը լոկ թըւով, այլ հաշուով ոչինչ:—
Գընանք, եկ ինձ հետ:

(Մտային)

— Գընա, այ տըղայ,
Ոտքի տակ արա սիրուն Վերոնան.
Գըտիր այն մարդկանց, որոնց անուններն
Գըրուած են այստեղ, և ասա նորանց,
(Տալով մի թուղթ)
Որ տունըս և ջերմ հիւրընկալութիւն
Կան նորանց համար:

(Կապիւլէտ եւ Պարիս դուրս են գնում):

ԺԱՌԱՅ

Գտնել այն մարդկանց, որոնց անունները գրուած են
այստեղ: Գրուած է, որ կօշկակարը պէտք է գործ ածէ իր
կէս-գազը, և զերծակն՝ իր կաղապարը. ձկնորսն՝ իր վրձինը
և նկարիչն՝ իր ցանցը: Իսկ ինձ ուղարկում են գտնել այն
մարդկանց, որոնց անունները գրուած են այստեղ. այն ինչ
ես մինչև անգամ չեմ կարողանում գտնել, թէ գրողը ինչ
անուններ է գրել այստեղ: Ես պէտք է զիմեմ գիտուննե-
րին:— Լաւ հանգիսեցինք:

(Մտնում են Բենզոլիս եւ Բոմէօ):

ԲԵՆՎՈԼԻՍ

Բահ, մարդ. մէկ բոցը մարում է միւսը,
Մի ցաւ ամոքում միւսի խաթիւնով:
Թէ գլուխըդ դառնում է՝ միւս կողմ պըտոյտ եկ.
Մէկ բուռն վիշտը բուժում է միւսով.
Ա՛ռ քո աչքիդ մէջ մի նոր վարակում.—
Հընի ժանտ թոյնը կըջընջուի իսկոյն:

ԲՈՄԷՕ

Պլանտանի *) տերէն այդ բանի համար
Շատ օգտակար է:

ԲԵՆՎՈԼԻՍ

Ի՞նչ բանի, խընդրեմ:

ԲՈՄԷՕ

Կոտրած ոլոքի:

ԲԵՆՎՈԼԻՍ

Ի՞նչ է, Բոմէօ,

Խելագարուէ՛լ ես:

ԲՈՄԷՕ

Խելագար, ոչ. բայց աւելի կապուած
Քան մի խելագար. բանտի մէջ կախուած,
Կերակրից զըրկուած, ձաղկուած, տանջուած,
Եւ...

(Մտային)

Բարե քեզ, բարեկամ:

ԺԱՌԱՅ

Աստծու բարին:—

Խընդրում եմ, պարոն, դուք կարգաւ գիտէք:

ԲՈՄԷՕ

Այո, իմ բախտը թըշուառութեան մէջ:

ԺԱՌԱՅ

Գուցէ այդ բանը դուք սովորել էք
Առանց գըրքերի. բայց ասէք, խընդրեմ,
Կարո՞ղ էք կարգաւ ինչ բան որ տեսնէք:

ԲՈՄԷՕ

Եթէ ճանաչեմ տառերն ու լեզուն:

*) Մի բուս, որ ինչպէս ենթադրում էին՝ մեծ զօրութիւն ու-
նէր վէրքեր բռնկելու: Մ. Թ.

ԾԱՌԱՅ

Դու ճիշդ ես խօսում: Մնաս բարով: Տէր ընդ քեզ:

ԲՈՄԷՕ

Կաց, այ մարդ. մի գնար. կարող եմ կարգալ:

(Կարողում է):

«Սինիոր Մարտինո, իր կինը եւ աղջիկները. կոմս
«Անսելմո» եւ իր գեղանի քոյրերը. որքեալի տիկին Վիտ-
«չուվիո. սինիոր Պլաչենտիո եւ իր սիրասուն եղբօր աղ-
«ջիկները. Մերկուտիո եւ իր եղբայրը Վալենտին. իմ հօր-
«եղբայր Կապիւլէտ, իր կինը եւ աղջիկները. իմ սիրուն
«եղբօր դուստր Ռոզալին, Լիվիա. սինիոր Վալենտիո եւ
«իր հօրեղբօր որդի Տիբալտ. Լուչիո եւ զուարթ Հէլէնան»:

Գեղեցիկ ժողով: (Թուղթը յետ տալով) Ո՛րտեղ պէտք է գան:

ԾԱՌԱՅ

Վերեւ:

ԲՈՄԷՕ

Որտեղ:

ԾԱՌԱՅ

Մեր տանը, ընթերցու:

ԲՈՄԷՕ

Ո՛ւմ տանը:

ԾԱՌԱՅ

Տիրոջս:

ԲՈՄԷՕ

Իրաւ, պէտք է ամենից առաջ այդ հարցնէի:

ԾԱՌԱՅ

Հիմայ դու չհարցրած, ես քեզ կասեմ: Իմ տէրս նշա-
նաւոր հարուստ Կապիւլէտն է. և եթէ դու Մոնտէգիւների
տնից չես՝ դու ել եկ մի բաժակ գինի քամիր: Տէր ընդ քեզ:

(Դուրս է գնում):

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Սա Կապիւլէտի այն հին խընջուքն է,

Ուր և ընթրում է քո այնքան սիրած
Զըքնաղ Ռոզալինը, բոլոր Վերոնի
Այն հիանալի սիրունների հետ:
Գնա այնտեղ. յետոյ, անաչառ աչքով
Բաղդատիր իր դէմքը մի այլ դէմքի հետ,
Որ քեզ ցոյց կըտամ. և դու կըտեսնես,
Որ քո կարապը ագռաւ է եղել:

ԲՈՄԷՕ

Եթէ իմ աչքըս, հակառակ ջերմեռանդ
Իր պաշտողութեան, այգալիսի սուտ խօսի՝
Թող ապա փոխուին իր արցունքները
Եւ բոցեր դառնան. և այս աչքերըս—
Յաճախ ջրրահեղձ, բայց դարձեալ անմահ—
Որպէս թափանցիկ հերետիկոսներ
Թող հըրկէզ լինին իբրեւ խաբեբայ:
Առաւել գեղեցիկ քան իմ սիրածըս:
Ոչ, ամենատես արեգակն անգամ
Չէ երբէք տեսել նորա նըմանը
Այն օրից ինչ որ աշխարհն ըսկըսեց:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Բահ, դու տեսել ես նրրան գեղեցիկ՝
Քանզի չես տեսել ոչ ոք նորա մօտ.
Նա ինքըն իր հետ կըշուուել է միայն,
Երկու աչքումդ էլ նա ինքն է եղել:
Բայց այն բիւրեղեայ նըժարների մէջ
Դիր սիրուհուդ մօտ մի այլ մանկամարդ,
Որ քեզ ցոյց կըտամ, որ կըշողշողայ
Այս խնջուքի մէջ. և դու կըտեսնես,
Որ հազիւ ապա սիրուն կըթըլայ
Նա որ թըլում է ամենից սիրուն:

ԲՈՄԷՕ

Լաւ, կըգամ, ոչ թէ մի այգալիսի բան

Տեսնելու համար, այլ իմ սիրածիս
 Չքնադուլթեան վրայ ըսքանջանալու:
 (Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Պ.

Մի սենեակ նստելու տան մէջ:

Մտնում են ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ և ԴԱՅԵԱԿԸ

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Դայեակ, ո՞ւր է դուստրս. գնա՛ կանչիր նրան:

ԴԱՅԵԱԿ

Վրկայ կուսուլթիւնս—երբ որ տասներկու
 Տարեկան էի.—ասել եմ որ գայ:

(Կանչելով)

—Ո՛ւր ես, գառնուկըս, ո՞ւր ես թըւջնուհիս,
 Ո՛ւր մնաց աղջիկը. Տէր Աստուած... Զուլիէտ:
 (Մտնում է Զուլիէտ):

ԶՈՒԼԻԷՏ

Ի՞նչ է, ո՞վ է կանչում:

ԴԱՅԵԱԿ

Ձեր մայրն է կանչում:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Տիկին, ահա ես. ի՞նչ է ձեր կամքը:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ահա գործն ի՞նչ է: — Դայեակ, հեռացիր,
 Ծածուկ խօսք ունինք: Ո՛չ, դայեակ, լետ եկ.
 Միտքըս փոխեցի. դու մեր ժողովին
 Պէտք է գըտընուիս: Գիտես, իմ դուստրըս
 Սիրուն տարիք ունի:

ԴԱՅԵԱԿ

Այո, ես իմ հոգիս,
 Նորա տարիքի մինչև իսկ ժամը
 Կարո՞ղ եմ ասել:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Տասնուչորս չըկայ:

ԴԱՅԵԱԿ

Ես գրաւ կըգայի տասնուչորս ատամ,—
 Բայց ափսոս, միայն ես չորս հատ ունիմ,—
 Որ այդքան էլ չէ: Ո՞րչափ է մնացել
 Լամմասի *) տօնին:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Մի տասնուհինգ օր.

Քիչ աւել կամ պակաս:

ԴԱՅԵԱԿ

Աւել կամ պակաս,

Տարուայ օրերից Լամմասի գիշեր
 Նա կըլըրացնէ տասնուչորս տարին.
 Նա և Շուշանըս (հոգին լոյս դառնայ
 Ամեն քրիստոնէի) տարեկից էին:
 Շուշանը հիմա Աստուծոյ մօտ է.
 Նա շատ էր ինձ համար. բայց ինչպէս ասացի՝
 Լամմասի գիշեր նա կըլըրացնէ
 Տասնուչորս տարին. իրաւ, կըլըրացնէ,
 Ես լաւ լիշում եմ. այն երկրաշարժից
 Տասնումէկ տարի անցել է արդէն.
 Մենք կաթից կտրեցինք - բնաւ չեմ մոռանայ,—
 Տարուայ օրերից հէնց ճիշդ այդ օրը:
 Ես ծըծիս վրայ օշինդր էի քսել

*) «Լամմաս» անգլո-սակսոն լեզուով նշանակում է հացի տօն,
 որ օգոստոսի 1-ին էր լինում: Մ. Թ.

Եւ նըստել էի արեգակի տակ
Աղաւնանոցի պարըսպի ներքեւ.
Իմ տէրըս և դուք Մանուկա էիք—
Լաւ ուղեղ ունիմ:—Բայց ինչպէս ասացի,
Երբ որ նա առաւ օշինդրի համը
Եւ տեսաւ դառն է՝ վահ, այնպէս գըժուեց.
Տեսնելու բան էր, ինչպէս բարկացած
Չարացաւ ծծիս վրայ: Աղաւնանոցը
Տակն ու վեր արաւ: Զըշմարիտ, հարկ չըկար
Ինձ ասել՝ փախիր:
Եւ այն օրուանից տասնութէկ տարի է.
Նա այն ժամանակ ինքը կանգնում էր.
Բահ, խաչը վրկայ, նա մինչև անգամ
Կարող էր վազել, ամեն կողմ գընալ:
Հէնց նախորդ օրը ճակատը կտորեց.
Յետոյ ամուսինս, (հոգին լոյս դառնայ,
Շատ ուրախ մարդ էր), նըբան վեր առաւ
Եւ ասաց. «Ի՞նչ է, երեսի՞ վըրայ
Ընկել ես գետին. երբ խելքըդ կըտրէ՝
Մէջքիդ վրայ կընկնես. այնպէս չէ՞ Զուլի»:
Եւ սիրուն չարը իր լացը կըտրեց
Եւ ասաց «Այո»: Հիմա նայեցէք,
Ի՞նչպէս կատակը ճիշդ տեղին եկաւ:
Հաւատացնում եմ, հազար տարի ապրեմ՝
Չեմ մոռանայ այդ: «Այնպէս չէ, Զուլի»,
Ասաց իմ մարդը, և պըզտիկ խենթը
Իր լացը կըտրեց և ասաց «Այո»:

Լէոյի ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Բաւ է. սո՛ւս կացիր:

ԴԱՅԵԱԿ

Լաւ, տիկին, բայց ի՞նչպէս
Չըծիծաղեմ ես՝ երբ միտ եմ բերում
Որ լացը կտրեց, և ասաց «Այո»:

Եւ սակայն հաւատա, ճակատի վերայ
Նա մի գունտ ունէր փոքրիկ ձուի չափ.
Ի՞նչ սաստիկ հարուած, և խիստ էր լալիս:
Ամուսինս ասաց. «Ի՞նչ, երեսի՞ վրայ
Ընկել ես գետին. լաւ, երբ մեծանաս՝
Մէջքիդ վրայ կընկնես: Չե՞ս ընկնիլ, Զուլի»:
Նա լացը կըտրեց, և ասաց «Այո»:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Դու էլ ձայնդ կըտրիր, խնդրում եմ, դայեակ:

ԴԱՅԵԱԿ

Լաւ է, վերջացրի: Աստուած օրհնէ քեզ.
Դու ես ամենից սիրուն լամուկը՝
Որին ծիծ եմ տուել. թէ այնքան ապրեմ
Որ քեզ հարս տեսնեմ՝ սըրտիս փափաքը
Առած կըլինիմ:

Լէոյի ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Հէնց այդ է նիւթը
Որի վրայ ուզում եմ խօսել նրա հետ:—
Ասա ինձ, աղջիկս. ի՞նչ է քո կամքըդ
Ամուսնութեան մասին:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Դա մի պատիւ է, որ չեմ երազում:

ԴԱՅԵԱԿ

Ի՞նչ է, պատիւ է. եթէ ես չեմ
Միակ դայեակըդ՝ ապա կասէի,
Որ իմաստութիւն ծըծել ես պըտկից:

Լէոյի ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Լաւ. խորհիր այսուհետ ամուսնութեան վրայ.
Քեզնից ջահիլներ այստեղ Վերոնում՝
Յարգելի տիկիներ, մայրեր են դարձել:

Թէ չեմ սրխալուում՝ ես ինքս մայր էի
Նախ քան այդ տարիքը՝ երբ դու աղջիկ ես:
Կարճ ուրեմն. լըսիր. ազնիւ Պարիսը
Քո ձեռքդ է խընդրում իր սիրոյ համար:

ԴԱՅԵԱԿ

Ի՜նչ մարդ է, օրինորդ. օրինորդ, մի մարդ
Աշխարհի նըման. վահ, մոմի՛ մարդ է *):

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Վերոնի ամառն այդպիսի ծաղիկ
Ե՛լ ուրիշ չունի:

ԴԱՅԵԱԿ

Իրաւ, ծաղիկ է,
Իսկական ծաղիկ:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Լաւ, քնչ ես ասում.

Կարող ես սիրել այդ ջէնտեւէնին:
Այս գիշեր նըրան մեր խընջուիքի մէջ
Կըտեսնես անշուշտ. յայնժամ դու կարդա
Ջահել Պարիսի գէմքի հատորը
Եւ գըտիր այնտեղ այն հրապոյրները,
Որ գեղեցկութեան գրիչն է գըծագրել.
Քըննիր երեսի ամեն մէկ գիծը.
Տես ինչպէս մէկը միւսին տալիս է
Ներդաշնակութիւն. և եթէ մի բան
Այդ պերճ հատորում քեզ անյայտ մընայ
Կըզըտես գըրուած նըրա աչքերի
Լուսանցքի միջին: Այդ՝ սիրոյ թանկ գիրքը,
Այդ մինչև հիմա անկազմ սիրողը,
Կատարեալ գեղեցիկ լինելու համար՝

*) Այնպէս գեղեցիկ է, որ կարծես մոմից չինած արձան լինի:
Ծ. Թ.

Կազմի պէտք ունի. ծովի մէջ ձուկը
Շատ մեծ փալ ունի. և շըքեղ բան է
Որ դըրսից սիրունը ներսից թագընէ
Նոյնպէս մի սիրուն: Շատերի աչքին
Պերճ է այն գիրքը, որ պարփակում է
Ռսկի հէքեաթը ոսկի կըղպանքով.
Նոյնպէս էլ և դու, առնելով նըրան՝
Առնում ես բաժին բոլոր բաներից
Ինչ որ նա ունի, առանց որ քեզնից
Մի բան պակասի:

ԴԱՅԵԱԿ

Մի բան պակասի:
Ոչ, կաւելանայ. կանայք մարդկանցով
Ըստուարանում են:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Լաւ, ինձ կարճն ասա.
Ընդունելու ես Պարիսի սէրը:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Տեսնեմ, ջանք կանեմ ես նըրան սիրել,
Եթէ տեսնելը սիրել է բերում:
Բայց ես իմ աչքըս չըպէտք է մըխեմ
Սուաւել խորունկ՝ քան որչափ նըրան
Ձեր յօժարումը ոյժ տայ և թըռիչք:
(Մտնում է մի ծառայ):

ԾԱՌԱՅ

Տիկին, հիւրերն եկել են. ընթրիքը պատրաստ է. ձեզ
կանչում են. օրիորդին ուզում են. դայեակին անիծում են
ամբարում, և ամեն բան տակն ու վրայ է: Պէտք է գնամ
գործիս. խնդրեմ, շուտ եկէք:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Հետևում ենք քեզ:—Եկ, Ջուլիէտ. կոմսը
Մեզ ըստասում է:

ԴԱՅԵԱԿ

Գընա, այ աղջիկ,
Երջանիկ օրերիդ գընա աւելցրու
Երջանիկ գիշերներ:

Դուրս են գնում:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Դ.

Մ ի փ ո ղ ո ց .

Մանուկ է ԲՈՄԷՕ, ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ, ԲԷՆՎՈԼԻՕ, հինգ-վեց զիմակա-
ւորներով, ջաճակիրներով, ևն:

ԲՈՄԷՕ

Հարկ լիցի ճառ խօսել ներում խընդրելու,
Թէ պէտք է մըտնել առանց խօսքերի:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Այդ երկար ճառերի դարն անցել է այժմ.
Պէտք չունինք այլ ևս մի Կուսիղդոնի,
Աչքերը կապած մի աչքակապով,
Ուսին կըրելով մի փայտեայ աղեղ
Թաթարի ներկած, որ տիկիններին
Սարսափեցնում է որպէս խըրտուկիակ.
Ոչ էլ անգիր արած մի նախաբանի,
Թոյլ արտասանուած, մի յուշարարով,
Մեր մուտքի համար: Թող նորա մեզ չափեն,
Ինչ չափով կուղեն. իսկ մենք կըջափենք
Մի քանի ոտնաչափ, յետոյ կըմեկնենք:

ԲՈՄԷՕ

Տըւէք ինձ մի ջահ. — ես պարող մարդ չեմ.
Ես որ տըխուր եմ՝ կըկըրեմ ջահ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ոչ, պէտք է պարես, անուշիկ Բոմէօ:

ԲՈՄԷՕ

Ոչ, հաւատացէք. ահա դուք ունիք
Պարի կօշիկներ և թեթև ներբան:
Ես ունիմ հոգի կապարի նըման,
Որ ինձ գետնի հետ դամուժ է, պըրկում,
Եւ չէ թոյլ տալիս իմ տեղից շարժուիլ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Դու սիրահար ես. ինչո՞ւ փոխ չառնես
Կուսիղդի թևեր, նորանցով սուրաւ
Բարձրը քան թէ մեր հասարակ թուիչքը:

ԲՈՄԷՕ

Նա ինձ իր նետով այնպէս է խոցել,
Որ ես չեմ կարող այլևս սուրալ
Իր թեթև թևերով. և այնպէս կապուած՝
Ես անկարող եմ կայթել բարձրանալ
Իմ անշարժ ցաւից. սիրոյ բեռան տակ
Ես ընկճըւում եմ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Եթէ վրան ընկճուես՝
Դու կընկճես նըրան. խիստ ծանրը բեռ է
Այդչափ քնքշակաղմ մի բանի համար:

ԲՈՄԷՕ

Սէրը քընքոյչ է. ճհ, նա շատ բիրտ է,
Շատ կոշտ, շատ բուռն, փըշի պէս խայթիչ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Թէ սէրը բիրտ է քեզի հետ՝ դու էլ
Բիրտ եղիր նրա հետ. նա քեզ խայթում է՝

Խալթիւր դու նըրան. և դու այդ կերպով
Սէրին կըյաղթես:

(Մառանքին)

Տուէք ինձ մի դիմակ

Գէմքըս ծածկելու:

(Գիմակ է դնում)

Դիմակ դիմակի վրայ:

Այժմ քնչ հոգ, թէ ո՞ր խուզարկու աչքը

Կարող է դիտել տրգեղութիւններ.

Ահա հաստ ունքեր, որոնք իմ տեղակ

Կարող են շիկնել:

Բենշվոլի

Եկ բաղխենք և մըտնենք,

Եւ հէնց որ ներս գնանք՝ թող ամեն մէկըս

Գործ դընենք ոտքերս:

ԲՈՄԷՕ

Մի ջահ տըւէք ինձ.

Թող թեթևասիրտ հեշտասէրները

Իրանց կրունկներով խորտղացնեն

Անըզգայ փոխաթը. իսկ ինձ համար է

Այն պապենական հին ասացուածը:

Ես ճրագ կըպահեմ և լոկ կըդիտեմ.

Խաղի մէջ չըկար բընաւ նենգութիւն,

Բայց ես յաղթուած եմ: Օհ, սիրտըս սև է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ագռաւներն են սև. թէ սիրտըդ սև է՝

Մենք դուրս կըքաշենք նըրան սև տըզմից,

Կամ—ներողութիւն—այն սիրոյ տըզմից,

Ուր դու խըրուած ես մինչև ականջներդ:

Եկ, մենք վատնում ենք մեր ճըրագները

Օրը ցերեկով:

ԲՈՄԷՕ

Ի՞նչ ես ուզում ասել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ուզում եմ ասել, որ ուշանալով՝

Ձուր տեղ վատնում ենք մեր ճըրագները,

Որպէս կանթեղներ օրը ցերեկով:

Դուք ուշ դարձըրէք մեր լաւ դիտմանը.

Մեր արժանիքը հինգ անգամ առաւել

Այդ բանի մէջ է, քան թէ մի անգամ

Մեր հընգապատիկ ունակութեանց *) մէջ:

ԲՈՄԷՕ

Եւ մենք գընալով այս մասկարադին՝

Լաւ դիտում ունինք, բայց ոչ թէ լաւ խելք:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Կարելի՞ է հարցնել, թէ ինչու համար:

ԲՈՄԷՕ

Այս անցած գիշեր մի երազ տեսայ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Նոյնպէս ես:

ԲՈՄԷՕ

Ձերն քնչ էր:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Այն էր՝ որ յաճախ

Երազտեսները ճիշդը չեն խօսում:

ԲՈՄԷՕ

Այո, չեն խօսում՝ երբ որ քընած են.

Բայց երազում են ճըշմարտութիւններ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ահ, ես տեսնում եմ, որ թագուհին Մաք

*) Հինգ ունակութիւններն սոքա էին համարուած. պարզ ըմբռնում, երևակայութիւն, մտապատկերացում, գնահատում և փշուրթիւն: Ման. Ալ. Շմիդտի:

Զեզ ալցելել է: Նա է ֆերինների
Մանկաբարձուհին. և նա գալիս է
Ոչ աւելի մեծ քան թէ մի ագատ
Մի ալդերմանի *) ցուցամաթի վրայ.
Նըրան քարշում են մի լուծ հիւլէներ,
Մարդկանց բթի վրայ, երբ որ քընած են:
Նրա կառանուի շառաւիղները
Շինուած են սարդի երկար ոտքերից.
Ծածկոցը՝ ճպուռի փոքրիկ թւերից.
Երասանները՝ ամենաբարակ
Սարդի ոտայնից. ձիերի սարքը՝
Լուսնի խոնաւիկ ճառագայթներից,
Եւ խարազանը՝ ծղրիտի ոսկրից.
Մըտրակի կաշին՝ ոտայնի թելից.
Եւ կառավարը՝ մի փոքրիկ մըժղուկ,
Գորշ համագգեստով, հազիւ կէսի չափ
Մի աղջկալ ծուլ մատից ասեղով հանուած
Փոքր կլոր որդնի. և նորա կառքն է
Մի հատ փուք կաղին, որ կառուցած է
Հիւսըն ըսկիւռը կամ սլառաւ ճըճին,
Որ անյիշելի ժամանակներից
Այդ ֆերինների կառագործըն է:
Այդ վիճակի մէջ գիշերից գիշեր
Նա արշաւում է սիրահարների
Ուղեղի միջին, որոնք այն ատեն
Տեսնում են սլէսսլէս սիրոյ երազներ.
Պալատի մարդկանց ծընկների վըրայ,
Որոնք երազում են խոնարհութիւններ.
Փաստաբանների մատների վըրայ,
Որոնք երազում են իսկոյն միջնորդէք.
Եւ տիկիւնների շըրթունքների վրայ,

*) Ալդերման՝ նշանակում է քաղաքային վարչութեան անդամ
Անգլիայի մէջ: Մ. Թ.

Որոնք երազում են իսկոյն համբոյրներ:
Բարկացած Մաքը յաճախ ծածկում է
Այդ շըրթունքները վէրք ու պալարով,
Զի նոցա շունչը ապականուած է
Քաղցրաւենիով *): Մերթ սըլանում է
Պալատականի հէնց բըթի ծայրին.
Եւ այն ժամանակ նա երազում է
Որ շուտ առնում է մի պաշտօնի հոտ.
Երբեմն էլ գալիս է տասանորդ—խողի
Պոչի հետ մէկտեղ, և քոր է բերում
Քահանայի քիթը՝ քընած ժամանակ.
Յետոյ քահանան շուտ երազում է
Այլ պարզեացու: Երբեմն հեծնում է
Զինուորի վըզին, որ երազում է
Թըշնամիների վըզեր կըտրատել
Եւ ականների, դարանների վրայ.
Եւ սպանիական սըրերի վըրայ
Եւ կենացների, հինգ կանգուն խորունկ,
Եւ թըմբուկների, որոնք զարկում են
Նորա ականջին. որոնցից սարսելով
Զարթնում է քընից. և այսպէս վախեցած՝
Մէկ հայհոյում է, մէկ աղօթք անում,
Եւ կըրկին քընում: Այդ հէնց նոյն Մաքն է,
Որ գիշերն հիւսում է ձիերի բաշը,
Եւ կարծրացնում է Էլֆերի կապեր
Գարշ կեղտոտ մազերում **), որ եթէ բացուին՝

*) Այդ քաղցրաւենին մի տեսակ սալորից շինուած անուշա-
հոտ բան էր, որ կանաչք ուտում էին՝ իրանց շունչը անուշահոտ
դարձնելու համար. կոչուած է նաև Kissing confits, ալսինքն համ-
բուրի կոնֆէտ: Մ. Թ.

**) Գա մի տարածուած սնահաւատութիւն է եղել, որ պէտք է
ծաղում առած լինի «Plica Polonica» անուանուած սոսկալի հի-
ւանդութիւնից: Ման. Ս. Էլզկոֆի:

Մեծ աղէտների պատճառ կը դառնան:
Դա այն վըհուկն է, որ երբ աղջիկերք
Պառկած են մէջքի վրայ՝ ճընշում է նըրանց
Եւ սովորեցնում որ բեռներ կըրեն,
Դարձնելով նըրանց պնդակազմ կանայք.
Նա է որ...

ԲՆՆՎՈԼԻՈ

Բաւ է, բաւ, Մերկուտիօ, բաւ է.
Դու մեզ խօսում ես փուչ բաների վրայ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

ձիշդ է, խօսում եմ երազների վրայ,
Որոնք ծոյլ ուղեղի երեխաներն են,
Որոնք ծընուած են ունայն ցընորքից,
Որ այնչափ աննիւթ է՝ որչափ օդն ինքը,
Եւ փոփոխական՝ քան թէ այն հողմը,
Որ այս ըռպէիս գըգւում է հիւսիսի
Սառցապատ կուրծքը, և որ, զայրացած՝
Փըշում է թեքում, դարձնելով դէմքը
Դէպի ցօղասփիւռ անոյշ հարաւը:

ԲՆՆՎՈԼԻՈ

Հէնց այդ քո հողմը փըշում է տանում
Մեր ուշք ու միտքը. ընթրիքը պըրծել է.
Մենք ուշ կըհասնենք:

ԲՆՆՎՈ

Վախենում եմ՝ խիստ վաղ.

Քանզի իմ հոգիս կարծես ըզգում է,
Որ մի չար աղէտ, դեռ աստղից կախուած,
Ըսկըսելու է ժանտ թըլականը
Հէնց այս գիշերուայ այս խընջոյքներից.
Եւ վերջ կըդընէ, վաղահաս մահու
Մի նըլաստ պատժով, այն անարգ կեանքին,
Որ ամփոփուած է իմ կուրծքիս միջին:

Թող նա, որ ունի իմ նաւիս ղեկը՝
Ուղեցոյց լինի իմ առագաստիս:—
Օ՛ն, ուրախ, տըղերք:

ԲՆՆՎՈԼԻՈ

Զարկէք, թըմբուկներ:

(Դուրս են գնում).

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

Մի սննեակ Կապիւլէտի տան մէջ.

Երաժիշտներ սպասում են: Մտնում են ԾԱՌԱՆԵՐ:

Ա. ԾԱՌԱՅ

Ո՛ւր է Պոտպանը, որ չէ գալիս ինձ օգնէ սորանք հա-
ւաքենք. բնհ, նա սման փոխէ, աման լուսի:

Բ. ԾԱՌԱՅ

Երբ մի տան մաքրութիւնը յանձնուած է մի երկու
հոգու ձեռքերին, և այդ ձեռքերն էլ անլուայ են՝ դա կեղ-
տոտ բան է:

Ա. ԾԱՌԱՅ

Դուրս տար աթոռակները. վեր առ բուֆէտը. նայիր
պնակներին. ընկեր, ինձ համար մի կտոր քաղցրեղէն պա-
հիր, և եթէ ինձ սիրում ես՝ ասա դռնապանին, որ Շուշան
Դրայնդստոնին և Նելլին ներս թողնէ:—Անտոն, Պոտպան:

Բ. ԾԱՌԱՅ

Ի՞նչ է, ա՛յ տղայ, հրամայիր:

Ա. ԾԱՌԱՅ

Ձեզ սպասում են, ձեզ կանչում են, ձեզ խնդրում են,
ձեզ փնտռում են մեծ սրահում:

Բ. ԺԱՌԱՅ

Մենք չենք կարող թէ ալստեղ լինել, թէ այնտեղ:—
Շուտ արէք տղերք, մի քիչ աշխոյժ եղէք. ով որ ամենից
շատ մնայ՝ թող ամենը տանէ:

(Գուրս են գնում):

(Մտնում են Կապիւլէտ, եւն, հիւրերով եւ դիմակաւորներով):

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Բարով, պարոններ. բարով էք եկել:

Այն տիկինները, որոնց ոտները

Զերծ են կոշտերից՝ ձեզ քարշ են տալու:

Ահ, հա, օրիորդներ. ձեզնից ո՞ր մէկը

Հիմա կարող է պարելուց փախչել:

Ով որ նազ անէ՝ ես կերգուեմ որ նա

Ոտքին կոշտ ունի:—Լաւ կէտին զարկեցի:—

Դուք էլ, պարոններ, բարով էք եկել:

Կար մի ժամանակ, երբ որ ես ինքս էլ

Դիմակ եմ դրել. երբ կարող էի

Մըմընջալ հեղիկ գիւրեկան խօսքեր

Մի գեղեցկադէմ տիկնոջ ականջի:

Գընաց, գընաց, գընաց:

(Նոր հիւրերի)

Բարև, պարոններ:—Նըւագածուններ,

Եկէք նուագեցէք. տեղ բացէք, տեղ բացէք

Հայդէ, աղջկերք:

(Նրաժշտութիւնը նուագում է, եւ պարում են. Ծառաներին)

Ելի ճրագ բերէք,

Թշուառականներ. սեղան շիտկեցէք.

Կրակը մարեցէք, խիստ տաք է սենեակը:

(Իր աղական Կապիւլէտին)

—Ահ, դու սիրելի. ճիշդ ի գէպ հասաւ

Այս անակընկալ ուրախութիւնը:

Եկ, նըստի՛ր, նըստի՛ր, սիրելի Կապիւլէտ,

Պարելու օրերն անցան մեզ համար:—

Ո՞րչափ է անցել այն ժամանակից,
Երբ վերջին անգամ դիմակներ դրինք:

Բ. ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Երեսուն տարի, սուրբ Կոյսը վրկայ:

Ա. ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Ի՞նչ, այժմարդ. ոչ այդքան. ո՛չ, այդքան չըկայ:

Այդ Լուչէնտիօյի հարսանիքին էր:

Պենտեկոստէին, որչափ շուտ որ գայ՝

Անցած կըլինի քըսանհինգ տարի.

Այդ ժամանակն էր, որ դիմակուեցանք:

Բ. ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Բահ, աւելի է, շատ աւելի է.

Նորա մեծ որդին իսկ աւելի մեծ է.

Պարոն, երեսուն տարեկան է նա:

Ա. ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Բահ, ի՞նչ ես ասում. երկու տարի առաջ

Դեռ նորա որդին անչափահաս էր:

ԲՈՄԷՕ (ցոյց տալով Զուլիէտը)

Ի՞նչ տիկին է այն,

Որ այն ասպետի ձեռքը պըճնում է:

ԺԱՌԱՅ

Զըգիտեմ, տէր իմ:

ԲՈՄԷՕ

Օհ, նա վաւոււմ է

Աւելի պայծառ քան թէ ջահերը.

Այնպէս է նորա գեղեցկութիւնը

Գիշերի թըշին՝ որպէս մի գոհար

Մի եթովպուհու ականջից կախուած:

Օհ, գեղեցկութիւն, չափազանց հարուստ

Տիրելու համար, խիստ չընաշխարհիկ

Աշխարհի համար: Այսպէս է երևում

Ձիւնաթոյր աղաւնին ագռաւների մէջ,
Որպէս այն տիկինն՝ իր ընկերների:
Այս պարից յետոյ պէտք է լաւ դիտեմ,
Թէ որտեղ կանգնած է, և իմ բիրտ ձեռքըս
Բախտաւորացնեմ հպելով նրա ձեռքին:
Արդեօք սիրել է սիրտըս մինչև այժմ:
Երգուեցէք, իմ աչքեր, որ նա չէ սիրել.
Քանզի ճըշմարիտ գեղեցկութիւնը
Մինչև այս գիշեր ես չէի տեսել:

ՏԻՐԱՆՏ

Այս մարդն, իր ձայնից, ինձ երևում է
Որ Մոնտէգիւ է:— Սուրբ բեր, տղայ:—
Ի՞նչ, այս թըշուառը լանդըգնում է գալ
Կոպիտ դիմակով իր գէմքը ծածկած,
Մեր տօնը ծաղրել, հեգնելու համար!
Երգւում եմ տոհմիս պատուով ու հնութեամբ՝
Նըրան մեռցնելը ես մեղք չեմ սեպում:

Ա. ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Վահ, ի՞նչ կայ, Տիբալտ, ինչո՞ւ ես փրկւորել:

ՏԻՐԱՆՏ

Այս մարդը, հօրեղբայր, մի Մոնտէգիւ է,
Մեր թըշնամին է. մի թըշուառական,
Որ հէնց մեր ջիգրու եկել է այստեղ՝
Մեր խընջութն այս գիշեր հեգնելու համար:

Ա. ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Բոմէօն է նա:

ՏԻՐԱՆՏ

Այո՛, նա ինքն է,

Այն սրիկայ Բոմէօն:

Ա. ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Հանդարտ կաց, սիրելիս,

Հանգիստ թող նըրան. նա իրան պահում է
Մի շատ բարեկիրթ ջէնտելմէնի պէս.
Եւ ճիշդն ասելով՝ նա մեր քաղաքի
Փառք ու պարծանքն է. և նա ծանօթ է
Որպէս առաքինի և կիրթ պատանի:
Այս բոլոր քաղաքի հարրստութիւնը
Եթէ ինձ տային՝ ես չէի կամենայ
Այստեղ, իմ տան մէջ, անպատուել նըրան:
Ուշ մի դարձնեմ, մի նայիր նորան.
Իմ կամքըս այս է: Թէ յարգում ես այն՝
Ցոյց տուր մի լաւ դէմք, հեռացրու քեզնից
Այդ խէթ նայուածքը, որ անվայել է
Մի տօնի համար:

ՏԻՐԱՆՏ

Շատ էլ վայել է,
Երբ որ մեզ հիւր է այսպիսի սրիկան:
Զեմ թոյլ տալ նորան:

Ա. ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Գու պէտք է թոյլ տաս:
Ի՞նչ է, ա՛յ տղայ. ասում եմ, պէտք է.
Եկ, գընա բանիդ. ո՞վ է տան տէրը,
Ե՞ս թէ դու. գնա բանիդ: Նորան թոյլ չե՞ս տալ:
Վահ, Տէր ողորմեա՛, մի՞թէ ուզում ես
Մի աղմուկ հանել իմ հիւրերի մէջ,
Մի կըռիւ սարքել, և մարդ ձևանալ:

ՏԻՐԱՆՏ

Սակայն, հօրեղբայր, դա մեզ ամօթ է:

Ա. ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Գնա բանիդ, գնա բանիդ, աներես տղայ:—
ձիշդ որ այնպէս է:— Այս յոխորտանքը
Կարող է գըլխիդ մի փորձանք բերել:
— Գիտեմ ինչ կլինի:— Դո՛ւ ինձ դէմ կենաս.

Վահ, ես իմ հոգիս, հենց այդ էր պակաս:
(Պարողներին)

Կեցցէք, սիրելիներ:
(Տիբալտին)

— Շատ աներեսն ես.

Գընա, հանգիստ կաց, և կամ...
(Ծառաներին)

ձրաք բերէք,

Ելի ճրագ բերէք, ամօթ. այս քնչ է:
(Տիբալտին)

Ես քեզ կարող եմ լաւ հանդարտացնել:
(Պարողներին)

Աշխոյժ, հոգիներ:

ՏԻԲԱԼՏ (Առանձին)

Համբերութիւնը

Բըռնի ըստիպուած, դէմ առ դէմ գտնով

Մի ինքնայօժար սրբամըտութեան հետ՝

Այդ ընդհարումից բոլոր մարմինըս

Դողահարուում է. ուզում եմ գընալ:

Այս բըռնի մուտքը, արտաքուստ հանդարտ՝

Փոխարկուելու է մի դառըն մաղձի:

ԲՈՄԷՕ (Զուլիէտին)

Եթէ պղծում եմ այս սուրբ խորանը

Անարժան ձեռքով՝

Ապա քաղցր է ինձ տուժել իմ մեղքը

Այս իմ տուգանքով.

Իմ շըրթունքներըս, որպէս շիկնադէմ

Երկու ուխտագնաց՝

Այդ բերտ հըպումը քընքոյշ համբոյրով

Կըջընջեն ի բաց:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Դուք խիստ էք դաժան դէպ ձեր ձեռքերը,

Բարի ուխտաւոր.

Նոքա ցոյց տըւին յարգանքներ միայն,

Եւ չեն մեղաւոր:

Սըրբոց ձեռքին էլ հըպում են ձեռքերն

Ուխտաւորների.

Եւ ափ ընդ ափի՝ է սուրբ համբոյրը

Ջերմեռանդների:

ԲՈՄԷՕ

Մէթէ սըրբերը կամ ուխտաւորքը

Չունին շըրթունքներ:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Այո՛, ուխտաւոր, աղօթքի համար

Ունին շըրթունքներ:

ԲՈՄԷՕ

Օ՛հ, թող ուրեմն շըրթունքներն անեն

Ձեռքի արածը.

Նրանք աղօթում են. լըսիր աղօթքին,

Տուր հայցըւածը,

Որ մի՛ գուցէ թէ հաւատքը փոխուի

Յուսահատութեան:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Սըրբերն անշարժ են, թէև աղօթքին

Կատարում էլ տան:

ԲՈՄԷՕ

Մի շարժուիր ապա՝ երբ ես աղօթքիս

Արդիւնքը քաղեմ.

Թող քո շըրթունքով իմ շըրթունքներից

Իմ մեղքըս քաւեմ:

(Համբուրում է նրան):

ԶՈՒԼԻԷՏ

Շըրթունքներս ուրեմն այդ քաղած մեղքը

Իրանք պահեցին:

ԲՈՄԲՈ

Մէջք իմ շրթունքից. օհ, անոյշ յանցանք. —

Յետ տուր ինձ կըրկին:

(Կրկին համբուրում է):

ԶՈՒԼԻԷՏ

Դուք համբուրում էք գրքի երեսով *):

ԴԱՅԵԱԿ

Տիկին, ձեր մայրը ձեզ մի խօսք ունի:

ԲՈՄԲՈ

Ո՞վ է իր մայրը:

ԴԱՅԵԱԿ

Պատանի ասպետ,

Այս տան տիրուհին է նորա մայրը,

Մի բարի տիկին և շատ իմաստուն

եւ առաքինի: Ե՛ս եմ կաթ տըւել

Նորա աղջրկան, որի հետ հիմա

Դուք խօսում էիք: Լաւ, ձեզ ասում եմ,

Ով որ կարենայ ձեռք բերել նըրան՝

Նա հընչուն ոսկի շահած կըլինի:

ԲՈՄԲՈ

Մի կապիւլէտ է. օհ, քաղցըր պահանջ.

Կեանքըս ուրեմըն պարտք է թըշնամուս:

ՔԵՆՎՈՒԻՈ (Բոմէօյին)

Գընանք, խընջուրը իր գեսիթին է:

ԲՈՄԲՈ

Աւաղ, այգպէս է և իմ տագնապը:

Ա. ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ա. հ, օհ, պարոններ. միք գընալ դեռ ևս.

Մենք այժմ կունենանք մի փոքրիկ ընթրիք: —

*) Այսինքն աչքքան գեղեցիկ բառերով, որ կարծես թէ ձեր խօսքերը նախապատրաստուած են, որպէս գրքի մէջ: Մ. Թ.

Անպատճառ գնում էք: Ուրեմն բոլորիդ

Շնորհապարտ եմ ես. չընորհակալ եմ,

Պարկեշտ պարոններ, ձեզ բարի գիշեր: —

ձրագ բերէք այստեղ: — Գնանք, հանգըստանանք: —

(Բ. Կապիւլէտին)

Մնաս բարով, բարեկամ. բաւական ուշ է,

Գընում եմ քընել:

(Բոլորը դուրս են գնում, բացի Զուլիէտից եւ դայեակից):

ԶՈՒԼԻԷՏ

Եկ այստեղ, դայեակ. այն պարոնն ո՞վ է:

ԴԱՅԵԱԿ

Ծեր Տիբերիօյի ժառանգն ու որդին:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Ո՞վ է նա, որ այժմ դուրս է գնում դռնից:

ԴԱՅԵԱԿ

Նա՛ Պետրուչիօյի որդին է կարծեմ:

ԶՈՒԼԻԷՏ (Բոմէօյին ցոյց տալով)

Իսկ նա, որ ետեւից գընում է այնտեղ

եւ պարել չուգեց, նա ո՞վ է:

ԴԱՅԵԱԿ

Զգիտեմ:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Գնա, անունը հարցրու:

(Դայեակը հեռանում է)

Թէ ամուսնացած է՝

Դագաղը կլինի իմ առագաստըս:

ԴԱՅԵԱԿ (Գալով)

Անունն է Բոմէօ, մի Մոնտեգիւ է,

Զեր մեծ թըշնամու մէկ հատիկ որդին:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Մէկ հատիկ սէրըս, աւաղ, ծագում է
Հէնց իմ մէկ հատիկ ատելութիւնից.
Շատ շուտ տեսայ ես նըրան անծանօթ,
Եւ շատ ուշ եղայ նորա հետ ծանօթ:
Անօրինակ սէր ծընաւ իմ սըրտում,
Երբ պէտք է սիրեմ իմ ժանտ թըշնամուն:

ԴԱՅՆԱԿ

Ի՞նչ է այդ, ի՞նչ է:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Մի ոտանաւոր,

Որ այս բոպէիս ինձ սովորեցրեց
Մի պարոն, որի հետ պարեցի ես այժմ:
(Ներսիս կանչում են «Ջուլիէտ»):

ԴԱՅՆԱԿ

Իսկոյն, իսկոյն. եկ. եկ մենք էլ գընանք.
Բոլոր հիւրերը արդէն մեկնել են:
(Դուրս են գնում):

Մտնում է ՆԵՐՍԻՍԱՅԱՑՈՒՑԻԶԸ

Այժմ հին տենչը մեռել է գնացել,
Եւ մի նոր տարփանք նորա տեղն անցել:
Այն դեղեցկուհին, որի ետեից
Հեծծում էր սէրը, մեռնում էր ցաւից՝
Ջուլիէտի կողքին նըսեմացել է,
Քնքոյշ կոյսի մօտ տըգեղացել է:
Նա և Բոմէօ սիրել են միմեանց,
Եւ հայեացքներով թովել են միմեանց:
Բայց դեռ Բոմէօն պատմել է ուզում
Իր ոսոխուհուն կըսկիծն իր սըրտի.
Ջուլիէտն էլ անոյշ խաչ՝ է գողանում
Խիստ վըտանգաւոր ծայրիցն այդ կարթի:
Բոմէօն ոսոխ ենթադրըրուելով՝

Ձէ կարող ազատ ասպարէզ գըտնել,
Եւ սիրողների սիրած ուխտերով
Իր բուռն սէրը այն կոյսին յայտնել:
Եւ Ջուլիէտ նոյնչափ սիրահարուած է,
Բայց չունի միջոց մի տեղ հանգիպել
Իր տարփածուին, որին յարուած է.
Բայց կիրքը նորանց նոր ոյժ է տըւել.
Եւ ժամանակը կըտայ առիթներ
Որ տեսնեն միմեանց, յայտնեն միմեանց սէր,
Խառնելով նոցա ծայրայեղ վըշտին
Նոյնչափ ծայրայեղ ուրախութիւններ:

(Դուրս է գնում):

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԵՐԿՐՈՐԴ

ՏԵՍԵՐԱՆ Ա.

Մի բացօթեայ տեղ, կապիւլէտի պարտէզին կից,
Մտնում է ՐՈՄԷՕ:

ՐՈՄԷՕ

Ի՞նչպէս առաջ գնամ, երբ սիրտս այստեղ է:
Յետ դարձիր, թո՛յլ հող, գըտիր կեդրոնըդ:

(Մաղցում է պատից եւ ցատկում է պարտէզի
մէջ: Մտնում են Բենվոլիօ եւ Մերկուտիօ):

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Րոմէօ, Րոմէօ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Նա խելօք մարդ է.

Ես երգում կանեմ, որ տուն է փախել
Եւ մըտել քնել է:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Նա այս կողմ վազեց

Եւ այս պարտէզի պատից ներս ցատկեց:
Կանչիր, Մերկուտիօ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ոչ միայն կրկանչեմ,

Այլ կըթախանձեմ:—Րոմէօ, քմահաճ,

Ա՛յ գիժ, ա՛յ տարփածու, ա՛յ դու սիրահար.
Մի հառաչանքի կերպարանքն առ դու
Եւ երեւ մեզ, մի յանգ միայն ասա՛.
Եւ գոհ կըլինիմ. հէնց մի «ախ» քաշիր,
Մէկ իրար կըցիր համբուր ու հրապուր.
Սանամայր Վենուսին մէկ քաղցր բառ ասա.
Տո՛ւր մէկ մականունն նորա կոյր որդուն,
Այն մանկահասակ Ադամ Կուպիդոնին,
Նորան, որ այնքան ճիշտ իր նետն արձակեց՝
Երբ սիրահարուեց Կոֆետուա արքան
Մուրացկանուհուն *):—Բայց նա չէ լըսում,
Չէ շարժում, չէ գալիս. կապիկը մեռած է.
Ես նորա ոգուն պէտք է թախանձեմ:
Երգում եմ տո՛լիս յանուն Ռոզալինի
Պայծառ աչքերի, բարձր ճակատի,
Մարջան շրթունքի, սիրունիկ ոտի,
Գեղունէ՛շ ազդրի, սարսըռուն զիստի,
Եւ նորան յարակից այն կալուածները:—
Երեւ, դու մեզ քո կերպարանքով:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Թէ նա քեզ լըսէ՛ նա կըբարկանայ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Այս բանը չէ կարող
Բարկացնել նրան: Նա կըբարկանար՝
Թէ նրա սիրուհու շրջանակի մէջ
Ես դուրս բերէի մի ինչ-որ ոգի,
Այլանդակ բնութեան տէր, թողնելով նրան
Այնտեղ կանգ առած՝ մինչեւ որ սիրուհին

*) Մի երեսկալական թաղաւոր, որ ամուսնացել է մի մու-
րացկան աղջկալ հետ. պատմութիւնը պահուած է մի հին բալլադի
մէջ, որ գտնուում է դոկտոր Պերսիի «Reliques of ancient English
Poetry» ժողովածուում: Ծան. Ս. Էդկոֆի:

Նրբան թախանձէր և չիք դարձընէր:
Այդ բանը մի տեսակ անարգանք կըլ'նէր:
Բայց շատ պարկեշտ է իմ թախանձանքը.
Քանզի ես, յանուն նորա սիրուհու՝
Հէնց իրան եմ կանչում:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Եկ. նա անպատճառ

Թագըրած է իրան այս ծառերի մէջ՝
Որ ընկերակցի մըռայլ գիշերին:
Իր սէրը կոյր է, և մութը միայն
Յարմար է նորան:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

Թէ կոյր է սէրը՝

Նա անկարող է նըշանին զարկել:
Հիմա Րոմէօն թող գընայ նըստի
Խնձորի ծառի տակ, և թող երազէ,
Որ ինքն ուտում է սիրուհու ձեռքից
Արգելուած ծառի անուշ պըտուղը:
Մնաս բարով, Րոմէօ. — Պէտք է գնամ պառկեմ
Իմ մահճակալում: Այս դաշտի անկողինն
Ինձ համար ցուրտ է. չեմ կարող քընել:—
Գալիս ես թէ ոչ:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Գընանք. ի գուր է

Որոնել այստեղ նրան՝ որ կամք չունի
Իրան ցոյց տալու:

(Գուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Կապիւլէտի պարտէզը.

Մտնում է ՐՈՄԷՕ.

ՐՈՄԷՕ

Ով որ չէ երբէք մի վէրք ըստացել՝
Նա կըծիծաղի սպիների վըրայ:—
Բայց լուշ. քնչ լույս է, որ ծագում է այժմ
Այն պատուհանից: Արեւելքն է այն,
Եւ Զուլիէտ—արեւը:

(Զուլիէտ երեւում է մի պատուհանից):

Ծագիր, պէրճ արեգ,

Եւ ըսպանիր դու նախանձոտ լուսնին,
Որ արդէն ցաւից հիւծուել է, ծիւրուել:
Նա նախանձում է, որ դու, իր նաժիշտն,
Այնքան աւելի սիրուն ես քան ինքը:
Մի լինիր այլ ևս նորա նաժիշտը,
Քանի որ այդպէս նախանձոտ է նա:
Այո, վեստալական նորա հագուստը
Տըժգոյն է և հիւանդ. և միայն խենթերն
Ըզգենում են այն. դուրս ձգէր դըրան:—
Ահա տիրուհիս. ճի, իմ սիրուհիս.
Երնէկ իմանար, թէ ինքն այդպէս է:—
Թէև խօսում է՝ բայց բան չէ ասում.
Բայց ինչ. իր աչքը խօսում է ինձ հետ:
Թող տամ պատասխան: Ո՛չ, շատ լանդուզն եմ.
Ինձ հետ չէ խօսում: Ահա երկընքի
Ամենից սիրուն երկու հատ աստղեր,
Որ պէտք է գործով ուրիշ տեղ գընան՝
Խընդորում են նորա սիրուն աչքերից:

Գալ փայլել իրանց պարունակներում
Մինչ իրանց դարձը:
Ի՞նչ կըպատահէր, թէ այն աչքերը
Երկնակամարում տեղափոխուէին,
Եւ այն աստղերը նորա գըլխի մէջ:
Նորա թըշերի պայծառութիւնը
Ամօթ կըբերէր այն վառ աստղերին,
Զերթ օրուայ լոյսը՝ նրսեմ կանթեղին:
Նորա աչքերը երկնակամարում,
Այն եթերային տարածութիւնից
Այնպիսի պայծառ լոյս կարձակէին՝
Որ թռչունները երգել կըսկսէին,
Կարծելով գիշերը անցել է արդէն:
Տես ի՞նչպէս թուշը յենում է ձեռքին:
Ա՛խ, ես այդ ձեռքին ձեռնոց լինէի՝
Որ կարենայի դըպչել այդ թըշին:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Աւանդ:

ԲՈՄԷՕ

Խօսում է. — Օ՛հ, խօսիր կըրկին,
Լուսեղէն հրեշտակ. դու շողշողում ես
Այնպէս փառահեղ, իմ գըլխիս վերեւ,
Այս գիշերի մէջ՝ որպէս շողում է
Երկնի թեւաւոր պատգամաբերը
Մահկանացուների ճերմակ, վերամբարձ
Ապշած աչքերին. որ յետ են թեքում
Նըրան գիտելու՝ երբ աշտանակած
Հանդարտիկ ճեմող ամպերի վըրայ՝
Նաւարկում է նա եթերքի կուրծքին:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Օ՛, Բոմէօ, Բոմէօ. ինչու ես Բոմէօ.
Ուրացիր հօրըդ, Ժըխտիր անունըդ:

Իսկ թէ կամք չունիս՝ երդուիր ինձ սիրել,—
Եւ ես Կապիւլէտ չեմ լինի՝ այլևս:
ԲՈՄԷՕ (Առանձին)
Լըսեմ դեռւերս, թէ պատասխան տամ:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Անունըդ միայն է ինձ թըշնամի.
Դու Մոնտէգիւ չես. ինչ որ կաս, այն ես:
Ի՞նչ է մի Մոնտէգիւ. ոչ կեանք է, ոչ ոտք,
Ոչ բազուկ, ոչ դէմք, ոչ էլ մի այլ մաս:
Ի՞նչ բան կայ միթէ մի անունի մէջ:
Այն բանը, որին վարդ ենք անուանում՝
Մի որեւիցէ ուրիշ անունով՝
Դարձեալ կըսըփուէր նոյնչափ անուշ բոյր.
Նոյնպէս Բոմէօն, եթէ չունենար
Բոմէօ անունը՝ դարձեալ կունենար
Այն նոյն թանկագին ձիրք ու շընորհքը՝
Ինչ որ այժմ ունի, առանց այդ տխրոսին:—
Բոմէօ, բաց թող քո այդ անունըդ,
Եւ իբրեւ տրիտուր մի բանի, որ չէ
Քո մարմնի մի մաս՝ առ դու ինձ ամբողջ:

ԲՈՄԷՕ

Ես քեզ բըռնում եմ հէնց քո այդ խօսքով:—
Դու ինձ անուանիր քո սիրականըդ,
Եւ ես կըլինիմ նորից մըկըրտուած.
Ել այսուհետեւ չեմ ես Բոմէօ:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Այդ ի՞նչ մարդ ես դու, որ վարագուրուած
Գիշերի քօղով՝ գալիս գալթում ես
Իմ գաղտնիքիս դէմ:

ԲՈՄԷՕ

Քեզ ի՞նչ անունով
Ասեմ թէ ո՞վ եմ: Օ՛հ, իմ անունըս,

Սիրելի սրբուհի, ինձ ատելի է,
Քանի որ նա մեզ մի թըշնամի է:
Թէ գըրուած լինէր այդ անունն այստեղ՝
եւ պատառ պատառ կանէի նըրան:

ՋՈՒԼԻՅԵՏ

Իմ ականջներըս չեն ըմպել դեռեւս
Հարիւր բառ՝ այդ լեզուի արտասանութեամբ.
Բայց ճանաչում եմ նորա հընչիւնը: —
Ձեռ գու Րոմէօն, և մի Մոնտէգիւ:

ՐՈՄԷՕ

Ոչ այս և ոչ այն, սիրուն սրբուհի,
Եթէ երկուսն էլ քեզ ատելի են:

ՋՈՒԼԻՅԵՏ

Ինչպէս եկար այստեղ, ասա ինձ, և ինչո՞ւ:
Պարտէզի պատերն անելանելի
Եւ սաստիկ բարձր են: Մահ է այս վայրը՝
Եթէ նըկատուի քո ո՞վ լինելըդ,
Կամ մերիններից մի ոք տեսնէ քեզ:

ՐՈՄԷՕ

Ես թըռայ սիրոյ թեթեւ թւերով
Այս պարիսպներից. քարեայ պատնէշներ
Ձեն կարող լինել պատուար սիրոյ դէմ:
Ինչ որ կարող է սէրը կատարել՝
Սէրը պատրաստ է խիզախել առ այն:
Ուրեմն չեն կարող ազգականներդ
Ինձ կասեցընել:

ՋՈՒԼԻՅԵՏ

Եթէ տեսնեն քեզ՝
Կըխողխողեն քեզ:

ՐՈՄԷՕ

Աւաղ, քո աչքում
Առաւել վտանգ կայ՝ քան նոցա սրերից

Քրտան հատի մէջ: Դու քաղցըր նայիր՝
Եւ ես այնուհետ անխոցելի եմ,
Նոցա ոխի դէմ:

ՋՈՒԼԻՅԵՏ

Աշխարհն ինձ տային՝
Ձէի կամենայ քեզ տեսնեն այստեղ:

ՐՈՄԷՕ

Գիշերուայ վերարկուն ինձ կըթաքցընէ
Նոցա աչքերից: Բայց թէ ինձ չես սիրում՝
Ապա թող նոքա գըտնեն ինձ այստեղ:
Աւելի լաւ է կեանքըս վերջ գըտնէ
Նոցա ատելութեամբ, քան մահն անազան,
Երբ զուրկ քո սիրուց:

ՋՈՒԼԻՅԵՏ

Ո՞վ առաջնորդեց
Քեզ դէպ այս վայրը:

ՐՈՄԷՕ

Սէրը, որ իսկոյն
Թելադրեց ինձի հարց ու փորձ անել:
Նա ինձ խելք տըլաւ, ես նորան՝ աչքեր:
Ղեկավար չեմ ես. բայց թէ լինէիր
Այնքան հեռաւոր, որքան ընդարձակ
Այն ծովափունքը, որ տղողուած են
Ամենից հեռաւոր ծովի ալիքով՝
Եւ այդ վըտանգը լանձըն կառնէի
Այդչափ թանկագին մըթերքի համար:

ՋՈՒԼԻՅԵՏ

Գիշերի դիմակը, գիտես, դէմքիս է.
Թէ ոչ՝ կուսական մի շիկնածութիւն
Կըներկէր թուշըս այն խօսքի համար,
Որ դու այս գիշեր ինձնից լըսեցիր:

Երանի մնայի պատշաճութեան մէջ,
Երանի, երանի ասած չըլնէի
Ինչ որ ասացի: Բայց թողնենք ձեզը:
Սիրում ես դու ինձ: Գիտեմ, «այո» կասես.
Եւ ես քո խօսքիդ հաւատ կընծայեմ.
Բայց եթէ երգուես՝ գուցէ երգումըդ
Կըզաւաճանես: Գիտես, ասում են,
Սիրականների երգմնազանցութեան վրայ
Ծիծաղում է միայն: Օ՛հ, քաղցրը Բոմէօ,
Եթէ սիրում ես՝ յայտնիր այդ անկեղծ:
Եւ եթէ կարծում ես, թէ շուտ շահուեցայ՝
Դէմքս կըխոթոռեմ, անգուլթ կըլինիմ,
Եւ քեզ «ո՛չ» կասեմ, որ թախանձես ինձ.
Եթէ ո՛չ՝ ապա թէ աշխարհն ինձ տան՝
Ես այդ չեմ անիլ: Սիրուն Մոնտէգիւ,
ձիշդն ասեմ, ես խիստ սիրահարուած եմ:
Գուցէ իմ վարքըս թեթեւ համարես.
Բայց հաւատա ինձ, ո՛վ տգնիւ պարօն,
Ես քեզ կըլինիմ էլ հաւատարիմ,
Քան նոքա որ ունին խորամանկութիւն
Պաղ երեւոյլ: Ես էլ աւելի
Պաղ կըլինէի, խոստովանում եմ.
Բայց դու լըսեցիր, ինձանից ծածուկ,
Իմ անկեղծ սիրոյ անգուսպ բորբոքը:
Ներիւր ինձ ուրեմն և մի վերագրեր
Սիրոյ թեթեւութեան այս թուլութիւնըս,
Որ մուրթ գիշերը քեզ յայտնագործեց:

ԲՈՄԵՕ

Տիրուհի, երգում եմ այն օրհնեալ լուսնով,
Որ արծաթաթուր գեղազարգում է
Այս բոլոր պողաւէտ ծառերի ծայրը...

ԶՈՒԼԻԻՏ

Օ՛հ, լուսնով մի երգուիր, յեղեղուկ լուսնով,

Որ ամեն ամիս փոխում է ձեւը
Իր շրջանաւոր պարունակի մէջ. —
Մի գուցէ սէրըդ նոյնպէս փոփոխուի:

ԲՈՄԵՕ

Ինչ բանով երգուեմ:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Մի երգուիր բընաւ.

Կամ, թէ ուզում ես՝ հէնց քո շնորհաշուք
Անձովըդ երգուիր, որ է աստուածը
Իմ պաշտողութեան, — և կըհաւատամ:

ԲՈՄԵՕ

Եթէ իմ սրբտիս այս խորին սէրը...

ԶՈՒԼԻԻՏ

Լաւ է. մի երգուիր: Թէպէտեւ սիրտըս
Հըճւում է քեզնով՝ բայց չեմ հըճւում ես,
Որ հէնց այս գիշեր սիրոյ ուխտ կըռենք:
Գա շատ անկործ է, շատ անգիտակից,
Շատ դիպուածական, շատ նման փայլակի.
Որ չըքանում է նախ քան թէ ասես՝
«Ահա փայլում է»: Բարի գիշեր, հոգիս.
Սիրոյ այս կոկոնն, ամառուայ շրնչով
Հասունանալով՝ կարող է դառնալ
Գեղանի մի ծաղիկ՝ երբ կըրկին անգամ
Հանդիպենք միմեանց: Դէհ, բարի գիշեր.
Թող այն նինջը քաղցր և հանգիստն անոյշ,
Որ կան իմ լանջում՝ լինին քո սրբտում:

ԲՈՄԵՕ

Ուրեմն ինձ այսպէս անյագ ես թողնում:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Ինչ յագուրդ կուզես առնել այս գիշեր:

ԲՈՄԲՈ

Փոխադարձ սիրոյ անվրկանդ ուխտը
Իմիս փոխարէն:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Ես տըւի քեզ իմս՝
Նախ քան ուզէիր: Բայց դարձեալ կուզէի
Որ նա տակաւին տըրուած չըլինէր:

ԲՈՄԲՈ

Միթէ կուզէիր յետ առնել ինձնից.
Եւ ինչո՞ւ, սէր իմ:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Որ առատաձեռն
Կարենայի լինել, և քեզ տալ կըրկին:
Բայց տենչըս այն է՝ ինչ արդէն ունիմ:
Առատաձեռնութիւնս նոյնչափ անեզր է՝
Որչափ ծովն ինքը. սէրըս նոյնչափ խոր:
Որչափ քեզ տալիս եմ՝ այնչափ շատ ունիմ.
Երկուսն էլ չունին ոչ չափ, ոչ սահման:

(Դայեակը ներսից կանչում է):

Մի ձայն է գալիս: Մնաս բարով, սիրական: —
Եկայ, բարի դայեակ: — Սիրելի Մոնտէգիւ,
Հաւատարիմ եղիր: — Բայց կայ մի բոլոր.
Ես կըրկին կըգամ:

(Գնում է):

ԲՈՄԲՈ

Օրհնեալ, օրհնեալ գիշեր:
Ես վախենում եմ, գիշեր լինելով,
Որ այս բոլորը մի երազ լինի.
Քանզի չէ կարող այսքան անուշ բան
Իրական լինել:

(Նորից գալիս է Ջուլիէտ վերելից):

ՋՈՒԼԻԻՏ

Մի երեք բառ էլ,
Սիրելի Բոմբո, և բարի գիշեր: —
Թէ պատուաւոր է սիրոյդ զիտումը,
Եւ նըպատակը ամուսնութիւն է՝
Վաղը ինձ լուր տուր, մի մարդու ձեռքով
Որ քեզ կուղարկեմ, թէ սրտեղ և երբ
Մըտաղիր ես դու ծէսը կատարել:
Եւ բոլոր բախտըս օտքիդ կըդընեմ,
Եւ, տէր իմ, մինչև աշխարհիս ծայրը
Կըհետեւեմ քեզ:

ԴԱՅԵԱԿ (Ներսից)

Տիկին:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Գալիս եմ: —

Բայց եթէ երբէք միտքըդ բարի չէ՝
Աղաչում եմ քեզ...

ԴԱՅԵԱԿ (Ներսից)

Տիկին:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Բսկոյն, եկայ: —

Որ դադարեցնես սիրաբանելը
Եւ ինձ լըքանես իմ սըրտիս ցաւին:
Վաղը կուղարկեմ:

ԲՈՄԲՈ

Վրկայ է հոգիս...

ՋՈՒԼԻԻՏ

Դէհ, հազար անգամ քեզ բարի գիշեր:

(Գնում է):

ԲՈՄԷՕ

Օ՛հ, հազար անգամ չար է գիշերը՝
Երբ զուրկ քո լուսից:

(Կամաց կամաց հեռանում է):

Սէրը դէպի սէր

Վազում է խուճապ՝ ինչպէս փախչում են

Աշակերտները իրանց գրքերից:

Իսկ սէրը սէրից այնպէս է զատւում՝

Ինչպէս գընում են նոքա գըլխիկոր

Դէպի վարժարան:

(Կրկին գալիս է Զուլիէտ, վերելից):

ԶՈՒԼԻԻՏ

Սս, Բոմէօ, սս!

Օ՛հ, երանի՜ թէ մի բազէպանի

Ձայնն ունենայի, որ այս բազէին

Ես յետ կանչէի: Ստորկութիւնը

Կերկերուած ձայն ունի, և անկարող է

Բարձրաձայն խօսել. թէ ոչ՝ կցընցէի

Այն քարանձաւը, ուր արձագանգը

Նիրհած է, և նրա օդային ձայնը

Աւելի կերկերուած կը դարձնէի ես՝

Քան թէ իմ ձայնըս, իմ Բոմէօյիս

Անունը կրկնելով:

ԲՈՄԷՕ

Ա՛խ, իմ հոգեակս է.

Որ կանչում է ինձ իմ անունովըս:

Ինչ արծաթաձայն հընչում է անոյշ

Գիշեր ժամանակ սիրուհու ձայնը.—

Որպէս քաղցրալուր երաժշտութիւն

Ուշադիր ականջին:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Բոմէօ:

ԲՈՄԷՕ

Հոգիս:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Վաղը որ ժամին ուղարկեմ քեզ մօտ:

ԲՈՄԷՕ

Իններորդ ժամին:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Ես չեմ մոռանայ.

Քրտան տարի է մինչև այն ժամը:—

Մոռացայ թէ քեզ ինչու կանչեցի:

ԲՈՄԷՕ

Թող կանգնեմ այստեղ՝ մինչև միտ բերես:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Ես կը մոռանամ, որ դու շարունակ

Կանգնած մնաս այստեղ, լիշելով միայն

Ո՛րքան քաղցր է ինձ ներկայութիւնըդ:

ԲՈՄԷՕ

Ես էլ շարունակ կանգնած կը մընամ՝

Որ դու շարունակ մոռացած մընաս.

Եւ կը մոռանամ, թէ սորանից զատ

Ուրիշ տուն ունիմ:

ԶՈՒԼԻԻՏ

Լոյսը բացւում է. ուզում եմ գընաս,

Բայց ոչ աւելի հեռու թըռչրտես՝

Քան թէ խաղասէր մանուկի թռչնակը,

Որ թոյլ է տալիս նորան ոստոստել

Իր ձեռքից քիչ հեռու, որպէս խեղճ բանտարկեալ,

Կապած կաշկանդած իր շղթաներով.

Եւ նըրան կըրկին իր մօտ է քարշում

Մետաքսեայ թելով, այնքան նախաձեռք

Նրա ազատութեան:

ՋՈՒԼԻՒՏ

Հոգիս, երանի:

Բայց շատ գրգռելով կըսականէի քեզ:—

Ա՛խ, բարի գիշեր: Այնքան անուշ վիշտ է

Մեր բաժանումը՝ որ «բարի գիշեր»

Կասեմ ես մինչև առաւօտ լինի:

(Գնում է):

ԲՈՄԲՕ

Նիւշ գայ աչքերիդ, և հանգիստ՝ լանջիդ:

Երնէկ ես հանգիստ և նիւշ լինէի,

Որ այդչափ անուշ մի տեղ հանգչէի:

Գընամ հոգևոր իմ հօրըս խուցը,

Որ հայցեմ նորա աջակցութիւնը

Եւ պատմեմ բախտիս իմ պատմութիւնը:

(Գուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Գ.

Մի մենաստան.

Մտնում է ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ, մի գամբիւղ ձեռքին.

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Գորշաչեայ արփին ժըպտում է դէմքին

Խոժոռ գիշերի,

Լոյսի շերտերով գոյն գոյն ներկելով

Հոյլը ամպերի.

Խառնուտ խաւարը գինովի նըման

Այժմ երերում է,

Տխտանի կառքի լուսեղէն շաւղից

Նա խոտորում է:

Նախ քան արեւը իր կիզող աչքով

Կեանք տալ ցերեկուան,

Եւ ճաճանչներով ըմպէ խոնաւիկ

Յօղը գիշերուան՝

Ես պէտք է լըցնեմ այս մեր զամբիւղը

Պէտպէս բոյսերով,

Եւ ծաղիկներով հիւթեղ թանկագին,

Ժահրոտ խոտերով:

Այս մեր երկիրը, որ մայրն է բնութեան՝

Է՛ և դամբանը.

Ծընող արգանդը՝ իր զաւակների

Է՛ գերեզմանը:

Նորա արգանդից ծընում ելնում են

Պէտպէս զաւակներ,

Եւ իր մայրական կրթքից ծրծում են

Ամեն տեսակներ:

Շատերըն ունին շատ յատկութիւններ,

Ոյժեր զանազան,

Ամեն մէկն ունի իր արժանիքը,

Ամենքն այլազան:

Ի՞նչպէս անբաւ է այն զօրութիւնը,

Որ կայ տունկերում,

Խոտ ու բոյսերի, քար ու ժայռերի

Յատկութիւններում.

Զրկայ ոչ մի բան, այնքան աննըշան

Երկրի երեսին՝

Որ մի առանձին օգուտ չընծայէ

Մեր հողագընտին.

Ոչ էլ այնքան լաւ, որ իր կոչումից

Բըռնի շեղուելով՝

Ըմբոստ չըղառնալ իր ծագումի դէմ,

Եղծում զառնալով:

Ազնւութիւնը վատ գործածուելով

Վատթարանում է.

Եւ մօլութիւնը գործով երբեմն
Ազնւեանում է:
Այս բընքոյշ ծաղկի մանուկ բաժակում
Հաստատած ունի
Թոյնը իր բոյնը, դեղը իր տեղը,
Երկուսն էլ գաղտնի:
Եթէ հօտ առնես՝ կըզըլարթացնէ
Նա մարդու հոգին.
Եթէ ճաշակես՝ մահ կըտայ բոլոր
Ըզգայաբանքին:
Երկու այսպիսի անհաշտ ոտիներ
Մըղում են պայքար,
Թէ մարդու սըրտում, թէ տունկերի մէջ,
Միշտ և անդադար:
Առաքինութիւն և կամք անհամբոյր՝
Են միշտ միասին.
Երբ չարը յաղթէ՝ մահուան թըրթուրը
Կուտէ այդ բոյսին:

ԲՈՄԷՕ

Բարի լոյս, հայր սուրբ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Աստուած քեզ օրհնէ:
Ինչ ձայն վաղորդեան այսչափ քաղցրալուր
Ինչ ողջունում է:
Դեռահաս որդիս, դա ցոյց է տալիս
Մի սիրտ խանգարուած,
Երբ այսքան կանուխ է իր անկողնից
Մի մարդ հրաժարուած:
Միշտ ցաւ ու հոգսը ծերուկի աչքում
Հըսկում է արթուն.
Ուր ցաւ ու հոգսը տուն է հաստատում՝
Այնտեղ չըկալ քուն.

Բայց ուր որ առողջ պատանութիւնը
Կայտառ և ուժեղ
Ընկողմանում է՝ ոսկեղէն նինջը
Տիրում է այնտեղ:
Ուրեմն այդքան քո վաղ զարթնելուց
Այնպէս է թըլում,
Որ զարթեցրել է քեզ մի հոգեկան
Սաստիկ վըրդովում:
Կամ, թէ այդպէս չէ՝ ուրեմն այս է,—
Ես լաւ եմ գըտել,—
Չէ մեր Բոմէօն բընաւ այս գիշեր
Անկողին մըտել:

ԲՈՄԷՕ

Վերջինը ճիշդ է. բայց իմ հանգիստը
Քրնից անուշ էր:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Մեղալ քեզ, Տէր իմ. Ռոզալինի մօտ
Էիր այս գիշեր:

ԲՈՄԷՕ

Ռոզալինի մօտ. ճիշդ, ամենեւին,
Հայր իմ հոգեւոր.
Ես մոռացել եմ թէ այդ անունը,
Թէ ցաւեր բոլոր՝
Որ այդ անունին
Յարակից էին:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Լաւ, օրհնեալ լինիս, ուրեմն որտեղ
Գընացել էիր:

ԲՈՄԷՕ

Ես քեզ կըպատմեմ՝ նախ քան դու կըրկին
Ինչ հարց անէիր:

Գընացել էի ես մի խընջուքի

Իմ թշնամուհի հետ.

Եւ յանկարծ այնտեղ մէկը արձակեց

Իմ սըրտիս մի նետ.

Նա ինձ վէրք տըլաւ, բայց և վէրք առաւ:

Այժմ մեզ համար

Քո օգնութիւնից և քո սուրբ դեղից

Ըստասում ենք ճար:

Տեսնում ես, սուրբ մարդ. ես ատելութիւն

Չունիմ իմ սըրտում.

Թէ ինձ համար եմ, թէ իմ թըշնամուհի

Քո մօտ միջնորդում:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Դէհ, անկեղծ խօսիր, որդեակ սիրելի,

Ասա ո՞վ էր այն:

Երկմիտ խոստովանք՝ երկմիտ թողութեան

Է արժան միայն:

ՐՈՄԷՕ

Ուրեմն իմացէք, որ Կապիւլէտի

Չըքնաղ աղջրկան

Տըւել եմ սիրտըս. նա ինձ է սիրել

Ինչպէս ես՝ նըրան:

Ամեն ինչ արդէն զուգուած է մեր մէջ,

Բայց միայն հէնց այն՝

Որ ինքըդ պէտք է զուգես՝ կապերով

Սուրբ ամուսնութեան:

Թէ երբ, ո՞ւր, ինչպէս մենք իրար տեսանք,

Սիրաբանեցինք և նըշանուեցանք՝

Այդ ճանապարհին ես ձեզ կը պատմեմ:

Բայց նախ և առաջ ես ձեզ կաղաչեմ,

Որ այսօր և եթ տաք մեզ օրհնութիւն

Եւ այսօր լինի մեր ամուսնութիւն:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Սուրբ Ֆրանսուա, քնչ է, քնչ փոփոխութիւն

Յանկարծ պատահեց,

Որ Ռոզալինը, այնքան սիրածըդ

Այսպէս մոռացուեց:

Ջահելի սէրը չէ իր սըրտի մէջ,

Այլ իր աչքերում:

Տէր Աստուած, որքան աղի արտասուք

Եիր դու թորում.

Ո՛րչափ լըւացիր թըշերըդ վըտիտ՝

Յօղելու մի սէր,

Որ այժմ այլեւս իր նախկին բոլրից

Ոչինչ չէ պահեր:

Դեռ չէ արեւը ջընջել երկընքից

Հառաչանքներըդ,

Դեռ ղօղանջում են ծեր ականջներիս

Հին հեծծանքներըդ.

Ահա տեսնում եմ, քո թըշիդ վրայ

Տըպաւորուած է

Դեռեւս մի բիծ, որ մի հին արցունք

Այնտեղ թողած է:

Թէ այն դու էիր, և քոնըդ էին

Այն մարմաջները՝

Դու Ռոզալինին էիր նըւիրել

Այն հառաչները:

Այդքան ես փոխուել. ձայնակցիր ապա

Եւ դու այս խօսքին,

Որ կանաչք կարեն վըրելել՝ երբ մարդիկ

Այդքան ոյժ չունին:

ՐՈՄԷՕ

Դու շատ անգամներ, հայր իմ հոգեւոր,

Ինձ կը շտամբել ես,

Եւ Ռոզալինին սիրելու համար
Ինձ նախատել ես:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ոչ թէ սիրելուդ, — պաշտելուդ համար
Էին խօսքերըս:

ՐՈՄԷՕ

Ինձ ասում էիր, որ պէտք է ջանամ
Թաղել իմ սէրըս:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ոչ թէ մէկ սէրը գերեզման դրնել՝
Մի այլը հանել:

ՐՈՄԷՕ

Մի կշտամբեր ինձ. այժմ սիրածըս
Այնպէս չէ անում. —

Սիրոյ տեղ նա սէր, շնորհի տեղ շրնորհ
Է հատուցանում:

Միւսը այսպէս չէր:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Օհ, նա լաւ գիտէր,

Որ քո այն սէրը

Կարողւմ էր անգիր՝ նախ քան գիտենար
Հեզել բառերը: —

Բայց եկ, դեռահաս թափառաշրջիկ,
Պէտք է օգնեմ քեզ.

Մի պատճառ միայն ինձ ըստիպում է
Որ սատարեմ քեզ:

Գուցէ արդիւնքը բարի կրլինի
Այս խընամուլթեան,

Եւ նա վերջ կըտայ ձեր ընտանեկան
Հին թշնամութեան:

ՐՈՄԷՕ

Օհ, գնանք այստեղից. ես ըշտապում եմ.
Շուտ արա, արի:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Դանդաղ և խոհեմ: Արագ վազողը
Կըգիպէ քարի:

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Դ.

Փ ո ղ ո ճ .

Մտնում են ԲԵՆՎՈԼԻՕ և ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ.

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ո՞ր դժոխքն է գնացել այս Բոմէօն: — Մի՞թէ այս գիշեր տուն չէ եկել:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ոչ էր հօր տունը. ես խօսեցի նորա ծառայի հետ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Օհ, այն կարծրասիրտ գունատ աղջիկը,

Այն Ռոզալինը, այնքան տանջում է

Չարչարում նրան, որ նա կըզբժուի:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ծեր Կապիլէտի ազգական Տիբալտը

Նամակ է ուղարկել նրա հօր տունը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Օհ, արեւս վկայ, մենամարտի հրաւեր պէտք է լինի:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Բոմէօն կատասխանէ դորան:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

Ամեն մարդ որ գրել գիտէ՝ կարող է պատասխանել մի նամակի:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Ո՛հ, նա կատասխանէ նամակ գրողին՝ սպառնալիքի շէմ սպառնալիքով:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

Աւանդ, խեղճ Բոմէօ. նա արդէն մեռած է, մի սպիտակ աղջկայ սև աչքից դաշոյնահար, մի սիրալին երգով ականջից նետահար եղած. նորա սրտի ճիշդ մէջ տեղը խոցուած է կուր աղեղնաձիգ տղայի սլաքից: Մթթէ այդ տեսակ մարդը կարող է Տիբալտի հետ կռուի դուրս գալ:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Վահ, միթէ Տիբալտը ինչ է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

Ինչ է. աւելի է, քան թէ կատունների մի իշխան *), հաւատացէք: Օ՛հ, նա կոմպլիմենտների քաջասիրտ հարկերապետն է. նա մենամարտում է՝ ինչպէս դուք մի ձայնադրած երգ էք երգում. կանոնաւոր կերպով պահում է չափը, ժամանակը և համեմատութիւնը, պահում է ամենափոքրիկ դադարը. մէկ, երկու, — և երրորդը ձեր կրծքի մէջ է: Մետաքսէ կոճակների կատարեալ սպանդագործ. մի զուէլ լիստ, մի զուէլ լիստ. ամենաառաջին տնից մի ճէնտելմէն,

*) Այս հատուածը հասկանալու համար պէտք է գիտենալ, որ «Աղուէս» անունով մի անգլիական հին հէքեաթի մէջ կատունների իշխանը, շատ երկչու և զգուշ՝ Տիբալտ կամ Տիբերտ է անուանուած: Ման. Ֆ. Վ. Հիւգօյի:

առաջին կամ երկրորդ պատճառը լաւ իմացող *): — Ա՛հ, այն անմահ պարսադօն, այն պունտօ ռեվերսօն, այն «հէյ»-ը:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Այն ինչը՝

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

Ա՛հ, գրողը տանի այս խենթ ու խելառ թոթովախօս, ծեքծեքունող սեթևեթներին, այս նոր շեշտով խօսողներին: (Ձայնը փոխելով) — «Տէր Աստուած, ի՛նչ սքանչելի սուր խաղացնող. — ի՛նչ բարձրահասակ մարդ. — ի՛նչ գեղեցիկ պոռնիկ»: — Վահ, պապիկ, ցաւալի չէ՞ այս, որ մենք շարունակ պէտք է տանջուինք այս օտարերկրեայ մոծակներից, այս «pardon-nez moi»-ներից, որոնք այնքան թունդ կպել են նոր մօդային, որ մինչև անգամ չեն կարող հանգիստ նստել մեր նստարանների վերայ: Օ՛հ, սորանց բօնէրը, բօնէրը **):

(Մտնում է Բոմէօ):

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Ահա Բոմէօն, ահա Բոմէօն:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՈ

Առանց ձկնկիթի, մի չորացրած հէրինգի նման: — Օ՛հ, միս, միս, ինչպէս ես ձկնացել: Հիմա նա էլ կասէ այն ոտանաւորներից, որոնք այնքան առատ բղխում էին Պետրարքի բերանից: Լաուան բաղդատելով սորա սիրուհու հետ՝ մի խոհանոցի աղջիկ է եղել. բայց ես իմ հոգիս, նորա սիրականը աւելի լաւ բանաստեղծութիւններ է նուիրել սիրուհուս. Դիդոնը՝ մի փողոցային կնիկ է եղել. Կլեոպատրան՝ մի գնչու. Հելէն և Հէրօ՝ պոռնիկներ և հարճեր. Թիսբէն՝ մի գորշ աչք, մի այդպէս բան, բայց ոչ ինչ որ պէտք

*) Այսինքն մենամարտութեան արուեստին քաջ տեղեակ, որ կարող է ասել, թէ որն է առաջին պատճառը կամ որն է երկրորդը, որի համար մարդ պարտաւոր է մենամարտել: Մ. Թ.

**) Այսինքն բօն-ժուռ, բօն-սուռռ ասողները: Մ. Թ.

է:—Սինիօր Բոմէօ, բօն-ժուռ. ահա քեզ մի ֆրանսիական բարեւ քո ֆրանսիական վարտիքիդ: Դու երէկ գիշեր լաւ խաղ խաղացիր մեր գլխին:

ԲՈՄԵՕ

Բարեւ լոյս երկուսիդ էլ: Ի՞նչ խաղ խաղացի:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Փախուստդ, պարոն, փախուստդ, չէս հասկանում:

ԲՈՄԵՕ

Ներողութիւն, սիրելի Մերկուտիօ, հարկաւոր գործ ունէի. և այն տեսակ պարագայում, ինչպէս ես էի՝ մարդ կարող է քաղաքավարութիւնից թեքուիլ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Այդ նշանակում է, որ այն տեսակ պարագայում, որ պէս դու էիր՝ մարդ պարտաւոր է ծունկը թեքել:

ԲՈՄԵՕ

Այսինքն, մեծարանք անելու համար:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

ձիշտ դիպար, շնորհակալ եմ:

ԲՈՄԵՕ

Մի շատ քաղաքավարի մեկնութիւն է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Իմացիր, ես քաղաքավարութեան մեխակն եմ:

ԲՈՄԵՕ

Մեխակ, այսինքն ծաղիկը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

ձիշդ:

ԲՈՄԵՕ

Լաւ, ուրեմն իմ կօշիկս լաւ ծաղկել է *):

*) Աստիճան լաւ մեխակի գոյն է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Լաւ ասացիր. հիմա այնքան հետապնդիր այդ կատակին՝ մինչև որ կօշիկներդ մաշուին. այնպէս որ, երբ բարակ տակը մաշուի, կատակդ մնայ անկօշիկ:

ԲՈՄԵՕ

Օ՛հ, տակը ծակ կատակ, իր բոբկութեամբ միայն նըշանաւոր:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Եկ ինձ օգնիր, բարեւ Բենվոլիօ. իմ սրամտութիւնս ուժասպառ է եղել:

ԲՈՄԵՕ

Խթիր ու մտրակիր, խթիր ու մտրակիր. եթէ ոչ ես յաղթութիւն կպոռամ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Բ՛հ, եթէ քո սրամտութիւնդ վայրենի սագ որսալու համար է վազում՝ ես յաղթուած եմ, որովհետեւ քո ունակութեանցդ մէկի մէջ աւելի շատ վայրի սագ *) կայ՝ քան թէ իմ հինգի մէջ. միթէ ես էլ քեզ հետ էի սագ որսալիս:

ԲՈՄԵՕ

Եթէ սագ որսալիս ինձի հետ չէիր՝ ուրեմն երբէք չես եղել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ես այդ կատակիդ համար պէտք է ականջդ կծեմ:

ԲՈՄԵՕ

Ո՛չ, բարեւ սագ, մի կծեր:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Քո միտքդ մի շատ թթու խնձոր է, շատ թունդ սօս է:

*) Սագը անգլիերէնում վիմարին կոչուած է:

ԲՈՄԷՕ

Մթթէ քաղցր սաղը համեմելու համար թունդ սօս չէ հարկաւոր:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Քո միտքդ հիմա այծի կաշու նման է, որ մի մատ նեղութիւնից կարող է մի կանգուն լայնութեան հասնել:

ԲՈՄԷՕ

Եւ հէնց այդ լայն բառի համար եմ խելքս լայնացնում, որ աւելանալով սագի վերայ՝ կլինի մի լայն սագ, ինչպէս որ դու հռչակուած ես ամբողջ աշխարհում:
(Նորս ծիծաղում են):

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Լաւ, միթէ այս աւելի լաւ չէ, քան թէ նստել սիրոյ համար հեծեծել: Հիմա դու ընկերութեան մարդ ես. հիմա դու Բոմէօն ես. հիմա դու այն ես՝ ինչ որ կաս, թէ արուեստով, թէ բնութեամբ: Այդ խելագար սէրը նման է մի մեծ տխմարի, որ լեզուն դուրս ձգած վազում է վեր ու վար, իր ցուպը *) մի ծակ խրելու համար:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Այգտեղ կանգ առ, այգտեղ կանգ առ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Դու կամենում ես, որ ես կանգ առնեմ իմ պատմութեան մէջ մի մագի դէմ:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Վախենում եմ, որ պատմութիւնդ շատ երկարես:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Օ՛, սխալում ես. ես ուզում էի կարճացնել, որովհետեւ ես հաւել էի իմ պատմութեան բոլոր խորութեանը, և միտք ունէի, հաւատա, աւելի երկար ժամանակ չբռնել իմ տեղը:

*) Յուպը խնդկատակների պարագաներից մէկն է:

ԲՈՄԷՕ

Այդ լաւ խօսք է:

(Մտնում են Դայեակը եւ Պետրոս):

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Մի առաջատ, մի առաջատ:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Երկու առաջատ, — մի վարտիք և մի եռապկա *):

ԴԱՅԵԱԿ

Պետրոս:

ՊԵՏՐՈՍ

Ի՞նչ է:

ԴԱՅԵԱԿ

Հովահարս, Պետրոս:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Տուր նորան, բարի Պետրոս, որ դէմքը ծածկէ, որովհետեւ հովահարը նորա դէմքից սիրուն է:

ԴԱՅԵԱԿ

Բարի լոյս ձեզ, պարոններ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Բարի իրիկուն ձեզ, գեղեցիկ տիկին:

ԴԱՅԵԱԿ

Մթթէ հիմա բարի իրիկուն է:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Այո, հաւատացէք. որովհետեւ արևի ժամացոյցի լիբը ձեռքը հիմա շեշտ կանգնած է կէսօրուայ մէջ տեղին:

ԴԱՅԵԱԿ

Գրողը քեզ տանի. ի՞նչ տեսակ մարդ ես:

ԲՈՄԷՕ

Մի մարդ է, տիկին, որ Աստուած ստեղծել է, ինքն իրան նախատինք անելու համար:

*) Այսինքն, մի մարդ և մի կին:

ԴԱՅԵԱԿ

Իմ արև, լաւ ասացիր. — Ինքն իրան նախատինք անելու համար, այնպէս չէ: — Պարոններ, արդեօք ձեզնից մէկը կարող է ինձ ասել, թէ ո՛ր կարող եմ գտնել երիտասարդ Բոմէօյին:

ԲՈՄԷՕ

Ես կարող եմ ասել. բայց երիտասարդ Բոմէօն աւելի կլինի երբ որ նրան գտնես՝ քան թէ էր, երբ սկսար նրան որոնել: Ես եմ այդ անունը կրողներից ամենաերիտասարդը, ի չգոյէ վատագոյնին:

ԴԱՅԵԱԿ

Շատ լաւ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Մի՞թէ. ուրեմն վատագոյնը շատ լաւ է. շատ լաւ ես նկատում, ես իմ հոգիս. խելացութիւն է, խելացութիւն:

ԴԱՅԵԱԿ

Եթէ զուք էք, պարոն, ես ուզում եմ ձեզ հետ առանձին խօսել:

ՔԵՆՎՈՂԻՕ

Ընթրիքի է հրաւիրելու:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Կաւատ է, կաւատ. ո՞՞հ հօ *):

ԲՈՄԷՕ

Ի՞նչ որս ես գտել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Նապաստակ չէ, պարոն. կամ զուցէ մի նապաստակ է, մի պասուայ խմորեղէնի մէջ. փտած և բորբոսնած նախ քան պրծնելը: (Նրզում է)

*) Արտորդները նապաստակ գտնելիս ալդ ձալնն էին հանում:

ՓՐՄԱԾ, ԲՈՐԲՈՍՆԱԾ

Մի պառաւ ճագար

Մի լաւ կերակուր

է պասուայ համար:

Բայց մի հին ճագար

Երկար է տւել,

Թէ չըվերջացած

Հոտել է փրտել:

Բոմէօ, չէս գալիս հօրդ տունը. մենք գնում ենք այնտեղ ընթրիքի:

ԲՈՄԷՕ

Ես կգամ ձեր ետեկից:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ (Ողջունելով դայեակին)

Մնաք բարով, պառաւ տիկին. մնաք բարով, տիկին, տիկին *):

(Մերկուտիօ եւ Քենվոլիօ դուրս են գնում):

ԴԱՅԵԱԿ

Ասացէք խնդրեմ, պարոն, ո՞վ էր այս անամօթ չարձին **), որ այսքան լի էր լըբութիւններով:

ԲՈՄԷՕ

Մի ազնուական է, դայեակ, որ սիրում է ինքն իր ասածին ականջ դնել. և աւելի կարող է խօսել մի րոպէի մէջ՝ քան թէ լսել մի ամսուայ մէջ:

ԴԱՅԵԱԿ

Եթէ երբէք մի բան ասէ իմ դէմ՝ ես նորան ցոյց կը տամ... որքան էլ աւելի ուժով լինի քան թէ է, և քսան

*) Մի հին երգի լանդերգն է եղած:

**) Անգլիերէնի մէջ merchant—վաճառական. Հետաքրքիր է նկատել, որ ալդ ժամանակ վաճառական բառը անարգական միտք է ունեցել, հակադրութեամբ ձէնտելմէնի. Մենք չարմար դատեցինք թարգմանել «չարի» գառառական բառով, որ մեր մէջ վատ նշանակութիւն ունի:

Հատ այդ տեսակ թեթևօլիկների: Եթէ ես ինքս չըկարողանամ՝ ես մարդ կգտնեմ՝ որ կարողանայ: Թըշուառական անպիտան. ես նորա կարծած խոռնջիկ-մոռնջիկներից չեմ. ես նորա լիբբ ընկերուհիներից չեմ:—(Պետրոսին) Իսկ դու կանգնել ես հանդարտ և թոյլ ես տալիս, որ ամեն սրիկայ ինչպէս կուզէ այնպէս վարուի:

ՊԵՏՐՈՍ

Ես ոչ ոքի չեմ տեսել, որ իր ուզածի պէս ձեզ հետ վարուած լինի. եթէ տեսած լինէի՝ սուրս իսկոյն դուրս կգար, հաւատացէք: Ես ամեն մարդուց շուտ սուրբս դուրս կբաշեմ՝ եթէ տեսնեմ մի կարգին կռուի տեղիք կայ, և օրէնքը իմ կողմն է:

ԴԱՅԵԱԿ

Աստուած վկայ, ես այնպէս բարկացած եմ, որ ըզոր անդամներս գողում են: Շոնն, շան որդի:—Խնդրեմ, պարոն, մի բառ ունիմ ձեզ ասելու. ինչպէս ասացի ձեզ՝ իմ մանկահասակ տիրուհիս ինձ հրամայել է գալ ձեզ գտնել. ինչ որ նա ինձ հրամայել է ձեզ ասել՝ ես կպահեմ ինձ համար. բայց ամենից առաջ ձեզ այս ասեմ. եթէ ուզում էք նրան տանել յիմարների դրախտը, ինչպէս ասում են՝ դա ձեր կողմից մեծ կոպտութիւն կլինէր, ինչպէս ասում են. որովհետև օրիորդը մանկահասակ է, և եթէ դուք նորա հետ երկուերեսանի վարուիք՝ դա շատ վատ բան կը լինէր մի օրիորդի համար, և շատ ստոր մի գործ:

ԲՈՄԷՕ

Դայեակ, յանձնարարիր ինձ քո տիկնոջ և տիրուհուդ մօտ: Ես երդուում եմ քեզ...

ԴԱՅԵԱԿ

Աղնիւ սիրտ, հոգիս վրկայ, ես այդ կասեմ նորան: Տէր Աստուած, ինչքան կուրախանայ:

ԲՈՄԷՕ

Ի՞նչ կասես նորան, դայեակ. դու ինձ չես լսում:

ԴԱՅԵԱԿ

Ես նորան կասեմ, որ դուք երդուում էք, որ իմ կարծիքով մի ազնուավայել գործ է:

ԲՈՄԷՕ

Դու նորան ասա՝ մի միջոց գրտնէ,

Որ կէս օրից յետ գայ խոստովանքի,

Եղբայր Լորէնսի խուցի մէջ. այնտեղ

Կըխոստովանի և կամոսնանայ:

Ահա այս էլ քեզ ներդրեանդ համար:

(Մի քսակ է տալիս նորան):

ԴԱՅԵԱԿ

Ո՛չ, տէր իմ. ճշմարիտ. ոչ մի դահեկան:

ԲՈՄԷՕ

Առ, քեզ ասում եմ:

ԴԱՅԵԱԿ (Քսակը առնելով)

Այս կէսօրից յետ:—

Լաւ, այնտեղ կլինի:

ԲՈՄԷՕ

Եւ դու, բարի դայեակ,

Դու էլ կըսպասես վանքի պատի տակ.

Մի ժամից յետոյ ըսպասաւորըս

Քեզ մօտ կըլինի, և քեզ կըբերէ

Պարանէ սանդուխք, որ պէտք է լինի

Կայմաչըւանըս, մըթին գիշերում,

Դէպ իմ ցընծութեան բարձրագոյն կայմը:

Դէհ, գընաս բարով. հաւատարիմ եղիր,

Ես կըվարձատրեմ քո ներդրութիւնդ:

Գնաս բարով. տիրուհուդ յանձնարարիր ինձ:

ԴԱՅԵԱԿ

Երկնային տէրը օրհնէ ձեզ, պարոն:—

Բայց, լըսեցէք ինձ:

ԲՈՄԷՕ

Ի՞նչ ունիս ասելու,
Սիրելի դայեակ:
ԴԱՅԵԱԿ

Արդեօք ձեր ծառան՝
Գաղտնապահ մարդ է: Չէ՞ք լրսել միթէ,
Որ երկու հոգի գաղտնիք կը պահեն՝
Երբ մէկը դուրս թողուի:

ԲՈՄԷՕ

Միամիտ կաց. իմ ծառաս պողովատի պէս հաւատա-
րիմ է:

ԴԱՅԵԱԿ

Լաւ, պարոն. իմ տիրուհիս ամենից անուշիկ օրիորդն է,
որ... Տէր Աստուած, Տէր Աստուած. երբ նա մի պզտիկ
շաղակրատ բան էր... Օ՛հ, մի ազնուական կայ քաղաքում,
Պարիս անունով, որ շատ է ցանկանում նրան իր ճանկը
ձգել... Բայց իմ տիրուհիս, ան, հոգիս, նա ուրախ է որ
մի գորտ տեսնէ, մի ճշմարիտ գորտ, և նրան չտեսնէ:
Ես երբեմն նրան բարկացնում եմ ասելով, որ Պարիսը ամե-
նից աւելի յարմար մարդն է նորա համար. բայց, հաւա-
տացէք, երբ ես այդ բանն ասում եմ՝ նա այնպէս գու-
նատւում է, ինչպէս աման լուալու լաթ: Միթէ Բոմա-
րէնը *) և Բոմէօն երկուսն էլ նոյն տառով չէն սկսում:

ԲՈՄԷՕ

Այո՛, դայեակ. բայց Բնչ միտք ունի. երկուսն էլ «Բ»-ով
են սկսում:

ԴԱՅԵԱԿ

Ա՛հ, ծաղրաբան. դա շան անունն է. «Բ»-էն շան հա-
մար է **): Ոչ, ես գիտեմ, մի ուրիշ տառով է սկսում: Իմ

*) Բոմարէն—խնկունի, փշտակի նշանակ էր:

***) Միջին դարու մէջ, «բ» բաղաձայնը կոչւում էր շան տառը,
որովհետեւ նորա հնչիւնը նման է շան մուռալուն:

Ծան. Ծ. Վ. Հիւգօյի:

տիրուհիս այնքան սիրուն ոտանաւորներ է շինել ձեր և
Բոմարէնի վերայ, որ եթէ լսէք՝ խելքերդ կգնայ:

ԲՈՄԷՕ

Յանձնարարիր ինձ քո տիրուհուդ:

ԴԱՅԵԱԿ

Աչքիս վերայ, հազար անգամ:—Պետրոս:
(Բոմէօ դուրս է գնում):

ՊԵՏՐՈՍ

Ի՞նչ է:

ԴԱՅԵԱԿ

Պետրոս, առ իմ հովահարս, և առջևից դնա՛:
(Դուրս են գնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե.

Կապիւլէտի պարտէզը.

Մտնում է ԶՈՒԼԻԷՏ.

ԶՈՒԼԻԷՏ

Երբ ուղարկեցի ես այն դայեակին՝
Իննբերդը ժամը զարկում էր արդէն:
Նա ինձ խոստացաւ կէս ժամում յետ գալ.
Ո՛վ գիտէ, գուցէ չէ գըտել նրան:
Բայց ոչ, այդպէս չէ. կաղ է այդ կինը:
Պէտք էր որ սիրոյ սուրհանդակները
Խոհեր լինէին, բիւր անգամ արագ
Քան թէ արեգի ճառագայթները,
Որ փարատում են մռայլ բըլուրներէ
Մըթին ըստուերներ: Սորա համար է,

Որ արշաւասոյր աղաւնիները
Լըծուած են լինում միշտ սիրոյ կառքին:

Սորա համար է, որ թեւեր ունի

Քան հողմը արագ այն Կուպիդոնը:

Հիմա արեւը հասել է արդէն

Այսօրուայ զենիթին, ինը ժամից

Մինչև տասներկու՝ կայ երեք երկար ժամ:

Եւ դեռ չէ եկել: Թէ նա ունենար

Ջերմ ըզգացումներ, տաք կայտառ արիւն՝

Նա գընտակի չափ արագ կըսուրար:

Բաւերըս նըրան կըթըռցընէին

Սիրականիս մօտ. և նա մէկ բառով

Յետ կուղարկէր ինձ. բայց ծեր մարդիկը

Այնպէս են՝ կարծես մեռեալներ լինին,—

Գանդաղ, յամրաշարժ, կապարի նըման

Ծանր ու գունաթափ:

(Մտնում են Դայեակը եւ Պետրոս)

Աստուած իմ, գալիս է:—

Ո՛վ մեղըրդ դայեակ, ինչ լուր. տեսա՞ր նրան.

Ծառայիդ հեռացրո՛ւ:

ԴԱՅԵԱԿ

Պետրոս, դուրս գընա,

Սպասիր դըրան մօտ:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Հիմա, իմ քաղցրիկ,

Անուշիկ դայեակ... Վահ, Տէր իմ Աստուած,

Ինչո՞ւ ես տըրտում: Եթէ լըրերըդ

Նոյն իսկ վատ լինին՝ դու ուրախ պատմիր.

Իսկ եթէ լաւ են՝ դու փըջացնում ես

Քաղցըր լըրերի երաժըշտութիւնն,

Այդքան դառնադէմ նըլազելով այն:

ԴԱՅԵԱԿ

Ո՛րքան յոգնած եմ. թող մի շունչ առնեմ:

Վայ ինձ, ոսկըրներս ինչքան են ցաւում.

Ո՛րքան եմ վազել:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ա՛խ, երանի՜ թէ

Դու ունենայիր իմ ոսկըրներս,

Ես՝ քո լըրերըդ: Լաւ է, խընդրում եմ,

Խօսիր, իմ բարի, բարի դայեակըս:

ԴԱՅԵԱԿ

Ի՞նչ ես ըշտապում, մի քիչ համբերիր.

Չէս տեսնում միթէ որ շընչասպառ եմ:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ի՞նչպէս ես շնչասպառ, որ դու շունչ ունիս

Ասելու համար, որ շընչասպառ ես:

Յապաղման համար քո պատըրուակըդ՝

Աւելի երկար է քան պատմելիքըդ,

Որ պատըրուակով չես ուզում պատմել:—

Քո բերած լուրըդ բարի է թէ վատ.

Դու ինձ այն ասա. ասա այս, կամ այն,

Եւ ես կըսպասեմ մանրամասներին:

Դո՛հացում տուր ինձ. լաւ լուր է թէ վատ:

ԴԱՅԵԱԿ

Լաւ, դուք շատ խեղճ ընտրութիւն էք արել. դուք
չգիտէք մի տղամարդ ընտրելու ձևը: Բոմէօ, ոչ. նա ո-
չինչ. թէև դէմքը աւելի սիրուն է քան թէ որ և է այլ
մարդունը, այնու ամենայնիւ սրունքը ամեն մարդու սրուն-
քից զեղեցիկ է. իսկ ձեռքը, իսկ ոտքը, իսկ մարմինը,—
թէև դրանց վրայ շատ բան չկայ խօսելու, բայց ամեն
համեմատութիւնից բարձր են: Նա քաղաքավարութեան ծա-
ղիկ չէ, բայց, ես երաշխաւոր եմ, գառան պէս հեղ է:—

Գնա բանիդ, աղջի, Աստծուն ծառայիր:— Ի՞նչ, այս գիշեր տո՛ւնն էք ընթրել:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Ոչ, ոչ: Բայց այդ բոլորը ես արդէն գիտէի: Ի՞նչ է ա-
սում նա մեր ամուսնութեան մասին. դրանից ի՞նչ լուր:

ԴԱՅԵԱԿ

Տէր Աստուած, որքան գլուխըս ցաւում է.

Ի՞նչ գլուխ ունիմ ես. այնպէս զարկում է,

Կարծես ուզում է քսան կրտոր լինել:

Մէկ էլ՝ կրճակըս. կրճակըս, կրճակըս.

Վայ դու չարասիրտ, որ ուղարկում ես

Որ գընամ մեռնեմ վեր-վայր վազելով:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Իրաւ, ցաւում եմ այդքան տանջուելուդ:

Իմ քաղցրիկ, քաղցրիկ, քաղցրիկ դայեակըս,

Պատմիր, ի՞նչ ասաց իմ սիրականըս:

ԴԱՅԵԱԿ

Ձեր սիրականը ասում է մի պարկեշտ, ազնիւ մարդու
պէս, և մի քաղաքավարի, բարի, գեղեցիկ, և, հաւատա-
ցնում եմ, առաքինի մարդու պէս:— Ո՛ւր է քո մայրդ:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Իմ մայրըս ո՛ւր է:— Վահ, նա տան մէջ է.

Ո՛ւր պէտք է լինէր:— Ինչ տարօրինակ

Պատասխան է այդ. — «Ձեր սիրականը

Ասում է մի պարկեշտ, ազնիւ մարդու պէս...

Ո՛ւր է ձեր մայրը»:

ԴԱՅԵԱԿ

Մայր Աստուածածին.

Այդքան կրակոտ ես. բահ, չէս ամաչում:

Այդ է սպեղանին, որ պէտք է դնէիր:

Ցաւած ոսկրերիս. էլ այսուհետեւ

Գընա ինքըդ տար քո պատգամները:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Ի՞նչ խառնակութիւն: Խօսիր, այ կընիկ,
Բոմէօն ի՞նչ ասաց:

ԴԱՅԵԱԿ

Կարող ես այսօր

Խոստովանքի գնալ:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Այո:

ԴԱՅԵԱԿ

Ուրեմըն

Վազիր դու գընա Հայր Լորէնսի մօտ.

Այնտեղ կըգտնես քեզ մի ամուսին,

Որ քեզ կին կառնէ: Ա՛հ, կայտառ արիւնդ

Գալիս է հիմա թըշերիդ վերայ:

Հէնց որ մի փոքրիկ լուր լրես՝ իսկոյն

Վարդ կընեցկըւին: Վազիր եկեղեցի,

Ես էլ գընում եմ մի ուրիշ կողմից,

Գտնել մի սանդուխք, որով սիրելիդ

Պէտք է մագըցի թըռչնակի բոյնը՝

Երբ որ մուծ լինի: Ես եմ չարքաշը.

Ես չարչարում եմ որ դու վայելես:

Բայց շատ չի անցնիլ. նոյն իսկ այս գիշեր

Դու ինքըդ պէտք է կըրես քո բեռը:

Գընա, ուրեմըն, ես պէտք է ընթրեմ.

Իսկ դու ըշտապիր դէպի այն խուցը:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Դէպի բարձրագոյն երջանկութիւնը:—

Իմ ազնիւ դայեակ, մնաս բարով...
(Գուրս են գնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Զ.

Հայր Լորէնսի խուցը.

Մտնում եմ ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ և ՐՈՄԷՕ.

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Երնէկ երկինքը քաղցր աչքով հայի
Այս սուրբ ծէսի վրայ. երնէկ ապագան
Զրպարսաւէ մեզ ցաւ ու տրտմութեամբ:

ՐՈՄԷՕ

Ամէն, ամէն:
Բայց թող գայ ինչ ցաւ, ինչ վիշտ որ կուգէ.
Նա զուգակըշիւ չէ կարող լինել
Այն երջանկութեան, որ մի կարճ ընդմիջում
Կտայ ինձ Զուլիէտի ներկայութեան մէջ:
Դու սուրբ բառերով կըցիր մեր ձեռքը.
Սիրասպան մահը յետոյ թող գործէ
Ինչ որ յանդգնի: Ինձ համար բաւ է,
Որ միայն նըրան իմըս անուանեմ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Այսպիսի բուռն բերկրութիւնները
Բուռն վերջ ունին. նոքա մեռնում են
Յաղթանակի մէջ՝ որպէս հուր և վառօդ,
Որ ըսպառուում են հէնց մէկ համբուրով:
Քաղցրագոյն մեղրը սըլտի է գարկում
Իր անուշութեամբ, և հէնց իր համով
Նա ախորժակը ոչընչացնում է:
Ուրեմն սիրիւ չափաւոր կերպով
Յարատեւ սէրը այդպէս է լինում:

Ո՛չ խիստ սրընթացը հասնում է կէտին,
Ոչ խիստ դանդաղը:

(Մտնում է Զուլիէտ):

Ա.Հա օրիորդը:

Օ՛, ամենեւին այսքան թեթեւ ոտք
Զի մաշիլ մայթը յաւիտենական:
Սիրահարները կարող են հեծնել
Այն ոստայնի վրայ, որ օրօրում է
Վառ ամառնային խաղասէր շրջից,
Եւ դեռ վայր չընկնել. այնքան թեթեւ է
Ունայնութիւնը:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Բարի իրիկուն,

Իմ պատկառելի խոստովանահայր:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Րոմէօն, դրստրիկ, մեր երկուսիս տեղ
Քեզ յայտնելու է շնորհակալութիւն:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Նոյնպէս ես նորան, հակառակ դէպքում՝
Դա ի զուր կ'լինէր:

ՐՈՄԷՕ

Ա՛խ, Զուլիէտ,

Թէ լի է չափը քո երջանկութեան
Որպէս իմինըս, և եթէ կարող ես
Աւելի ճարտար նըկարագրել այդ՝
Ասլա քո շրջով անոյշ դարձըրու
Մերձակայ օդը. թող արտասանէ
Քո քաղցրիկ ձայնիդ հարուստ մուգիկան
Իդէալական այն երջանկութիւնն,
Որ այս սիրալիր տեսակցութիւնը
Բաշխում է երկուսիս, միմեանց միջոցաւ:

ՋՈՒԼԻՆՏ

Ոչ. ըզգացումը, աւելի հարուստ
Նիւթի մէջ քան խօսքի՝ էութեամբն է խրոխտ,
Ոչ զարդարանքով: Մուրացիկ է նա,
Ով որ կարող է հաշուել իր ինչքը:
Բայց անկեղծ սէրըս այնքան է բարդուել,
Որ ես չեմ կարող կէսն անգամ հաշուել:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Դէհ, եկէք ինձ հետ. մենք շուտ կ'աւարտենք:
Թէ ձեզ հաճոյ է՝ մի մընաք մենակ,
Մինչև ձեզ զուգէ սուրբ եկեղեցին,
Մէկ մարմին շինէ:

(Դուրս են գնում):

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԵՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Մ ի փ ո ղ ո ց .

Մտնում եմ, ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ, ԲԵՆՎՈԼԻՕ, ԴԻ ՄԱՆԿԱԽԻԿ և ԾԱՌԱՆԵՐ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Բարի Մերկուտիօ, խընդրեմ, եկ գընանք:

Օրը շատ տաք է, կապիւկտները

հոլորը դուրսն են. թէ նրանց հանդիպենք՝

Ձենք կարող խոյս տալ մի ընդհարումից:

Այս տաք օրերում կատաղի կերպով

Եռում է արիւնը:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Դու նման ես մի մարդու, որ երբ մտնում է մի գի-
նետուն՝ սուրը շարտում է մի գրասեղանի վրայ և ասում.
«Աստուած ոչ անէ որ քեզ կարօտութիւն ունենամ». բայց
հէնց որ երկրորդ բաժակը ներգործում է՝ քաշում է սուրը
նոյն իսկ գինեվաճառի վրայ՝ երբ որ բնաւ տեղիք չկայ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ե՞ս այդ մարդկանց նման:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Լաւ է, լաւ է. դու այնչափ տաքգլուխ ես՝ որչափ

Իտալիայի ամենից տաքգլուխները. ոչ ոք քեզանից աւելի տրամադիր չէ բորբոքուելու:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Ինչպէս:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Այո, եթէ քեզ նման երկու հոգի լինէին աշխարհում՝ շատ չէր անցնիլ որ ոչ մէկը չէր մնալ, որովհետեւ միմեանց կսպանէին: Դու. դու մարդու հետ կռիւ կբանաս, թէ ինչ է, մօրուքի մէկ մօզը քեզանից աւելի է կամ պակաս է: Դու կռիւ կանես մի մարդու հետ, թէ ինչ է, կաղին է կոտորում, այն միակ պատճառով, որ քո աչքերդ կաղնեգոյն են: Ինչ աչք, եթէ ոչ այդպիսին կարող էր կռուի պատրուակ գտնել այդտեղ: Քո գլուխդ այնպէս լի է կռիւներով՝ որպէս հակիթը լի է միջուկով. բայց և այնպէս՝ այնչափ դատարկ է՝ որչափ մի փուր ձու, այնքան յաճախ ծեծուելով: Դու մի մարդու հետ կռիւ սարքեցիր, թէ ինչ է, փողոցի մէջ հազացել էր և հազալով զարթեցրել քո շանդ, որ արեւի տակ պառկած էր: Միթէ դու չէիր, որ մի դերձակի հետ կռիւ ունեցար, թէ ինչո՞ւ է զատկից առաջ նոր կըրկնոց հագել, և մի ուրիշի հետ՝ որովհետեւ իր նոր կօշիկները հին ժապաւէնով էր կապել. և դեռ դու երես ունիս իմ գլխիս քարոզ կարգալու, որ կռուից հեռու կենամ:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Եթէ ես քեզ չափ կռուելու պատրաստ լինէի՝ ես իմ կեանքիս սեփականութիւնը կգիշանէի առաջին հանգիստիդ՝ որ մի ժամ և մի քառորդ ապահովացնէր ինձ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ամբողջ սեփականութիւնը, օ սեփական յիմարութիւն:
(Մտնում են Տիբալտ և ուրիշներ):

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Գլուխս վկայ, ահա գալիս են Կապիւլէտները:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Կրունկս վկայ, բնաւ հոգըս չէ:

ՏԻԲԱՆԸ

Մօտից հետեցէք ինձ, որովհետեւ ուզում եմ խօսել նրանց հետ: (Մերկուտիօյին և Բենվոլիօյին) Բարի իրիկուն, պարոններ. մի խօսք ունիմ ձեզնից մէկի հետ:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Հէնց միայն մի խօսք մեզնից մէկի հետ: Մի բառ էլ կցեցէք դորա հետ. ասացէք՝ մի խօսք և մի հարուած:

ՏԻԲԱՆԸ

Պատրաստ եմ, եթէ միայն առիթ տաք:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ձէք կարող միթէ մի առիթ գտնել, առանց մեր տալուն:

ՏԻԲԱՆԸ

Մերկուտիօ, դու Բոմէօյի խմբինց ես:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Խմբից: Ինչ է, կարծում ես մենք մենեստրելներ *) ենք. եթէ մեզ մենեստրել ես կարծել՝ ապա մեզնից մի ակնկալեր՝ եթէ ոչ տարաձայնութիւններ: Այս է իմ ջուտակափայտ. սա է որ ձեզ պարացնելու է: Գրողը տանի, խմբից:

ԲԵՆՎՈՂԻՈ

Մենք այստեղ խօսում ենք հրապարակի մէջ: Կամ եկէք քաջուինք առանձին մի տեղ, Կամ թէ սառնութեամբ վիճաբանեցէք, եւ կամ բաժնրւինք. այստեղ ամեն աչք Մեզ վրայ է յառուած:

*) Աշուղներ:

ՄԵՐԿՈՒՑԻՈ

Մարդկանց աչքերը
Նայելու համար են, և թող ականեն:

Ինչ ոչ ոք չէ կարող այստեղից շարժել:

(Մտնում է Բոմէօ)

ՏԻՐԱՆՏ (Մերկուտիոյին)

Լաւ, էլ այսուհետ գործ չունիմ ձեզ հետ.

Իմ մարդըս եկաւ:

ՄԵՐԿՈՒՑԻՈ

Գրողը ինչ տանի,

եթէ սա հազնի քո համազգեստը:

Առաջ դու մըտիր ասպարէզի մէջ,

Նա քո ետեւից: Ձեր մեծութիւնը

Գուցէ այդ կերպով կարող է նըրան

Իր մարդն անուանել:

ՏԻՐԱՆՏ

Այ դու, Բոմէօ.

Այն ատելութիւնն, որ ունիմ առ քեզ՝

Ինչ չէ թելադրում աւելի լաւ բառ՝

Քան թէ այս խօսքը. «դու մի օրիկայ ես»:

ԲՈՄԷՕ

Տիրաւոյ, այն պատճառը, որով քեզ սիրում եմ՝

Ինչ ըստիպում է ներել զայլոյթըդ,

Որ քեզ դըրդում է ինչ այսպէս ողջունել:

Ոչ, սրիկայ չեմ ես: Ուրեմն, մնաս բարով.

Դու ինչ չես ճանաչում:

ՏԻՐԱՆՏ

Տըզայ, չէ կարող

Սա ներում լինել այն անարգանքին,

Որ ինչ արեցիր: Ուրեմն, յետ դարձիւր

Եւ քաշիր սուրըդ:

ԲՈՄԷՕ

Հաւատացնում եմ,

Որ երբ և իցէ քեզ չեմ անարգած,

Այլ քեզ սիրում եմ՝ առաւել քան թէ

Կարող ես կարծել, մինչև որ իմանաս

Սիրուս պատճառը: Ուրեմն, գոհ եղիր,

Բարի Կապիւլէտ, — մի անուն, որ նոյնչափ

Սիրելի է ինչ, որչափ որ իմըս:

ՄԵՐԿՈՒՑԻՈ

Օ՛հ հեղք, անպատուիչ, անարգ հըլութիւն.

Մի ստղանտա *) դըրան մաքրելու: —

Տիրաւոյ, «մուկ-բռնող», չէս գալիս ինչ հետ:

ՏԻՐԱՆՏ

Ի՞նչ ես ուզում ինչնից:

ՄԵՐԿՈՒՑԻՈ

Բարի թագաւոր կատուների. ոչինչ, եթէ ոչ քո իննը
կեանքիցդ մէկը: Այդ մէկի հետ ուզում եմ խաղալ, և նայ-
ելով թէ ինչպէս կ'աւարուես ինչ հետ այնուհետեւ՝ մնացորդ
ուրիշ էլ քիցից կ'հանեմ: Ձեռն ուզում սուրդ ականջիցը
բռնել դուրս քաշել: Ենթադրաւ, եթէ ոչ դու դուրս չքա-
շած՝ ես քո ականջներդ դուրս կ'քաշեմ:

ՏԻՐԱՆՏ (Սուրը դուրս քաշելով)

Ահա, ձեր սպասին:

ԲՈՄԷՕ

Սիրելի Մերկուտիօ, սուրդ դիր տեղը:

ՄԵՐԿՈՒՑԻՈ

Եկ, պարոն, քո պասսաճօն:

(Մենամարտում են)

*) Սըի մի որոշ տեսակ հարուած՝ սուսերամարտի մէջ.

ԲՈՄԷՕ

Քաջիւր, Բենվոլիօ, և թող մենք սըրանց
Զինաթափ անենք: Պարոններ, ամօթ է,
Զեռք վեր առեցէք այդ թշնամանքից:

— Տիբալտ. — Մերկուտիօ, իշխանը յատկապէս

Արգելք է դրած այս փողոցային

Ընդհարումներին: Զեռք սլա՛հիր, Տիբալտ.

— Բարի Մերկուտիօ:

(Տիբալտ վիրաւորում է Մերկուտիօյին)

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Վիրաւորուած եմ:

Ժանտախտը զարկէ երկու տներին էլ: —

Բանըս պըրծել է: — Արդեօք նա փախա՛ւ

Առանց մի վերքի:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Ի՞նչ է, վնասուած ես:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Այո՛. բայց բան չէ, քիչ ճանկըւթուած է.

Վա՛հ, այս էլ բան է: Ո՛ւր է մանկլաւիկս. —

Գընա, անպիտան, մի վիրաբոյժ բեր:

(Մանկլաւիկը դուրս է գնում):

ԲՈՄԷՕ

Սիրտդ պինդ պահիր, բարեկամ. վերքդ մեծ բան չէ
կարող լինել:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Ոչ. մի հորի չափ խոր չէ, ոչ էլ մի եկեղեցու զրան
չափ լայն. բայց բաւական է. իր անելիքը կանէ. վաղը իմ
մասին լուր հարցրու, և դու կլսես՝ որ ես գերեզմանի
մարդ եմ: Այս աշխարհում բանս բուրդ է: — Ժանտախտ իջ-
նէ ձեր երկու տների վրայ էլ: Ի՞նչ, մի շուն, մի մուկ, մի
կատու այնպէս ճանկութէ՛ որ մարդ մեռնի. մի պոռոտա-
խօս, մի սրիկայ, մի սինլքոր, որ թուաբանութեան գրքի

երեսով է մենամարտում: — Ո՛ր դժոխքից լոյս ընկար դու
մեր մէջտեղ. քո թեւիդ տակ վէրք ստացայ:

ԲՈՄԷՕ

Ես կարծեցի որ լաւ եմ անում:

ՄԵՐԿՈՒՏԻՕ

Բենվոլիօ, տար ինձ մի տուն, եթէ ոչ

ես կուշաթափուիմ: Ժանտախտը իջնէ

Ձեր երկուսի էլ տըների վերայ:

Նոքա ինձ շինեցին որդնի կերակուր.

Իմըս ինձ հասաւ, այն էլ շատ սաստիկ: —

Ձեր գերդաստանները...

(Գուրս են գնում Մերկուտիօ եւ Բենվոլիօ):

ԲՈՄԷՕ

Ահա իշխանի մի արենակից,

Մի ազատանի, սէրտ բարեկամըս,

Մահացու կերպով վիրաւորուած է

Հէնց իմ պատճառով. և իմ հըռչակըս

Արատաւորուած՝ Տիբալտի արած

Անարգանքովը, Տիբալտի, որ է

Մի ժամից ի վեր իմ ազգականըս: —

Օ՛, անոյշ Ջուլիետ, գեղեցկութիւնըդ

Մի կընամարդի դարձրել է ինձ,

Եւ կակղացրել է իմ բընութեան մէջ

Քաջութեան պողպատը:

(Կրկին գալիս է Բենվոլիօն):

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Բոմէօ, Բոմէօ.

Արի Մերկուտիօն հոգին աւանդեց.

Այն ազնիւ ոգին ճախրեց դէպ երկինք,

Երկիրը շատ վաղ արհամարհելով:

ԲՈՄԷՕ

Այս օրո՛ւայ սեւ բախտը կախուած կըմընայ

Շատ օրերի վրայ: Այս օրը միայն
Ըսկիզբն է երկանց, և ուրիշ օրեր
Պէտք է լըրացնեն այս ժանտ աղէտը:

(Կրկին ներս է գալիս Տիրալտ):

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Կատաղի Տիբալտն յետ եկաւ կըրկին:

ԲՈՄԷՕ

Կենդանի, յաղթական. իսկ խեղճ Մերկուտիօն
Ըսպանուած:

Թըռիւր դէպ երկինք, խոհեմ մեղմութիւն.

Եւ այժմ, հըրաչեայ դու կատաղութիւն,

Ուղեցոյց եղիւր ինձ:— Դէհ, հիմա, Տիբալտ,

Յետ առ քեզ համար սրիկայ անունը,

Որ մի քիչ առաջ դու ինձ ուղղեցիր:

Մերկուտիօյի հոգին դեռ նոր է թըռել

Մեր գըրիսի վերեւ, և ըսպառում է

Որ քո հոգին էլ ուղեկցի նորան:

Կամ դու, կամ թէ ես, և կամ երկուքս էլ

Պէտք է հետեւենք:

ՏԻԲԱԼՏ

Դու, թըռչառական,

Դու ես միշտ եղել նորա ընկերը,

Այժմ էլ նորա հետ դու պէտք է գընաս:

ԲՈՄԷՕ (Աւերը քաշելով)

Սա կըվըճուէ այդ:

(Մենամարտում են. Տիրալտ ընկնում է):

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Բոմէօ, փախիր:

Քաղաքացիներն ոտքի են կանգնած

Եւ Տիբալտ սպանուած. մի կանգնիր ապուշ:

Եթէ քեզ բըռնեն՝ իշխանը մահուան

Կըդատապարտէ:— Փախիր այստեղից,
Գընա, հեռացիր:

ԲՈՄԷՕ

Ես քախտի խենթն եմ *):

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Ինչո՞ւ ես կանգնել:

(Բոմէօ փախում է):

(Մտնում են քաղաքացիներ, զէնքերով):

Ա. ԶԱՂԱԶԱՅԻ

Ո՛ւր փախաւ այն մարդը. նա որ ըսպաննեց

Մերկուտիօյին: Տիբալտ, մարդասպանը,

Ո՛ր կողմ փախաւ նա:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Ահա այդ Տիբալտը:

Ա. ԶԱՂԱԶԱՅԻ

Ոտքի էլ, պարոն, և հետեւիր ինձ.

Յանուն իշխանի հրամայում եմ քեզ:

Հնազանդիր:

(Մտնում են իշխանը, Մոնտէգիւ, Կապիւլէտ, իրանց կանայքը եւն):

ԻՇԽԱՆ

Ո՛ւր են այս կըռուի չար գըրդէչները:

ԲԵՆՎՈՂԻՕ

Ո՛վ ազնիւ իշխան, ես պատմել կարող եմ

Չարաքաստ այս կըռուի բոլոր ցաւալի

Հանգամանքները: Ահա այն մարդը,

Որ Բոմէօյի ձեռքով ըսպանուեց,

Եւ որ ըսպանեց քս ազգականիդ,

Քաջ Մերկուտիօյին:

*) Ագսինքն միշտ, թատրերգի խեղկատակի նման, ես գտնուում եմ չար քախտի չաւղի վերայ. ես վազում եմ դէպի իմ կործանումը: Գ. Թ.

ՀԼԳԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՑ

Տիբալտ, եղբորորդիս,

Օ՜հ, իմ խեղճ եղբոր զաւակը: — Օ՜հ, իշխան,
Օ՜հ, իմ ամուսին. Օ՜հ, արիւնն է թափուել
Ամենասիրելի մեր ազգականի:

Օ՜հ, լըսիր, իշխան, եթէ արդար ես՝

Մեր արեան փոխարէն՝ թափիր արիւնը

Մոնտէգիւների: Օ՜հ, խեղճ Տիբալտըս,

խեղճ եղբորորդիս:

ԻՇԽԱՆ

Բենվոլիո, ո՞վ առաջ

Այս արիւնահեղ կրօնին սկըսաւ:

ԲԵՆՎՈԼԻՕ

Տիբալտն ըսկըսաւ, հէնց այս Տիբալտը,

Որին Ռոմէօն ըսպաննեց ալստեղ:

Ի զուր Ռոմէօն նրբան յորդորեց,

Քաղցրութեամբ խօսեց, նըկատել տաւաւ

Որչափ չընչին էր կըռուի պատճառը.

Եւ ձեր մեծութեան տըհաճութեամբը

Ըսպառնաց նորան. այս բոլոր խօսքերը,

Որ արտասանեց հեզ ձայնով, քաղցրութեամբ,

Հանդարտ երեսով, խոնարհ, ծընկաջօք՝

Անկարող եղան ամօքել բընաւ

Տիբալտի անգուսպ կատաղութիւնը:

Իսկ նա հաշտութեան ամեն խօսքի դէմ՝

Ականջը խըցած՝ սուր պողովատը

Քաջ Մերկուտիօյի կըրծքի դէմ մըղեց,

Եւ Մերկուտիօն էլ նոյնչափ տաքացած՝

Մահացու սըրին սուրը դէմ տուաւ.

Եւ մի ռազմային արհամարհանքով

Մէկ ձեռքով պաղ մահը հեռու էր մըղում,

Միւսով նոյն մահը յետ էր ուղարկում

Դէպի Տիբալտը, որ ճարպիկ ձեռքով

Կըրկին դարձնում էր: Ռոմէօն բարձրաձայն

Սղաղակում էր. «Կեցէ՛ք, ըսարեկամներ,

Կեցէ՛ք, ըսժանուցէ՛ք». և աւելի շուտ

Քան նորա լեզուն՝ նորա բազուկը

Մահառիթ սրերը ցած խոնարհեցրեց,

Եւ իսկոյն նետուեց երկուսի միջև:

Բայց այդ միջոցին նրա թևի տակից՝

Տիբալտի ժանտ զարկը կենազրաւ արաւ

Առոյգ Մերկուտիօյին. յետոյ Տիբալտ փախաւ:

Ապա յետ դարձաւ և կըրկին եկաւ

Ռոմէօյի մօտ, որի սըրտի մէջ

Նոր էր բորբոքում վրէժի փափագը:

Նոքա կըռուեցին փայլակի նըման.

Եւ նախ քան թէ ես սուրըս քաշէի

Եւ բաժանէի՝ կրակոտ Տիբալտը

Գետին էր փըռուել. և երբ նա ընկաւ՝

Ռոմէօն փախաւ: Չժմարիտն այս է.

Թող մեռնի Բենվոլիօն՝ թէ ճիշդ չապացի:

ՀԼԳԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՑ

Դա ազգականն է Մոնտէգիւների.

Մէրը սըտախօս դարձնում է նըրան.

Նա ճիշդ չէ խօսում: Մոնտէգիւներից

Գէթ քըսան հոգի զինակից էին

Այս սև կըռուի մէջ. և այդ քսան հոգին

Միայն մէկ հոգի մեռցնել կարացին:

Դատ արա, իշխան. արդար վճիռ տուր:

Ռոմէօն Տիբալտին սպաննեց. Ռոմէօն

Զրպէտք է ապրի:

ԻՇԽԱՆ

Ռոմէօն Տիբալտին

Ըսպաննեց, և նա՝ Մերկուտիօյին:

Ո՞վ պէտք է տուժէ այդ թանկ արիւնը:

ԼԷՂԻՒ ՄՈՆՏԵԴԻՆԻ
Ոչ թէ Բոմբօն, բարեգութ իշխան:
Նա Մերկուաիօյի սերտ բարեկամն էր.
Նորա մեղքն այն է, որ նա աւարտեց՝
Ինչ որ օրէնքը պէտք է պահանջէր—
Տիրալտի կեանքը:

ԻՇԽԱՆ

Այդ մեղքի համար՝
Մենք արտաքսում ենք նրան այս երկրից:
Ես ինքըս զոհ եմ ձեր ատելութեան.
Ձեր բիրտ ու վայրագ վէճերի համար
Հոսում է ահա և իմ արիւնքս:
Այնքան մեծ տուգանքով կը պատժեմ ես ձեզ՝
Որ զըղջաք ամենքդ, սրգաք իմ ցաւըս:
Փաստ ու պատրուակ ես չեմ լսելու,
Աղերս ու արցունք մեղք չեն քաւելու.
Մի գիմէք ուրեմն դորանց ոչ մէկին:
Թող շուտ Բոմբօն գընայ այստեղից.
Այլապէս, երբ որ այստեղ գըտընուի՝
Այդ ժամը կլինի նորա վերջինը:—
Տարէք այս զիակը. թող կամքըս կատարուի:
Ողորմութիւնը մի մարդասպան է՝
Երբ նա ներում է մարդասպաններին:

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Մի սենեակ Կապիւլէտի տան մէջ:

Մտնում է ԶՈՒԼԻԷՏ:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Սըլացէք արագ, հրամաճեալ նժուգներ,
Դէպի Ֆեբոսի պերճ ապարանք.
Այնպիսի կառապան, որպէս Ֆաէտոն,
Պէտք է ձեզ մըտրակէր դէպի արեւմուտք,
Եւ իսկոյն ներս բերէր ամպոտ գիշերը:
Սիրանուէր գիշեր, եկ և տարածիր
Թաւ վարագոյրըդ, որ լըրտեսների
Աչքերը գոցուին, և իմ Բոմբօն
Ցատկէ գալ գիրկըս, անտես, անպարսաւ:
Սիրահարները կարող են գործել
Իրանց սիրային պաշտամունքները
Հէնց գեղեցկութեան լուսովը միայն.
Կամ, եթէ կոյր են սիրոյ աչքերը՝
Նա գիշերի հետ շատ յարմար կը գայ:
Եկ, զու լուրջ գիշեր, անպաճոյճ տիկին,
Ամբողջ սև հագած, և ինձ սովորցրու,
Ինչպէս կորցընել, շահելով, մի խաղ,
Որ ունենալու է որպէս մըրցանակ
Մի զոյգ անարատ ամբիժ կուսութիւն:
Եկ դու, քօղարկիր քո սև վերարկուով
Իմ կոյս արիւնքս, որ թըշերիս մէջ
Թափահարում է. որ այնուհետև
Վեհերոտ սէրը խիզախանալով
Անձնատուր սիրոյ գործողութիւնը
Պարզ ըզգաստութիւն միայն համարէ:

Եկ դու, ո՞վ գիշեր, եկ դու Բոմէօ,
 Եկ դու, ո՞վ ցերեկ, գիշերուայ միջին.
 Գիշերի թևի վրայ դու ըսպիտակ ես՝
 Քան թէ նոր ձիւնը ագռաւի մէջքին:—
 Եկ, քաղցրիկ գիշեր, եկ դու, սիրասուն,
 Սեայօն գիշեր, տուր ինձ իմ Բոմէօն.
 Եւ երբ նա մեռնի՝ առ նրան, կըտրատիր,
 Աստղիկներ շինիր. և նա կըգարձնէ
 Երկընքի դէմքը այնքան գեղեցիկ,
 Որ աշխարհն ամբողջ կըսիրահարուի
 Սիրուն գիշերին, և էլ չի պաշտի
 Շրքեղ արեւին:
 Օ՛հ, ես գընել եմ մի սիրոյ պալատ,
 Բայց դեռ չեմ տիրել. թէև ծախուած եմ՝
 Բայց չեմ վայելուած: Ի՞նչ տաղտուկ օր է այս,
 Ինչպէս մի տօնի նախորդ գիշերը.
 Տաղտուկ է անհամբեր մանուկի համար,
 Որ ունի նոր զգեստ, և տօնից առաջ
 Չէ կարող հագնել: Օ՛հ, դայեակս եկաւ...
 (Մտնում է դայեակը, պարաններ բերելով):
 Նա լուր է բերում. և ամեն լեզու
 Որ Բոմէօյի անունն է տալիս՝
 Խօսում է երկնային պերճախօսութիւն:—
 Լաւ, դայեակ, քնն լուր. այդ քնն է, պարանն է,
 Որ Բոմէօն քեզ հրամայեց բերել:

ԴԱՅԵԱԿ

Այո, պարանն է:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Վայ ինձ, քնն լուր կայ.
 Ինչո՞ւ ես ձեռքերդ այդպէս գալարում:

ԴԱՅԵԱԿ

Ա՛խ, Տէր Աստուած իմ, մեռաւ, մեռաւ, մեռաւ.

Մեր տունը քանդուեց, մեր տունը քանդուեց:
 Վայ հոգուս, գընաց, ըսպանուեց, մեռաւ:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Միթէ երկինքը կարող է այսչափ
 Սնողորմ լինել:

ԴԱՅԵԱԿ

Բոմէօն կարող է,
 Եթէ ոչ երկինքը:— Բոմէօ, Բոմէօ.
 Ո՞վ երբեւիցէ կըմտածէր այդ.
 Բոմէօ...

ԶՈՒԼԻԷՏ

Ի՞նչ ճիւղն ես դու, որ այս աստիճան
 Ինձ չարչարում ես: Այս մի տանջանք է՝
 Սոսկալի դժոխքին միայն արժանի:
 Միթէ Բոմէօն անձնասպան է եղել.
 Ասա միայն «այո», և այդ պարզ «այոն»
 Սւելի սաստիկ թոյն է ինձ համար՝
 Քան բազիլիկի *) մահառիթ աչքը,
 Այգալիսի այո-ն մահ է ինձ համար:
 Եթէ փակուած են նորա աչքերը՝
 Պատասխանիր ինձ՝ այո՞ ասելով.
 Թէ ըսպանուած է՝ մէկ այո՞ ասա.
 Եթէ ոչ՝ ասա ոչ. թող կարճ հնչիւններ
 Վըճռեն իմ բախտը կամ դժբախտութիւնս:

ԴԱՅԵԱԿ

Ես տեսայ վերքը, իմ աչքով տեսայ:
 Ողորմած Սատուած. հէնց այստեղ, այստեղ,
 Այրական լանջի վրայ. սոսկալի՜ դիակ,
 Արիւնաշաղախ սոսկալի՜ դիակ.

*) Բազիլիկը մի երեսակական էակ է, աղնալիսի սարսափելի սէքով, որ կարող էր նախելով միայն մահացնել: Ծ. Թ.

Գունաթափ, գունաթափ, ճիշդ մոխրի նրման,
Ամբողջ թաթախուած իր արիւնի մէջ,
Լերդացած արիւնի:— Ես որ այդ տեսայ՝
Ուշաթափուեցայ:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Օհ, պալթիր, սիրտըս,
Խեղճ սրնանկ, պալթիր. ի բանտ, իմ աչքեր.
Մի նայէք այլ ևս ազատ լոյսի վրայ.
Անարգ հող, հող դարձիր, դադարիր շարժ. ւելուց.
Դու և Բոմէօ մէկ դադաղ մըտէք:

ԴԱՅԵԱԿ

Օ, Տիբալտ, Տիբալտ. ամենից սիրելի
Իմ բարեկամըս. օհ, ազնիւ Տիբալտ,
Պարկեշտ ազատանի. երնէկ մեռնէի,
Մահըդ չտեսնէի:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Ինչ մըրբիկ է այս,
Որի հողմերը այսքան ներհակ են:
Բոմէօն սպանուած, Տիբալտ մեռած է.
Իմ թանկ, սիրելի մօրեղբօրորդիս,
Եւ աւելի թանկ իմ ամուսինըս:
Ուրեմըն, փըչիր, ահաւոր շեփոր,
Վերջին դատաստանն է. ով է կենդանի,
Եթէ մեռել են այդ երկու հոգին:

ԴԱՅԵԱԿ

Տիբալտ մեռած է, Բոմէօն աքսորուած.
Եւ Բոմէօն է ըսպաննել նըրան,
Եւ ինքն աքսորուել:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Ողորմած Աստուած,
Միթէ Բոմէօն ձեռք է թաթախել
Տիբալտի արեան մէջ:

Տիբալտ մեռած է, Բոմէօ... աքսորուած:
Այդ... աքսորուածը, այդ մէկ բառն... աքսորուած՝
Տասն հազար Տիբալտ սպաննեց ինձ համար:
Տիբալտի մահը բաւական ցաւ էր,
Եթէ այդ և եթ լինէր վախճանը.
Կամ, եթէ ժանտ վիշտն ընկեր է խնդրում
Եւ կարիք ունի զուգակըցուելու
Այլ ցաւերի հետ՝ ինչո՞ւ չըլարեց,—
Երբ որ նա ասաց, Տիբալտ մեռած է—
Հայրըդ էլ, մայրըդ էլ, կամ հէնց երկուսն էլ.—
Դա կըպատճառէր սովորական ցաւ:
Բայց իբր յետապահ Տիբալտի մահուան՝
Բոմէօ աքսորուած:— Հընչեւ այդ բառը
Նըշանակում է՝ հայր և մայր, Տիբալտ,
Բոմէօ, Զուլիէտ—բալորն ըսպանուած
Բոլորը մեռած: Բոմէօ աքսորուած.
Զըկայ ոչ վախճան, ոչ չափ, ոչ սահման
Այդ բառի մահուան: Զըկայ ոչ մի բառ,
Այդ վըշտի համար:— Ո՛րտեղ է հայրըս,
Ո՛րտեղ է մայրըս:

ԴԱՅԵԱԿ

Ողբում են կոծում
Տիբալտի մարմնի վրայ. չէս գնում նորանց մօտ:
Եկ, տանիմ այնտեղ:

ՋՈՒԼԻԻՏ

Թող լըւան նոքա
Նորա վէրքերը արտասուքներով.
Եւ երբ որ դոքա ցամքած կըլինին՝
Երկնի կըթափուին դեռ իմ արցունքներս
Իմ Բոմէօյիս աքսորի վերայ:
Վեր առ պարանը...

— Խեղճ պարան, ինձ նման դու էլ յուսախաբ.
Քանզի Բոմէօն աքսոր է ղըրկուած:

Նա քեզ շինել էր՝ շաւիղ լինելու
Դէպ իմ մահիճըս. սակայն ես, դեռ կոյս՝
Պէտք է որ մեռնեմ կոյս որբեւարի:
Ե՛կ, պարան, եկ, դայեակ. ես պէտք է գընամ
Հարսնեկան մահիճս. և մահը պէտք է
Կուսութիւնս փունէ, ոչ թէ Բոմէօն:

ԴԱՅԵԱՍԿ

Վազիր սենեակըդ. կերթամ կըգըտնեմ
Քո Բոմէօնդ՝ որ քեզ ըսփոփէ.
Ես իմանում եմ թէ նա իրտեղ է:
Լըսիր, Բոմէօդ նոյն իսկ այս գիշեր
Այստեղ կըլինի. գընամ նորա մօտ.
Նա թագնըւած է Հայր Լորէնսի մօտ:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Օ՛հ, գըտիր նըրան, և այս մատանին
Տուր Հաւատարիմ ագնիւ ասպետիս,
Եւ ասա որ գայ և վերջին անգամ
Ինձ հրաժեշտն ասէ:
(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Պ.

Հայր Լորէնսի խուցը.

Մտնում են ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ և ԲՈՄԵՕ.

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ե՛կ, առաջ, Բոմէօ, եկ, սոսկալի մարդ.
Վիշտը քո անձիդ սիրահարուած է.
Դու նըշանուած ես դըժբախտութեան հետ:

ԲՈՄԵՕ

Հայր իմ, ի՞նչ լուր կայ. իշխանն ի՞նչ վըճռեց.

Ի՞նչ վիշտ է ուղում ինձ ծանօթանալ,
Որին տակաւին ծանօթ չըլինիմ:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Սիրելի որդիս շատ ընտանի է
Այդ տեսակ տըրտում ընկերների հետ:
Քեզ լուր եմ բերել իշխանի վըճռից:

ԲՈՄԵՕ

Միթէ նըւազ է այն դատակնիքը
Քան մահուան վըճիռ:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Մեղմագոյն վըճիռ

Արտաբերուած է նորա շըրթունքից. —
Ո՛չ մահ մարմնական, այլ աքսոր մարմնի:

ԲՈՄԵՕ

Օ՛հ, աքսոր. գըթա և ասա գէթ մահ.
Աքսորն առաւել զարհուրելի է,
Օ՛հ, շատ առաւել, քան նոյն իսկ մահը:
Մի ասեր աքսոր:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Այս երկրից միայն,
Այս Վերոնայից աքսորուած ես դու:
Համբերիր. աշխարհը լայն է և արձակ:

ԲՈՄԵՕ

Ո՛չ, Վերոնայի պարիսպներից դուրս
Է՛լ աշխարհ չըկայ, այլ միայն տանջանք,
Քաւարան, դըժոխք: Այստեղից աքսորուած՝
Նըշանակում է աշխարհից աքսորուած.
Աշխարհից աքսոր՝ նոյնն է ինչ որ մահ.
Ուրեմն աքսորը մահ է ալլանուն.
Եւ մահը այդպէս աքսոր կանչելով՝
Դուրսըս կըտրում ես ոսկեայ տապարով,

Եւ ժրպտում ես դու այն հարուածի վրայ,
Որ սպանում է ինձ:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Օհ, մահացու մեղք,
Օհ, ինչ կոշտ ու բիրտ ապերախտութիւն:
Մեղքիդ վրձիւը օրէնքով մահ է.
Բարի իշխանը, քեզ պաշտպանելով՝
Հրել է օրէնքը, դուրս է շրպրտել.
Եւ փոխարկել է այդ սեւ բառը—մահ—
Դէպի վրտարում: Այդ անբաւ գութ է,
Բայց դու չես տեսնում:

ԲՈՄԷՕ

Տանջանք է, ոչ գութ.
Երկինքն այստեղ է, ուր Ջուլիէտն է ապրում:
Եւ ամեն կատու, շուն և մուկ չընչին,
Ամեն անարգ բան ապրում են այստեղ,
Այս երկրնքի մէջ, և Ջուլիէտի վրայ
Կարող են հայել. բայց Բոմէօն—ոչ:
Աւելի արժանիք, պատիւ և շնորհ
Ունին գիշասուն զազիր ճանճերը,
Քան թէ Բոմէօն. նոքա կարող են
Մատչել և դիպչել քաղցրիկ Ջուլիէտի
Հրաշափառ ձեռքի ըսպիտակութեան,
Կամ անմահական մի երանութիւն
Գողանալ նորա այն շրթունքներից,
Որ իրանց անարատ և վեստալական
Համեստութեան մէջ՝ շիկնած են ընդ միշտ,
Մեղք համարելով այն համբոյրները՝
Որ նոքա իրանք իրանց են տալիս:
Ճանճեր կարող են. այն ինչ ես՝ այստեղից
Պէտք է փախուստ տամ: Նրանք ազատ մարդիկ են,
Իսկ ես աքսորուած. և դեռ ասում ես՝
Թէ մահն աքսոր չէ: Բոմէօն չէ կարող.

Նա աքսորուած է: Չունէիր մի թոյն,
Կամ մի սուր դանակ, կամ լանկարձական
Մի մահու գործիք, ոչ այդչափ անարգ,
Ինչ ըսպանելու, բացի այդ բառից—
«Աքսորուած, աքսորուած»: Այդ բառը, օհ, հայր,
Դեւերն են գործածում սեւ դրժոխքի մէջ.
Ունալու ձայներ կըցւում են դորան:
Ինչպէս սիրտ ունիս, դու, մի քահանայ,
Խոստովանահայր, մեղքից արձակող,
Եւ իմ բարեկամ՝ ինչ յօշոտելու
Այդ բառով—աքսոր:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Օհ, սիրոյ խելագար,
Թող մէկ բառ խօսիմ:

ԲՈՄԷՕ

Կըրկին կըխօսիս
Աքսորի վերայ:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Քեզ մի զրահ կըտամ՝
Որ քեզ պաշտպանէ այդ բառի ընդդէմ:
Դա է ձախորդութեան քաղցրահամ կաթը,
Փիլիսոփայութեան, քեզ ըսփոփելու
Քո աքսորիդ մէջ:

ԲՈՄԷՕ

Դարձեալ աքսորը.
Կախաղան հանիր փիլիսոփայութիւնն.
Թէ նա չէ կարող ստեղծել մի Ջուլիէտ,
Փոխադրել մի քաղաք, և յեղաշրջել
Իշխանի մի վրձիւ: Նա օգուտ չունի,
Նա բանի պէտք չէ. մի խօսիր այլևս:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Օհ, ես տեսնում եմ, որ ականջ չունին
Խելագարները:

ԲՈՒՄԷՕ

Ինչպէս ունենան,
Երբ աչքեր չունին խելացիները:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Թող վիճեմ քո հետ վիճակիդ վերայ:

ԲՈՒՄԷՕ

Ձեռ կարող խօսել մի բանի վերայ՝
Որ դու չես ըզգում: Եթէ լինէիր
Ջահիլ ինձ նըման, և Ջուլիէտ՝ սիրուհիդ,
Մի ժամի պըսակուած, Տիբալտին պարանաճ,
Ինձ նըման մոլոր, աքսորուած ինձ պէս՝—
Գուցէ այն ատեն կարող էիր խօսել.
Գուցէ կարող էիր մագերըդ փետտել
Եւ գետին ընկնել, ինչպէս այժմ ես,
Եւ չափը բըռնել դեռ ևս չըփորած
Մի գերեզմանի:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Վեր կաց, բաղխում են.
Բարի Բոմէօ, վեր կաց թագնւրէր:
(Դուրը բաղխելու ծայն).

ԲՈՒՄԷՕ

Երբէք. միայն թէ իմ հիւանդ սըրտիս
Հեծեծանքները, մառախուղի պէս,
Ամպով ծածկեն ինձ ալուրց աչքերից:
(Բաղխելու ծայն):

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Լըսողւմ ես ինչպէս դուռը բաղխում են:—
Ո՞վ է:— Բոմէօ, վեր կաց, կըբըռնեն քեզ:—
Քիչ ըսպասեցէք:— Վեր կաց, ոտքի ել.
Վաղըր և մըտիւր իմ գրասենեակըս:

(Բաղխում են).

— Իսկոյն:— Աստուած իմ, Ինչ յամառութիւն է:—

Եկայ, վահ, եկայ:

(Բաղխում են)

Ո՞վ է այսպէս խիստ դուռը ջախջախում:—

Ո՞րտեղից ես գալիս: Ինչ ես կամենում:

ԴԱՅՆԱԿ (Դրսից)

Թողէք որ ներս գամ, և դուք կիմանաք.

Տիկին Ջուլիէտի կողմից եմ գալիս:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Պաշտօնըդ բարի, ուրեմն:

(Մտնում է դայեակը)

ԴԱՅՆԱԿ

Օ՛հ, հայր սուրբ,

Ասա ինձ, հայր սուրբ. որտեղ է արդեօք

Տիկնոջը տեղը, ո՞ւր է Բոմէօն:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Այտեղ գետնի վրայ, իր արցունքով արբած:

ԴԱՅՆԱԿ

Օ՛հ, ճիշդ իմ տիկնոջ վիճակի մէջ է,

Ճիշդ նոյն վիճակն է:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ

Ո՛հ, ցաւալի՛ սէր,

Ողորմելի՛ վիճակ:

ԴԱՅՆԱԿ

Նա էլ ճիշդ այսպէս

Ընկած է գետին, լալիս է, ողբում.

Ողբում է, լալիս:— Վեր կաց, վեր, կանգնիր.

Վեր կաց, թէ մարդ ես: Ի սէր Ջուլիէտի,

Ի սէր սիրուհուդ, վեր կաց և կանգնիր:

Ինչո՞ւ ես ընկել այդչափ անյատակ

Անյուսուծեան մէջ:

ԲՈՄԷՕ

Դայեակ:

ԴԱՅԵԱԿ

Ա՛հ, պարոն,

Ա՛հ, պարոն. մահ է ամենի վերջը:

ԲՈՄԷՕ

Ձուլիէտի մասին էիր դու խօսում.

Արդեօք քնչպէս է: Ձէ համարում ինձ

Մի հին մարդասպան, այժմ որ ներկել եմ

Մեր երջանկութեան հէնց մանկութիւնը

Նորան արեւակից մարդու արիւնով:

Ո՛ւր է նա. քնչպէս է, և քնչ է ասում

Թաքուն տիկինը՝ մեր թշուառ սիրոյ վրայ:

ԴԱՅԵԱԿ

Օ՛հ, ոչինչ չէ ասում. լալիս է, լալիս.

Յետոյ ընկնում է իր անկողնի վրայ.

Յետոյ վեր թըռչում, ճիբալտ է կանչում.

Յետոյ լալիս է Բոմէօյի վրայ,

Եւ յետոյ կըրկին ընկնում է գետին:

ԲՈՄԷՕ

Ա՛խ, այդ անունը, կարծես արձակուած

Մի մահատարած հրացանի փողից՝

Նրան ըսպանում է՝ ինչպէս համանուն

Անիծեալ ձեռքը՝ իր արեւակցին:

Օ՛հ, ասա, հայր սուրբ. ասա ինձ, խընդրեմ,

Այս իմ կրմախքի ո՞ր անարգ մասը

Է իմ անունիս պիղծ օթւանը,

Ասա, որ քանդեմ այդ զազիր որջը:

(Քաշելով իր սուրը)

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Օ՛հ, կեցիր. բըռնիր յուսահատ ձեռքըդ.

Արդեօք մարդ ես դու. քո մարմնիդ ձևը

Աղաղակում է՝ որ իրաւ մարդ ես.

Բայց արցունքներըդ կընօջ են վայել,

Եւ վայրագ վարքըդ՝ առաւել նըման

Քաղանի անզուսպ կատաղութեանը:

Օ՛հ դու, տըձև կին, առնական ձևով,

Կամ գազան չարագէմ, երկուսի *) դէմքով

Ինձ ապշեցրել ես: Իմ կարգըս վըկայ,

Ես քո սըրտիդ մէջ աւելի կորով

Ենթադրում էի: Տիբալտին մեռցրիր,

Եւ այժմ ուզում ես դու քեզ մեռցընել,

Եւ քեզ հետ այն տիկնոջ, որի կեանքն ես դու,

Անիծեալ ոխըդ յագեցընելով

Ինքըդ քո վերայ: Ինչո՞ւ ես հայհոյում

Քո ծընուած օրըդ, երկինքն և երկիրը.

Քանի որ ծընունդ, երկինք և երկիր

Բոլոր երեքը համախըմբուած են

Քեզ կեանք շնորհելու, որ դու ուզում ես

Յանկարծ վերջացնել. թո՛ւհ... թո՛ւհ...

Դու ամօթ ես բերում քո գեղեցկութեան,

Քո սիրոյդ, խելքիդ: Որպէս վաշխառու՝

Ամեն ճոխութիւն առատ է քեզ մօտ.

Բայց և ոչ մէկը դու չես գործ դընում

Այն ազնիւ ձևով՝ որ պատիւ բերէ

Քո գեղեցկութեան, սիրոյդ և խելքիդ:

Գեղանի կազմըդ մի ձև է մօմեայ,

Ձուրկ ամեն առնական արիութիւնից:

Փութ ուխտադրութ է քո ուխտած սէրըդ,

Մահ տալով նորան՝ ում սէր է ուխտել.

Խելքըդ, այդ զարդը գեղի և սիրոյ՝

Երկսի համար էլ վատ ուղեցոյց է,

Որպէս վառօդը տնճարակ զինուորի

*) Ասինքն մի գազան, վատ ջատկութիւնների կողմից, թէ
այդ մարդու և թէ կնոջ կերպարանքով:
Մ. Թ.

Վառօղամանում. — նա բըռնկում է
Հէնց քո սեփական անգիտութիւնով
Եւ քեզ խեղացնում, պաշտարանելու տեղ:
Ի՞նչ է. վեր կաց, մարդ. ողջ է Ջուլիէտը,
Որի սիրոյ համար հէնց մի քիչ պուշ
Դու մեռնում էիր. ահա այդ բանում
Դու երջանիկ ես: Տիրալտ ուզում էր
Քեզ մեռցնել. բայց դու մեռցրիր նրան.
Այդ բանի մէջ էլ դու երջանիկ ես:
Օրէնքը որ քեզ մահ էր ըստառնում,
Բարեկամ եղաւ քեզ, և մահը փոխարկեց
Աքսորի միայն. այդ բանի մէջ էլ
Երջանիկ ես դու: Մի բռն օրհնութիւն
Թափում է գրկիդ. երջանկութիւնը
Քեզ փաղաքշում է՝ զուգուած, զարդարուած.
Բայց դու մի խռովկան անկիրթ աղջկայ պէս՝
Բախտիդ և սիրոյդ դէմ դէմք ես թթուացնում:
Ըզգոյշ կաց, ըզգոյշ. աղքատիքները
Թըշուառ են մեռնում: Գնա սիրուհուդ մօտ,
Ինչպէս որոշուած էր. ել իր սենեակը,
Մխիթարիր նըրան: Բայց, տես, դուրս արի
Քանի տակաւին պահակ չէ դըրուած:
Քանզի այն ժամանակ չես կարող այլևս
Մանտուա գընալ, ուր պէտք է կենամ՝
Մինչև կարենանք մի առիթ գըտնել
Ամուսնութիւնը հրատարակելու,
Ձեր տոհմերի մէջ հաշտութիւն բերել:
Իշխանից խընդրել մեղքիդ ներումը
Եւ քեզ լետ կանչել, բիւր և բիւր անգամ
Աւելի՛ երջանիկ՝ քան թէ դընում ես
Այժմ ապերջանիկ. — Առաջ դնա, դայեանկ,
Տուր քո տիրուհուդ իմ ողջոյններըս,
Եւ ասա նորան, որ ըշտապեցնէ

Բոլորին քընել, և ծանրը վիշտը
Արդէն տրամադիր դարձրել է նըրանց:

Բոմէօն գալիս է:

ԴԱՅՆԱԿ

Ես կարող էի ամբողջ գիշերը

Ըստապել այտեղ և լաւ խրատ լըսել:

Ուսումն այս է, հա:

(Բոմէօնին)

Տէր իմ, տիրուհուս

Կասեմ որ գալիս էք:

ԲՈՄԵՕ

Գնա, լայտնիր նորան,

Եւ ասա նաեւ իմ սիրեցեալին՝

Որ նա պատրաստուի ինձ կըշտամբելու:

ԴԱՅՆԱԿ

Ահա մի մատանի, տէր իմ, որ ասաց

Ձեզ լանձնեմ, տէր իմ: Երևտ արէք, տէր իմ,

Եւ ըշտապեցէք բաւական ուշ է:

ԲՈՄԵՕ (Մատանին մատը դնելով)

Ի՞նչպէս սա սըրտիս նոր ոյժ է տալիս:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Գնացէք. գիշեր բարի. — սորանից է կախուած

Քո բոլոր բախտը. կամ դուրս եկ այնտեղից,

Քանի զեռուրս պահակ չէ դըրուած,

Կամ արեւագին ծըպտեալ հեռացիր,

Գընա Մանտուա: Ես քո ծառայիդ

Կարող եմ գըտնել. նա լաջորդաբար

Ամեն լաւ դէպքից քեզ լաւ կըբերէ:

Տուր ինձ քո ձեռքդ. ուշ է. գնաս բարով,

Եւ գիշեր բարի:

ԲՈՒՄԷՕ

Թէ մի ուրախութիւն,

Որ բարձր է ամեն ուրախութիւնից,

Ինձ դուրս չըկանչէր՝ ինձ ցաւ կըլինէր

Այսքան շուտափոյթ բաժնըւել քեզնից:

Մնաս բարով:

(Դուրս են գնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Դ.

Մի սենեակ Կապիւլէտի տան մէջ.

Մտնում են ԿԱՊԻԻԼԷՏ, ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ և ՊԱՐԻՍ.

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Պարոն, գէպքերը այնքան տարաբախտ

Դարձուած ըստացան, որ առիթ չունեցանք

Խօսել այդ մասին մեր աղջկայ հետ:

Նա խեղճ Տիբալտին խիստ շատ էր սիրում,

Նոյնպէս ես ինքըս:— Բայց լաւ, թէ անենք.

Բոլորս ծընուած ենք մեռնելու համար:—

Հիմայ շատ ուշ է. Զուլիէտ ցած չի գալ.

ձըշմարիտն ասեմ, դուք չըլինէիք՝

Ես մի ժամ առաջ քնած կըլինէի:

ՊԱՐԻՍ

Այս ցաւի օրերն միջոց չեն տալիս

Սիրոյ օրերին:— Տիկին, բարի գիշեր,

Եւ յարգանքներըս ձեր օրիորդին:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Շատ լաւ, և վաղը առաւօտ կանուխ

Կըտեղեկանամ, թէ ինչ է միտքը.

Քանզի այս գիշեր նա իր ցաւի հետ

Առանձնացել է:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Տիար Պարիս, ես ինքս համարձակապէս

Կարող եմ խոստանալ զաւակիս սէրը:

Կարծեմ ինձ կըլսէ ամեն բանի մէջ,

Եւ դեռ աւելի, ես կասկած չունիմ:—

Այ կին, այս գիշեր քընելուց առաջ

Գնա Զուլիէտի մօտ և յայտնիր նորան

Սիրելի որդի Պարիսի սէրը.

Եւ ասա նորան, լաւ ականջ դիր ինձ,

Գալ չորեքշաբթի... բայց ոչ, թէ օր է:

ՊԱՐԻՍ

Երկուշաբթի, տէր իմ:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Երկուշաբթի, հա, հա.

Լաւ, չորեքշաբթին շատ շուտ կըլինի.

Հինգշաբթի լինի. ասա հինգշաբթի

Պէտք է պըսակուի ազնիւ կոմսի հետ:

Իսկ դուք պատրաստ էք. այսքան շուտ լաւ է:—

Մեզ անվայել է մեծ աղմուկ հանել.—

Մէկ-երկու բարեկամ. — քանզի դու գիտես,

Մեր խեղճ Տիբալտը նոր է ըսպանուել:

Եթէ մենք շատ մեծ հանդէս կատարենք՝

Կարող են կարծել, որ մենք անհոգ ենք

Եւ չէինք սիրում մեր ազգականին:

Ուրեմն միայն մենք կըհրաւիրենք

Հինգ-վեց բարեկամ. այդ է բոլորը:

Լաւ. թէ քան ասում. հինգշաբթի լաւ է:

ՊԱՐԻՍ

Տէր իմ, երանի՜ հինգշաբթի օրը

Հէնց վաղը լինէր:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Լաւ, կարող էք գնալ:—
Հինգշաբթի ուրեմն:

(Տիկին Կապիւէտին):

Քրնելուց առաջ
Գնա Զուլիէտի մօտ. պատրաստիր նըրան
իր հարսանիքի որոշուած օրուան.
Գնաք բարով, պարօն:— Տըղերք, ճրագ բերէք
Իմ սենեակիս մէջ:— Այնքան շատ ուշ է՝
Որ մի քիչ յետոյ շատ վաղ կըլինի:
Ձեզ գիշեր բարի:
(Դուրս են գնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Ե.

Զուլիէտի սենեակը.

Մտնում են ԲՈՄԷՕ և ԶՈՒԼԻԵՏ.

ԶՈՒԼԻԵՏ

Գընալ ես ուզում. դեռ լոյսը մօտ չէ.
Մի սոխակ էր այն, ոչ թէ արտուտը,
Որ խոցեց փոսը երկշոտ ականջիդ:
Նա ամեն գիշեր գալիս երգում է
Նըռան ծառի վըրայ. հաւատա՛, հոգիս,
Սոխակն էր:

ԲՈՄԷՕ

Արտուտն էր, լոյսի մօլենտիկը,
Ոչ թէ սոխակը. նայիր, սիրական,
Տես Ի՛նչ նախանձօտ լուսեղէն շերտեր
Եզրազարդում են տնջատ ամպերը

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Բ.

Հայր Լորէնսի խուցը.

Մտնում է ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ.

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Ո՛վ սուրբ Թրանսիսկեան, եղբայր, ինձ նայիր:
(Մտնում է Հայր Լորէնս):

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Հայր Յովհաննէսի ձայնի նըման է:—
Մանտուայից եկար, գալուստըդ բարի:
Ի՛նչ ասաց Բոմէօն. կամ եթէ իր միտքը
Գրով է հաղորդել՝ տուր ինձ նամակը:

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Գնացել էի գըտնել մի բոբիկ եղբայր
Մեր ուխտից, որ ինձ հետ ուղեկից լինի.
Նա քաղաքի մէջ հիւանդաների մօտ
Այցի էր գնացել. երբ նըրան գըտալ՝
Իսկոյն քաղաքի խուզարկուները
Մեզ հանդիպելով այնպիսի տան մէջ,
Ուր կարծում էին որ ժանտամա՛հ կար՝
Դռները կընքեցին, մեզ դուրս չըթողին,
Եւ իմ մեկնումըս դէպի Մանտուա
Այսպէս արգելուեց:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ուրեմն ո՞վ տարաւ

Գիրըս Բոմէօին:

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Ոչ ոք. ուղարկել

Չըկարողացալ. — առէք, յետ տամ ձեզ:

Կանխեց այն ատեն ապագայ պէտքըս.
 Եւ այժմ միւսնոյն չըքաւոր մարդը
 Պէտք է ծախէ ինձ: Որչափ լիշուծ եմ՝
 Այս է այն տուներ: Այսօր տօն լինելով՝
 Խեղճ մուրացկանի խանութը գոց է:—
 Օհօ, դեղավաճառ:

(Մտնում է դեղավաճառը):

ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ

Ո՞վ է ինձ կանչում

Այդքան բարձրաձայն:

ԲՈՄԷՕ

Եկ այստեղ, այ մարդ:—

Ես իմանում եմ, որ դու աղքատ ես.
 Ահա, ըստացիր քառասուն դուկատ.
 Տուր ինձ մի չափ թոյն, շուտասփիւռ մի դեղ,
 Որ խկոյն տարածուի երակներէս մէջ,
 Եւ կեանքից յոգնած նորա խրմողը
 Ուղղակի մեռած գետին տապալուի,
 Եւ նորա մարմնից հալածուի շունչը
 Այնպէս ուժգնութեամբ՝ որպէս փախչում է
 Վառուած վառօդը ժանտ թընդանօթի
 Որովայնից դուրս:

ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ

Ճիշդ է, ես ունիմ

Այդպիսի ուժգին մահացու թոյներ.
 Բայց Մանտուլի օրէնքը՝ մահ է
 Դորանց ծախողին:

ԲՈՄԷՕ

Ի՞նչ, այդպէս մերկ ես,

Այդպէս չըքաւոր, և դեռ մեռնելուց
 Դու երկինդ ունիս. սով կայ թըշիղ վրայ.
 Կարիք և տանջանք հոգի են տալիս
 Այդ աչքերիդ մէջ. կըռնակիդ վերայ

Կախուած է մաշուած թըշուառութիւնը:
 Ո՛չ այս աշխարհն է քեզ հետ բարեկամ,
 Ոչ իր օրէնքը. աշխարհը չունի
 Մի օրէնք, որ քեզ հարըստութիւն տայ:
 Ուրեմըն դու էլ աղքատ մի լինիր.
 Այլ բեկիր դու այն, և առ այս ինձնից:

ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ

Թըշուառութիւնս է յօժարում դորան,
 Բայց ոչ իմ կամքըս:

ԲՈՄԷՕ

Ես վըճարում եմ

Քո թըշուառութեան, ոչ թէ քո կամքիդ:

ԴԵՂԱՎԱՃԱՌ

Դիր այս օրէնք մի հեղուկի մէջ,
 Եւ խըմիր ամբողջ. եթէ ունենաս
 Քրտան մարդու ուժ՝ դա քեզ ուղղակի
 Ճանապարհ կըդնէ:

ԲՈՄԷՕ

Ահա քո ոսկիդ.

Վատթա՛ր թոյն՝ մարդկանց հոգիների համար,
 Եւ որ նողկալի այս աշխարհի մէջ
 Գործում է առաւել ըսպանութիւններ,
 Քան թէ այս խեղճուկ բաղադրութիւնքը,
 Որոնց ծախելու հրաման չըկայ քեզ:
 Թոյնն այն է, որ ես քեզ վաճառեցի,
 Եւ ոչ թէ դու ինձ: Գընա, Տէր ընդ քեզ:
 Կերակուր գընիր, մի քիչ գիրացիր:—
 Ե՛կ դու, կազդուրի՛չ, ոչ թոյն. եկ ինձ հետ
 Զուլիէտի դամբանը. այնտեղ քեզ կըմպեմ:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Հայր Լորէնսի խոսքը.

Մտնում է ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ.

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ո՛վ սուրբ Փրանսիսկեան, եղբայր, ինձ նայիր:
(Մտնում է Հայր Լորէնս):

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Հայր Յովհաննէսի ձայնի նըման է:—
Մանտուայից եկար, գալուտըդ բարի:
Ի՞նչ ասաց Րոմէօն. կամ եթէ իր միտքը
Գրով է հաղորդել՝ տուր ինձ նամակը:

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Գնացել էի գլխուս մի բոբիկ եղբայր
Մեր ուխտից, որ ինձ հետ ուղեկից լինի.
Նա քաղաքի մէջ հիւանդների մօտ
Այցի էր գնացել. երբ նըրան գլխուս
Իսկոյն քաղաքի խուզարկուները
Մեզ հանդիպելով այնպիսի տան մէջ,
Ուր կարծում էին որ ժանտամազ կար՝
Դռները կընքեցին, մեզ դուրս չըթողին,
Եւ իմ մեկնումըս դէպի Մանտուա
Այսպէս արգելուեց:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ուրեմն ո՞վ տարաւ
Գիրըս Րոմէօին:

ՀԱՅՐ ՅՈՎՀԱՆՆԵՍ

Ոչ ոք. ուղարկել
Չըկարողացայ. — առէք, յետ տամ ձեզ:

Արեւելի մէջ: Գիշերի ջահերը
Վառուել են պըրծել. և ուրախ ցերեկը
Ոտքի մատի վրայ ելնում է կանգնում
Այն մառախլապատ լեռների ծայրին:
Պէտք է գնամ և ապրիմ, կամ մնամ և մեռնիմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ո՛չ, չէ այն լոյսը առաւօտուայ լոյս.
Ես ճանաչում եմ, մի մետէօր է,
Որ արեգակը արտաշնչում է՝
Որ ջահակիրդ լինի այս գիշեր
Եւ լուսաւորէ քո ճանապարհը
Դէպի Մանտուա: Կ'աց դեռ ուրեմն,
Դեռ երս չուտ է. ինչո՞ւ ես մեկնում:

ՐՈՄԷՕ

Թող ձերբակալեն և ըսպանեն ինձ.
Խօսք չունիմ բընաւ՝ թէ քեզ հաճոյ է:
Լաւ, ես էլ կասեմ, որ այն գորշ լոյսը
Չէ առաւօտեան աչքը լուսասփիւռ,
Այլ ցուքն է դըժգոյն Սինթիայի ճակտի.
Եւ արտուտ չէր այն, որի շեշտերը
Այնչափ բարձրագոյն սըլանում էին
Երկնակամարում, մեր գըլխի վերև:
Ես շատ առաւել տենչ ունիմ մնալու՝
Քան կամք գընալու: Ե՛կ, մահ, եկ բարով,
Քանզի այդպէս է Զուլիէտի կամքը:
Ի՞նչպէս ես, հոգիս. խօսինք, դեռ լոյս չէ:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Օ՛հ, լոյս է, լոյս է. վազիր, շուտ, գընա՛:
Արտուտն է երգում այս խըռպոտ ձայնով
Եւ արձակում է շեշտեր խառնաձայն,
Սուր անդիւր նօտեր: Ոմանք ասում են,
Թէ արտուտն ունի անոյշ գեղգեղանք:

Այս մէկն այդպէս չէ. ստ զառն է սաստիկ,
Քանզի բերում է մեր մէջ բաժանում:
Ոմանք ասում են՝ գորտն ու արտուտը
Փոխանակում են իրանց աչքերը *):
Ա՛խ, երանի թէ փոխանակէին
Իրանց ձայներն էլ. քանզի այդ ձայնը
Բաժանում է մեզ ահաբեկութեամբ
Իրարու գրկից, հալածելով քեզ
Վաղորդեան հարայով: Օ՛հ, գընա դու այժմ.
Լոյսը հետըզհետ պայծառանում է:

ԲՈՄԷՕ

Լոյսը հետըզհետ պայծառանում է. —
Մութը հետըզհետ տիրում է մեր վրայ:
(Մտնում է դայեակը)

ԴԱՅԵԱԿ

Տիկին:
ՋՈՒԼԻԵՏ
Ի՞նչ է, դայեակ:

ԴԱՅԵԱԿ

Ձեր մայրը հիմա գալու է այստեղ:
Լոյսը բացում է. զգոյ՛շ եղէք, ըզգոյ՛շ:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ուրեմն, լուսամտու, լոյսը թող ներս գալ,
Կեանքը դուրս գընայ:

ԲՈՄԷՕ

Մնաս բարով, մնաս բարով:
Մի համբոյր երս՝ և ես ցած կիջնեմ:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ուրեմն գնացէ՛ր, ա՛խ, սիրականըս,

*) Գորտերը շատ գեղեցիկ աչքեր, և արտուտները շատ տղեղ
աչքեր ունենալով՝ ուամիկ ժողովրդի մէջ մի ասացուած կար, թէ
գորտն ու արտուտը փոխանակել են իրենց աչքերը: Ծ. Թ.

Տէրըս, ամուսինս և բարեկամըս.
Պէտք է որ օրուայ ամեն մէկ ժամին
Ինձ լուր ուղարկես. ամեն մի ըոպէս
Պարունակում է իր մէջ շատ օրեր:
Օ՛հ, ես այդ հաշուով շատ ծեր կըլինիմ՝
Երբ կըրկին տեսնեմ իմ Բոմէօյիս:

ԲՈՄԷՕ

Օ՛հ, մընաս բարով. առիթ չեմ փախցնիլ՝
Որ չուղարկեմ քեզ ողջոյնս ու սէրըս:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Օ՛հ, կարծում ես դու, որ կըրկին անգամ
Կըտեսնենք միմեանց:

ԲՈՄԷՕ

Անշուշտ կըտեսնենք,
Եւ մեր այս քաշած բոլոր ցաւերը
Մի օր մեզ համար քաղցր ասուլիսի
Մի նիւթ կըլինին:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ա՛խ, Տէր իմ Աստուած.
Իմ հոգիս լի է չար դուշակութեամբ:
Հիմա որ ցածն ես՝ կարծես այստեղից
Ես քեզ տեսնում եմ որպէս մի մեռեալ
Գերեզմանի մէջ. կամ աչքս է խաբում,
Կամ խիստ զըժգոյն ես:

ԲՈՄԷՕ

Հաւատա, հոգիս,
Հէնց ճիշդ այդպէս ես և դու իմ աչքիս:
Ցամաք կըսկիծը մեր արիւնն է ըմպում.
Մնաս բարով, մընաս բարով:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Բա՛խտ, ո՛վ բա՛խտ,
Մարդիկ ասում են՝ դու լեղեղուկ ես.

Թէ յեղյեղուկ ես՝ դու քնչ գործ ունիս
 Այնպիսի մարդու հետ, որ անուանի է
 Տոկունութեան մէջ: Յեղյեղուկ եղիր, բախտ-
 Քանզի յոյս ունիմ, որ այն ժամանակ
 Ձեռն պահել նրբան շատ երկար քո մօտ,
 Այլ լետ կուղարկես:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ (Ներսիս)

Հօ, աղջիկ, զարթո՛ւն ես:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ո՛վ է ինձ կանչում. իմ տիկին մայրս է:
 Մթթե այսքան ուշ դեռ նա չէ քրնել,
 Թէ այսքան վաղ է զարթել իր քրնից:
 Արդեօք քնչպիսի անսովոր պատճառ
 Բերում նրբան:

(Մտնում է Լէդի Կապիլէտ)

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ի՞նչպէս ես, Ջուլիէտ:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Տիկին, ես լաւ չեմ:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Դեռ արտասուում ես Տիբալտի վերայ:
 Ի՞նչ է. ուզում ես քո արցունքներով
 Լըւանալ նրբան իր գերեզմանից:
 Եթէ մինչև իսկ կարողանայիր՝
 Բայց կենդանացնել դու կարող չէիր:
 Ուրեմըն բաւ է. մի քիչ ողբ ու լաց
 Նշան է շատ սիրոյ. բայց շատ ողբ ու լաց
 Նըշան քիչ խելքի:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Թող դեռ արտասուեմ

Այնպիսի զգալի կորուստի վերայ:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Դու դեռ կարող ես ըզգալ կորուստը.
 Բայց քո մօտ չես ըզգայ այն բարեկամին,
 Որին ողբում ես:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Այնքան խիստ եմ զգում

Այդ ծանրը կորուստն, որ քնչպէս չողբամ
 Այդ բարեկամին մինչև յաւիտեան:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ես գիտեմ, աղջիկ. այնչափ չես լացում
 Նորա մահուան վրայ՝ որչափ նրա համար,
 Որ կենդանի է դեռ այն սրբիկան,
 Որ նրան ըսպաննեց:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ի՞նչ սրիկայ, տիկին:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Այն սրիկան, Բոմէօն:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Նա, և սրբիկայ՝

Են հազար մըղոն միմեանցից հեռու:
 Աստուած նորան ներէ. իսկ ես ներում եմ
 Իմ բոլոր սրբաբոյ: Եւ սակայն ոչ ոք
 Սիրտըս չէ այրել այդ մարդու նրման:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Պատճառը այն է, որ դաւաճանը
 Դեռ կենդանի է:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Այո՛, այո՛, տիկին,

Եւ այնքան հեռու իմ բազուկներից:
 Ա՛խ, ես կուգէի, որ ինձ, ինձ միայն
 Իրաւունք տրուէր այդ վրէժը լուծել:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Մեր վրէժը կլուծենք, միամիտ եղիր:
Մի լար ուրեմըն: Ես կըգրեմ մէկին
Մանուկացի մէջ, ուր որ ապրում է
Այդ նոյն աքսորուած թըշուառականը,
Որ նորան խըմցնէ այնչափ թունդ մի թոյն՝
Որ խսկոյն գընայ և Տիբալտի հետ
Ուղեկից լինի. յայնժամ, յոյս ունիմ,
Դու գոհ կըլինիս:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ես գոհ չեմ լինի՝
Մինչև չըտեսնեմ այդ Բոմէօյին...
Մեռած, խոցոտուած է սիրտըս այնքան
Խեղճ ազգականիս մահուան պատճառով:
Տիկին, թէ մի մարդ կարող էք գըտնել
Որ թոյնը տանի՝ ես մի թոյն կշինեմ,
Որ այդ Բոմէօն բերնին չըգարկած
Հանգիստ քընանայ:
Օհ, ինչպէս սիրտըս այրւում է, մըրկւում,
Երբ որ լըսում եմ նորա անունը.
Եւ անկարող եմ հասնել նըրա մօտ
Եւ զովացընել նրա մարմնի վըրայ
Այն սիրոյ պապակը, որ ես ունէի
Դէպ իմ ազգական այն խեղճ Տիբալտը:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Դու միջոց գըտիր, ես մարդ կըգըտնեմ:
Բայց հիմա, աղջիկ, քեզ ուրախ լըրեր
Պէտք է հաղորդեմ:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ուրախութիւնը
Ի դէպ է գալիս, երբ նա գալիս է

Այսքան խընդազուրկ ժամանակներում:
Այդ լըրերն թնչ են, տապէք, տիկին:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Լաւ, աղջիկ. դու ունիս բարեխնամ մի հայր,
Որ քեզ այդ վըշտից հանելու համար
Հնարել է յանկարծ ցընծութեան մի օր՝
Որին դու երբէք չէիր ըսպասում,
Ոչ էլ ես ինքըս:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ի սէր Աստուծոյ,
Ի՞նչ է այդ օրը:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Այն է, զաւակըս,
Որ գալ հինգշաբթի վաղ առաւօտեան
Քաջ, ազնիւ, տոհմիկ ազնւականը
Սիրուն կոմս Պարիս՝ սուրբ Պետրոսի մէջ
Քեզ բախտ կունենայ առաջնորդելու
Որպէս ուրախ հարս:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Վըկայ սուրբ Պետրոսի
Այդ եկեղեցին, և ինքը Պետրոս՝
Որ ինձ ուրախ հարս չի տանիլ այնտեղ:
Ես զարմանում եմ այս հապճեպի վրայ,
Որ հրամայում է ինձ ամուսնանալ՝
Նախ քան փեսացուն գէթ ինձ մօտ եկած
Սէր յայտնած լինի: Խընդրում եմ, տիկին,
Ասացէք հօրըս, որ դեռ կամք չունիմ
Ամուսնանալու. և երբ ունենամ
Երդւում եմ, որ ես կընախընտրէի
Այն Բոմէօյին, որին դուք գիտէք
Որքան ատում եմ, քան այդ Պարիսին:
Վահ, այդ էլ լճւր էր:

ԼԷՂԻ ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Ահա, հայրդ եկաւ.

Ինքդ ասա նորան, և տես ինչ կերպով
Կընդունի նա այդ:

(Մտնում են Կապիւլէտ եւ Դայնակը):

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Երբ որ արեւը անհետանում է՝
Օգը երկրի վրայ ցօղ է շաղ տալիս:
Բայց եղբորորդուն արեւից յետոյ
Անձրեւում է յորդ:
Ի՞նչ է, աղջիկը. աղբիւր ես դարձել.
Դեռ արտասուում ես, դեռ տարափում ես:
Փոքրիկ մարմնի մէջ դու ձեացրել ես
Մի նաւակ, մի ծով և հողմեր ուժգին:
Ահա աչքերըդ, որ ծով են դարձել,
Ունին դեռ երս արտասուքների
Մակընթացութիւն և տեղատուութիւն:
Նաւը մարմինդ է, որ նաւորկում է
Այդ աղի ծովի վրայ. հողմ՝ հաւաքներդ,
Որոնք մըրցելով արցունքներիդ հետ,
Եւ նոքա նրանց հետ՝ (թէ յանկարծակի
Մի հանդարտութիւն վերջ չըտայ դորան)
Քո փոթորկած ուժի փոքրիկ մարմինըդ
Նաւաբեկ կանեն: — Ի՞նչ է, այ կընիկ.
Արդեօք յայտնեցի՞ր մեր կամքը նորան:

ԼԷՂԻ ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Այո, տէր, յայտնեցի. բայց նա մերժում է.
Ասում է չեմ ուզում, չընորհակալ եմ.
Գերեզմանի հետ նա ամուսնանայ:

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Կեցի՛ր, այ կընիկ. կեցի՛ր, մէկ տեսնեմ:
Ի՞նչ, չէ՞ ընդունում. չընորհակալ չէ՞ նա.

Պարծանք չէ՞ կարծում այդ անարժանը,
Բախտ չէ՞ համարում, որ մենք իր համար
Գրտել ենք ազնիւ մի ազատանի
Փեսայ լինելու:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Պարծենալ չեմ կարող.
Բայց շնորհակալ եմ ձեր արածի համար:
Ի՞նչպէս պարծենամ ատածքս բանով:
Բայց շնորհապարտ եմ նոյն իսկ չարութեան՝
Երբ դա արուած է բարութեան մըտքով:

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Ի՞նչ է այդ, քնչ է. յիմար իմաստակ.
Այդ քնչ խօսքեր են. պարծանք է, եւ չէ.
Ես շնորհակալ եմ, եւ շնորհակալ չեմ:
Օրիորդ փափկասուն, ինձ լաւ ահանջ դիր:
Կուգես պարծեցիր, կուգես մի պարծենար,
Շնորհակալ եղիր, և կամ մի լինիր.
Բայց դու պատրաստիր գողտրիկ ոտներըդ,
Որ միւս հինգշաբթի կամ Պարիսի հետ
Սուրբ Պետրոս գընաս. եթէ ոչ ես քեզ
Մահապարտի պէս սայլով քարշ կըտամ: —
Կորի՛ր, դեղնած գի. կորի՛ր, կեղտոտ շոր,
Մըրոտած երես:

ԼԷՂԻ ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Ամօթ է, ամօթ.

Ի՞նչ է, գըժուէլ ես:

ՋՈՒԼԷՏ

Ախ, բարի հայր իմ.
Ծընկաչոք խընդրում, պաղատում եմ քեզ,
Մի քիչ համբերի՛ր, թող մէկ բառ ասեմ:

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Դընա կորսըւի՛ր, յիմարի կըտո՛ր,

Անհնազանդ թըշուառ: Ես քեզ ասում եմ,
Կամ հինգշաբթի օր եկեղեցի գնա,
Կամ իմ երեսիս չընայես մէկ էլ:
Մի խօսիր, չեմ ուզում. մի պատասխաներ.
Ձեռքըս քոր է գալիս...

Այլ կին, տեսնում ես. տըրտընջում էինք,
Թէ ինչո՞ւ Աստուած միայն մէկ զաւակ
Է մեզ պարգևել. և այժմ տեսնում ենք,
Որ մէկն էլ շատ է. և թէ մեզ համար
Մի անէծք է նա: Դուրս կորիւր, անամօթ:

ԴԱՅԵԱԿ

Երկնաւոր Աստուած թող օրհնէ նըրան:—
Շատ վատ էք անում, տէր իմ, որ նըրան
Այդքան սաստում էք:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Եւ ինչո՞ւ համար,
Տիկին իմաստութիւն. զըսպիր այդ լեզուդ,
Տիկին խոհեմութիւն. դնա շատախօսիր
Պառանքերիդ հետ:

ԴԱՅԵԱԿ

Ես վատ չասացի:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ի սէր Աստուծոյ, թողէք ինձ. մնաք բարով:

ԴԱՅԵԱԿ

Ոչ ոք խօսելու իրաւունք չունի:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Սուս, լիմար բարբաճող. խելօք խօսքերըդ
Պահիր սանամօրդ բաժակի համար.
Մենք կարիք չունինք:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Շատ էք տաքացել:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Աստուած վրկայ է, ես կըխենթանամ:
Յերեկ և գիշեր, ուշ, շուտ, տան մէջ, դուրսը,
Մենակ, մարդկանց հետ, արթուն, կամ քընած,
Միշտ հոգս եմ արել նըրան պըսակել:
Այժմ որ գըտել եմ իշխանատոհմիկ
Մի ազնւական, կալուածների տէր,
Մատաղհաս, բարեկիրթ, որ խըճողուած է,
Ինչպէս ասում են, պատուական ձիրքերով,
Այնպէս օժտըւած, որպէս կարող էր
Միտքը լըղանալ կատարեալ մի մարդ.—
Յանկարծ մի լիմար մըութմըութող խենթուկ,
Մի լալկան տիկնիկ, փոխանակ հըրճուելու,
Որ բախտը բացուել է՝ դուրս գալ և ասէ.
«Ես չեմ պըսակուի, չեմ կարող սիրել,
Շատ դեռահաս եմ, խընդրեմ ինձ ներէք»:
Կըտեսնես ինչպէս ես քեզ կըներեմ,
Թէ չըպըսակուիս: Արածիր ուր կուգես.
Իմ տան մէջ ախուհետ չըպէտք է մընաս:
Լաւ կըշուիր, լաւ խորհիր. կատակ չեմ անում:
Հինգշաբթին մօտ է. ձեռքըդ սըրտիդ դիր
Եւ լաւ մըտածիր: Թէ իմ աղջիկն ես՝
Ես պէտք է տամ քեզ իմ բարեկամիս.
Եթէ չես՝ դըժոխք, կորսըւիր, մուրա՛,
Փողոցների մէջ սովամահ եղիր:
Աստուած է վրկայ, քեզ չեմ ճանաչիլ,
Դու չես ըստանալ մի փուշ իմ տանից:
Հաստատ իմացիր, և լաւ մըտածիր:

(Դուրս է գնում):

ԶՈՒԼԻԻՏ

Զըկալ գութ միթէ ամպերում թառած,
Որ ներքեւ նալի ցաւի սըրտի մէջ:
Օհ, քաղցըր մայրիկ, մի ձըգեր ինձ դուրս,

Այլ յետաձգելը այս ամուսնութիւնն
 Մի ամիս, մի շաբաթ. կամ թէ չես անիլ՝
 Ապա շինիր ինձ հարսնեկան մահի՛ն
 Այն մուլը շիրմի մէջ, ուր որ Տիբալտն է:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Մի խօսիր ինձ հետ. մէկ բառ չեմ ասիլ.
 Ինչ կուզես՝ այն արա. քեզ հետ գործ չունիմ:
 (Դուրս է գնում):

ՋՈՒԼԻԷՏ

Աստուած իմ, Աստուած: Դայեակ, ինչ անեմ.
 Ինչ ճար կայ սորան. իմ ամուսինըս
 Երկրի վերայ է, հաւատքըս երկինք:
 Ինչպէս հաւատքըս կարող է կրկին
 Յետ դառնալ երկիր. միայն թէ ամուսինս
 Ինքը երկրնքից յետ ուղարկէ այդ՝
 Երկրից մեկնելով: Սիրտ տուր ինձ, խորհուրդ տուր.
 Ա՛խ, վայ ինձ, վայ ինձ. ինչո՞ւ երկինքը
 Ինձ պէս մի տրկար խեղճ էակի դէմ
 Թաղարգ է լարում: Գէթ մի բառ ասա.
 Ոչ մի բառ չունի՞ս, որ ինձ ըստուգէ:
 Սիրտ տուր ինձ, դայեակ:

ԴԱՅԵԱԿ

Սիրտ տամ. ահա քեզ.
 Լըսիր: Բոմէօն աքսոր է գնացել
 Եւ ոչինչի դէմ ամբողջ աշխարհը
 Ես գրաւ կը դընեմ՝ որ չի յանդըգնիլ
 Երբ և իցէ գալ և քեզ պահանջել.
 Եւ եթէ գայ էլ՝ ծածուկ սէտք է գայ:
 Հիմա որ այսպէս է՝ կարծեմ լաւն այն է,
 Որ ամուսնանաս կոմս Պարիսի հետ:
 Օ՛հ, ինչ սիրելի մի ջէնաեւմէն է.
 Բոմէօն նորա մօտ ամանի լաթ է:
 Արծիւն էլ, տիկին, չունի նորա չափ

Մի դալար, աշխույժ և գեղեցիկ աչք:
 Սիրտըս սեանայ, թէ այդպէս չըլնի:
 Դու այս քո երկրորդ ամուսնութեան մէջ
 Շատ երջանիկ ես: Աւելի լաւ է
 Քան առաջինը. լաւ էլ չըլնի՝
 Քո առաջինը արդէն մեռած է.
 Կամ միւսնոյնն է, որ նա ողջ լինի,
 Բայց անպէտ քեզ համար:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Սըրտով ես խօսում:

ԴԱՅԵԱԿ

Սըրտով և հոգով. եթէ սուտ ասեմ՝
 Երկունն էլ չըքուէն:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ամէն:

ԴԱՅԵԱԿ

Ինչո՞ւ համար:

ՋՈՒԼԻԷՏ

Ճիշդ որ դու ինձ լաւ մըխիթարեցիր:
 Գնա ասա մօրըս, որ իմ հօրըս հետ
 Վատ վարուած լինելով՝ հիմա գընում եմ
 Հայր Լորէնսի մօտ խոստովանելու
 Եւ արձակուելու:

ԴԱՅԵԱԿ

Լաւ, կը գնամ խիոյն:

Դու էլ լաւ ես անում:

(Դուրս է գնում):

ՋՈՒԼԻԷՏ

Նըզովեալ պառաւ,

Օ՛հ, դե՛ զազրելի: Ո՞րն է մեծ յանցանք.—
 Կամենալ որ ես ուխտադրո՞ւ լինիմ,
 Թէ չարաբանել իմ խեղճ ամուսնուս

Միւսնոյն լեզուով՝ որով բիւր անգամ
Գովել է նրբան, երկինք հասցըրել: —
Գնա, խորհրդատու, գընա, ախուհետ
Դու և իմ սիրտըս զատ էք միմեանցից:
Ես պէտք է գընամ Հայր Լորէնսի մօտ,
Որ մի հնար գըտնէ, թէ ճար չըլինի՝
Ինքըս զօրութիւն ունիմ մեռնելու:

(Դուրս է գնում):

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ՉՈՐՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Մտնում են ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ և ՊԱՐԻՍ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Հինգշաբթի, տէր իմ. կարճ է միջոցը:

ՊԱՐԻՍ

Կապիւլէտ հօրըս փափազն այդպէս է.

Ես էլ խօսք չունիմ այդ ըշտապի դէմ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Բայց դու ասում ես, որ դեռ չըգիտես

Հարսնացուի կամքը: Անհարթ է այդ ուղին.

Ես չեմ հաւանում:

ՊԱՐԻՍ

Չափազանցօրէն

Արտասուում է նա ճիւղալի վերայ.

Եւ այդ պատճառով՝ ես սիրոյ մասին

Չեմ խօսած իր հետ. քանզի Աստղիկը

Չէ ժրպտում մի տան մէջ՝ ուր արտասուք կայ:

Բայց նորա հայրը խիստ վըտանգաւոր

Համարում է այդ, որ նորա զուստըրը

Թողնում է վիշտը մինչ այդ աստիճան

Իշխէ իր վերայ, և, խոհեմութեամբ,

Նա փութացնում է մեր հարսանիքը՝
Արտասուքների այդ բուռն հեղեղին
Վերջ տալու համար: Վիշաբ, որ այնքան
Առանձնութեան մէջ տանջում է նրան՝
Գուցէ փարատուի ընկերութեան մէջ:
Հիմա հասկացա՞ք, ինչ է պատճառը
Այդ արտորանքի:

Հ. ԼՈՐԷՆՍ (Առանձին)

Երնէկ չիմանալի
Այն պատճառները, որոնք պարտ էին
Յապողեցնել այդ, — Բայց ահա, պարոն,
Տիկինն ինքն եկաւ դէպ իմ սենեակը:
(Մտնում է Ձուլիտ):

ՊԱՐԻՍ

Ուրախ եմ ձեզ տեսնել, իմ տիկին և կին:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Տէր, այդ կըլինի՝ երբ ես կին լինիմ:

ՊԱՐԻՍ

Եւ այդ կըլինի, պէ՛տք է որ լինի
Հինգշաբթի օրը, իմ անուշիկըս:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ինչ լինելու է՝ կըլինի, տէր իմ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ահա՛ ըստույգ խօսք:

ՊԱՐԻՍ

Եկել էք տէր հօր մօտ:
Խոստովանելու:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ձեզ պատասխանել՝
Կըլինէր ձեր մօտ խոստովանք անել:

ՊԱՐԻՍ

Յայտնեցէք նորան, որ ինչ սիրում էք:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ես ձեզ կըլայտնեմ, որ նրան սիրում եմ:

ՊԱՐԻՍ

Ես վրստահ եմ, որ կըխոստովանիք,
Թէ ինչ սիրում էք:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Թէ խոստովանիմ՝

Դա շատ առաւել յարգի կըլինի
Ձեր չեղած տեղը՝ քան թէ ձեր առաջ:

ՊԱՐԻՍ

Խեղճիկ, ձեր դէմքը շատ աւերուած է
Արտասուքներով:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Նոքա չեն շահած

Շատ մեծ յաղթանակ. նա վատ էր արդէն՝
Երբ չէր աւերուած արտասուքներից:

ՊԱՐԻՍ

Ձեր խօսքն առաւել մեծ թըշնամանք է
Ձեր երեսի դէմ՝ քան արցունքները:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Ձըրպարտանք չէ այդ, այլ ճըշմարտութիւն:
Ինչ որ ասացի՝ երեսիս ասացի:

ՊԱՐԻՍ

Ձեր երեսն իմս է. և ձեր արածը
Ձըրպարտութիւն է:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Գուցէ այդպէս է, քանզի իմըս չէ:—
Ազատ էք, հայր սուրբ, թէ այս գիշեր գամ
Իրիկնապահի պատարագից յետ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Այն, ազատ եմ, մըտախոհ դուստր իմ:—

(Կոմս Պարիսին)

Տէր իմ, մեզ պէտք է առանձին լինել:

ՊԱՐԻՍ

Աստուած ոչ անէ, որ արգելք լինիմ
Բարեպաշտութեան:— Զուլիէտ, Հինգշաբթի
Վաղ առաւօտեան կարթնացնեմ ես ձեզ:
Յայն օր մնաք բարեւ. և պահեցէք դուք
Այս սուրբ համբոյրը:

(Պարիս դուրս է գնում):

ՋՈՒԼԻԵՏ

Օհ, դուռը փակեցէք,

Եւ յետոյ եկէք և ինձ հետ լացէք:

Ոչ յոյս կայ, ոչ ճար կայ, ոչ օգնութիւն կայ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Օհ, Զուլիէտ, արգէն ես ցաւըդ գիտեմ.
Դա ինձ լարում է առաւել սաստիկ՝
Քան բոլոր ուժը իմ ունակութեանց:
Լըսում եմ, որ դու Հինգշաբթի օրը
Պէտք է պըսակուիս այս իսկ կոմսի հետ,
Եւ ոչինչ չէ կարող այդ յետաձգել:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Մի ասեր, հայր սուրբ, որ լըսել ես այդ՝
Առանց ասելու, թէ ինչպէս անեմ
Որ այդ խափանեմ. եթէ հանճարըդ
Մի ճար չըգըտնէ՝ ապա ընդունիր
Որ իմաստուն է իմ որոշումըս—
Եւ այս դաշոյնով իսկոյն ճար կանեմ:
Ես և Բոմէօն կապուած ենք միմեանց.
Աստուած մեր սրբաբուն իրար զուգորդեց,
Դու՝ մեր ձեռքերը. և նախ քան այս ձեռքը,

Որ դու ես կընքել Բոմէօնի հետ,
Մի նոր դաշնագրի դրոշմիչը դառնայ,
Կամ աննենգ սիրտըս դաւաճանութեամբ
Երես դարձընէ գէպ ուրիշ մի մարդ.
Սա պէտք է սպաննէ այն երկուսին էլ:
Ուրեմըն իսկոյն մի խորհուրդ տուր ինձ
Քո երկարամեայ փորձառութիւնից:
Եթէ ոչ՝ ահա տագնապիս և իմ մէջ
Այս արիւնահեղ դաշոյնը կըլնի
Մեզ իրաւարար, դատելով մի վէճ,
Որ ոչ տարիքիդ իմաստութիւնը
Եւ ոչ արուեստըդ՝ պատուաւոր կերպով
Լուծել կարացին: Դէհ, ինձ կարճն ասա.
Թէ ասելիքըդ ինձ մի ճար չանէ՝
Ես ունիմ մեռնելու մի անգուսպ փափագ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ըսպասիր, դուստր իմ. ես նըշմարում եմ
Դեռ մի տեսակ յոյս, որ պահանջում է
Նոյնչափ յուսահատ մի գործադրութիւն.
Որչափ յուսահատ է այն չարիքը,
Որին ուզում ենք դորանով վերջ տալ:
Եթէ պատրաստ ես անձնասպան լինել,
Քան ամուսնանալ կոմս Պարիսի հետ,
Թէ այդ ուժն ունիս՝ գուցէ այդ գէպընում
Դու կըձեռնարկես մահուան պէս մի բանի,
Այս անարգանքից խոյս տալու համար,
Դու որ յօժար ես նոյն իսկ բուն մահուան:
Թէ ունիս բաւական քաջասրբութիւն՝
Ես կըտամ ճարը:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Օհ, հրամայիր ինձ
Յատկել կատարիցն այն աշտարակի,
Շըրջել գողերի շաւիղների մէջ,

Կամ սողալ մի տեղ, ուր օձեր վրիտան,
Բայց մի հրամայեր ինձ ամուսնանալ
Կոմս Պարիսի հետ: Շրջափայլի զուր ինձ
Ահեղամբուռն արջերի հետ խառն,
Կամ թէ թագաւորու գիշեր ժամանակ
Գերեզմաննոցում, դիզեր իմ վերայ
Մեռեալ մարդերի շաչուն ոսկորներ,
Զազիր զարշահոտ և սև ուրջներ,
Մըսերը թափուած, դեղնած կառափներ:
Կամ հրամայիր ինձ մըտնել նոր շինուած
Գերեզմանի մէջ, և թաքչել այնտեղ
Մի մեռեալի հետ, իր սպտանի մէջ,
Այնպիսի բաներ, որ լըսելն անգամ
Ինձ դողացրել է. — և ես պատքաստ եմ
Անել բոլորը անվախ, անվարան,
Միայն թէ մընամ անարատ մի կին
Սիրածիս համար:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Լըսիր ուրեմն:
Տուն վերադարձիր, ուրախ ձեռքեր.
Հաւանութիւն տուր Կոմս Պարիսի հետ
Ամուսնանալու. վաղն չորեքշաբթի է:
Եւ վաղը գիշեր այնպէս կարգադրեր
Որ մենակ քընես. մի թող դայեակըդ
Գայ սենեակիդ մէջ: Առ այս սըրուակը,
Եւ երբ անկողին մըտած կըլինիս,
Խըմիր այս բոլոր թորած հեղուկը.
Եւ անմիջապէս երակներիդ մէջ
Կըվազէ մի պաղ, թըմրեցուցիչ հիւթ:
Բազկերակդ այլևս
Չի զարկիլ բնական շարունակութեամբ,
Այլ կըղաղարի. ոչ շունչ, ոչ ջերմութիւն
Չեն յայտնիլ որ դեռ դու կենդանի ես.

Քո շըրթունքներիդ, այտերիդ վարդերն,
Իսկոյն կըխամըին, մոխրի գոյն կառնեն.
Կըգոցուին աչքերիդ լուսամուտները,
Որպէս թէ մահը արտաքսած լինէր
Կեանքի արևը. ամեն մի մասնիկ,
Չըրկուելով ճապուկ իր ղեկավարից՝
Կլինի փայտացած, կարծր ու սառցային՝
Որպէս մահն ինքը: Եւ մեռելային
Այս առերևոյթ նըմանութեան մէջ
Կըմընաս ամբողջ քառասներկու ժամ.
Յետոյ կըզարթնես զերթ անոյշ քընից:
Արդ, առաւօտը, երբ որ փեսան գայ
Քեզ զարթեցնելու՝ նա քեզ կըզըտնէ
Մահճիդ մէջ մեռած: Յետոյ, (մեր երկրի
Սովորութեան պէս), քեզ կըհազցընեն
Ամենասիրուն քո ըզգեսներդ,
Եւ երեսըդ բաց, քո դագաղիդ մէջ,
Քեզ կըփոխադրեն այն հին շիրիմը՝
Ուր որ հանգչում են Կապիւլէտների
Տոհմակիցները: Այդ նոյն ժամանակ,
Նախ քան ըսթափուիս՝ ես Րոմէօյին
Նամակով լուր կտամ մեր հնարքի մասին:
Նա այստեղ կըգայ, և մենք միասին
Կըհըսկենք մինչև դու քընից զարթնես.
Եւ հէնց նոյն գիշեր նա քեզ կըտանի
Իր հետ Մանտուա: Սա քեզ կազատէ
Ներկայ ամօթից, եթէ սընտի
Մի յողդողութիւն կամ վախ կանացի՝
Սըրտաթափ չանէ արիութիւնըդ
Գործի ըսպէին:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Տուր ինձ, ճհ, տուր ինձ.
Մի խօսիր դու ինձ երկիւղի վերայ:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ա՛ռ, գընա՛, անխախտ, բախտաւոր եղեր
 Քո որոշման մէջ: Ես իսկոյն և եթ
 Մեր եղբայրներից մէկին կուղարկեմ
 Դէպի Մանտուա, տալով մի նամակ
 Ամուսնիդ համար:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Դա ինձ կըփըրկէ:
 Սէր, դու ինձ ոյժ տուր: Մնաս բարով,
 Հայր սուրբ:
 (Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Բ.

Կապիւլէտի տանը.

Մտնում են ԿԱՊԻԼԷՏ, ԼԷՎԻ ԿԱՊԻԼԷՏ, ԴԱՅԵԱԿ և ՄԱՌԱՆԵՐ:

ԿԱՊԻԼԷՏ (Ա. ծառային տալով մի թուղթ)

Պէտք է հրաւիրես բոլոր հիւրերին,
 Որոնց անուններն այստեղ գըրուած են:
 (Բ. ծառային)

Իսկ դու, ա՛յ տըղայ, դու էլ գնա՛ վարձիւր
 Մի քրտան հոգի ճարպիկ խոհարար:

Բ. ԺԱՌԱՅ

Վատ խոհարար չէք ունենայ, տէր իմ. որովհե-
 տե առաջ կփորձեմ, թէ նոքա իրենց մատերը կարող են
 լիզել թէ ոչ:

ԿԱՊԻԼԷՏ

Այդ քնչ տեսակ փորձել է:

Բ. ԺԱՌԱՅ

Բա՛հ, տէր իմ. քնչ խոհարար որ իր մատերը չլիզէ՛
 նա վատ խոհարար է. այդ պատճառով ով որ մատերը
 չլիզէ՛ ես նրան չեմ բերի:

ԿԱՊԻԼԷՏ

Լաւ է, գնա՛: (Ծառան դուրս է գնում):

Այս անգամ սաստիկ անպատրաստ ենք մենք:
 (Դայեակին)

Աղջիկըս գընաց Հայր Լորէնսի մօտ:

ԴԱՅԵԱԿ

Այո՛, գնաց այնտեղ:

ԿԱՊԻԼԷՏ

Շատ լաւ. նա գուցէ

Լաւ ազդեցութիւն գործէ նորա վրայ:

Ինչ յամառ խռովկան մի քած է եղել:

(Մտնում է Զուլիէտ):

ԴԱՅԵԱԿ

Նայեցէք, ահա նա ուրախ դէմքով

Վերադառնում է խոստովանանքից:

ԿԱՊԻԼԷՏ

Հա՛, իմ յամառըս. ո՛ւր էիր գնացել

Այդպէս շըրջելու:

ՋՈՒԼԻԵՏ

Գնացել էի մի տեղ՝

Ուր սովորեցի զըղջալ մեղքիս վրայ՝

Որ գործել էի, ընդգիմանալով

Զեր հրամաններին: Այժմ Հայր Լորէնսը

Ինձ պատուիրել է ընկնել ձեր ոտքը

Եւ ներում խընդրել: Ներող եղէք ինձ,

Պաղատում եմ ձեզ, և այսուհետեւ

Ես միշտ կըլինիմ հըլու և հնազանդ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Կանչեցէք կոմսին, յայտնեցէք նորան:

Ես կամենում եմ, որ վաղն առաւօտ

Կապուի այս կապը:

ՋՈՒԼԻԵ

Ես հանգիպեցի

Գեռահաս կոմսին Հայր Լորէնսի մօտ

Եւ սէր յայտնեցի՝ որչափ պատշաճ էր,

Առանց դուրս գալու համեստութիւնից:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Լաւ, շատ ուրախ եմ. այդ լաւ է. վեր կաց:

Հիմա այնպէս եղաւ՝ ինչպէս որ պէտք էր:

Բայց պէտք է կոմսին ես ինքըս տեսնեմ:—

Այ տղայ, եկ, գընա, բեր նրան այստեղ:—

Աստուած է վրկայ, այդ սուրբ քահանան

Յարգելի մարդ է, և մեր քաղաքը

Նորան շատ բանով երախտապարտ է:

ՋՈՒԼԻԵ

Գայեակ, եկ ինձ հետ, գընանք սենեակըս,

Եւ օգնիր դու ինձ, որ կարգի գընենք

Բոլոր զարդերը՝ որ վաղուան համար

Իմ արդուզարդին յարմար համարես:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Ոչ, հարկաւոր չէ. մինչև հինգշաբթի

Ժամանակ շատ կայ:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Գնա, գայեակ, գնա հետը:—

(Լէդի Կապիւլէտին)

Մենք պէտք է վաղը եկեղեցի գնանք:

(Դուրս են գնում Ջուլիէտ եւ Գայեակը):

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Մենք պատրաստ չենք լինի. արդէն գիշեր է:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՅԵ

Բահ, ես կըշտապիմ. ամեն ինչ, այ կին,

Շատ լաւ կըլինի. ես երաշխաւոր:

Դու վեր կաց, գընա Ջուլիէտտայի մօտ

Եւ օգնիր նորան, որ լաւ զարդարուի:

Այս գիշեր չեմ քնի. — առանձին թող ինձ,

Այս մէկ անգամը ես եմ տանտիկին:—

Հօ, տըղերք, ո՛ւր էք: Բոլորը զնացել են:

Լաւ, ինքըս կըգնամ կոմս Պարիսի մօտ,

Որ վաղուան համար պատրաստեմ նրան:

Հրաշալի կերպով թեթեւ է սիրտըս՝

Քանի որ այն նոյն յամառ աղջիկը

Հըլու է դարձել:

(Դուրս են գնում Կապիւլէտ եւ Լէդի Կապիւլէտ):

ՏԵՍԱՐԱՆ Գ.

Ջուլիէտի սենեակը.

Մտնում են Ջուլիէտ և ԳԱՅԵԱԿ.

ՋՈՒԼԻԵ

Այս ըզգեստները ամենից լաւ են:—

Բայց աղաչում եմ, սիրելի գայեակ,

Որ ինձ այս գիշեր առանձին թողնես.

Շատ աղօթքների կարիք ունիմ ես,

Որ կակղացընեմ երկընթիւ սիրտը,

Որպէս զի ժըպտայ իմ վիճակի վրայ,

Որ ինչպէս գիտես՝ ժանտ է, մեղսալից:

(Գալիս է Լէդի Կապիւլէտ):

ԼԷՂԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՑ

Ի՞նչ, ըզբաղուած էք. կուզէք ձեզ օգնեմ:

ՋՈՒԼԻԻՑ

Ո՛չ, տիկին, հարկ չկայ. արդէն զատել ենք
Բոլոր հարկաւոր արգուզարգերը,
Որոնք պատշաճ են վաղուայ հանդէսին:
Ուրեմըն, խընդրեմ, ինձ մենակ թողէք.
Դայեակն էլ այս գիշեր թող ձեզ մօտ մընայ,
Քանզի, վըստահ եմ, դուք շատ գործ ունիք
Այսպիսի ստիպող պարագայի մէջ:

ԼԷՂԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՑ

Լաւ, գիշեր բարի. անկողին մըտիր
Եւ հանգըստացիր. դա քեզ շատ պէտք է:
(Գնում են Լէզի Կապիւէտ եւ Դայեակը):

ՋՈՒԼԻԻՑ

Օ՛հ, երթա՛ք բարով: Աստուած միայն գիտէ,
Թէ երբ մենք միմեանց կը տեսնենք կըրկին:—
Մի սառըն երկիւղ սարսուռում է կարծես
Երակներէս մէջ, որ սառեցնում է
Նոյն իսկ կենսական իմ ջերմութիւնը:
Յետ կանչեմ նըրանց, որ խրախուսեն ինձ:—
Դայեակ:— Բայց այստեղ նա թնչ գործ ունի.
Ինձ հարկաւոր է մէն-մենակ խաղալ
Ջարհուրեցուցիչ իմ տեսարանը:
— Եկ, սըրուակ:—
Վահ, թնչ կըրկին, թէ այս ըմպելին
Բնաւ չընեղործէ. միթէ կոմսի հետ
Պէտք է բըռնութեամբ ինձ ամուսնացնեն:
Ո՛չ, ո՛չ, սա չի թողնիլ:

(Մի դաշոյն դնելով իր կողքին)

Դու այստեղ մընա՛.

Եւ կամ, ո՞վ գիտէ, գուցէ սա թոյն է,
Որ խաբէութեամբ քահանան տըլաւ՝

Որ ինձ մեռցընէ, մի գուցէ նա ինքն էլ
Այս ամուսնութեամբ խայտառակ լինի.
Քանզի ինքն է ինձ Բոմէօյի հետ
Առաջ պըսակել. ո՛հ, վախենում եմ
Որ այդպէս լինի: Բայց ո՛չ. այդպէս քան
Սնկարելի է. քանզի մինչև այժմ
Նա ճանաչուած է որպէս մի սուրբ մարդ.
Ո՛չ, այդչափ անարգ մի մըրտածութիւն
Չպէտք է ունենամ:— Լաւ, թնչ կըրկին,
Այն ինչ պառկած եմ գերեզմանի մէջ
Եթէ ըսթափուիմ նախ քան Բոմէօն
Դայ ինձ փըրկելու.— ա՛յդ է սոսկալին:
Չեմ խեղդուի արդեօք այն շիրիմի մէջ,
Որի գարշ բերնում չէ երբէք մըտել
Առողջարար օդ. և այնտեղ չեմ մեռնի
Խեղդամահ եղած՝ նախ քան Բոմէօն
Ինձ օգնութեան գայ...
Կամ, թէ ապրիմ էլ, հաւանական չէ,
Որ զարհուրելի ներկայութիւնը
Մահու և գիշերի, և նորա հետ կից
Այնտեղի սոսկանքը...
Մի շիրիմի մէջ, հի՛ն ըշտեմարան,
Ուր հարիւրաւոր ամերից ի վեր
Իմ բոլոր թաղուած նախահայրերի
Ոսկերքն են դիզուած. ուր Տիբալտն արիւնոտ,
Դեռ թարմ, հողի մէջ նետուում է այնտեղ
Իր պատանի մէջ. ուր, ինչպէս ասում են՝
Կէսգիշերային ինչ-ինչ ժամերում
Ոգիներ գալիս են...
Վայ ինձ, ախ, վայ ինձ. հաւանական չէ,
Որ ես զարթնելով այնքան վաղաժամ...
Վայ, այն նողկալի և գարշ հոտերը...
Եւ աղաղակներ, նըման ճիւղերին

Այն արմատախիլ մանրագործների,
 Որ եթէ կենդանի մահկանացուները
 Լըսեն՝ կըզգրթուին... Օհ, եթէ զարթնիմ,
 Ձեմ խելագարուի, երբ շուրջըս գըտնեմ
 Այս բոլոր ահուելի զարհուրանքները.
 Արդեօք չեմ խաղայ, իբրև խելագար,
 Նախահայրերիս կրմախքների հետ.
 Ձեմ քաշի արդեօք յոշոտած Տիբալտին
 Իր պատանից դուրս, և, այսպէս կատաղած,
 Ձեմ առնի ոսկրը մի մեծ նախահօրս
 Եւ որպէս յախտով ցըրուեմ ուղեղըս
 Յուսահատութիւնից... Օհ, ինչ թըլուծ է՝
 Մօրեղբորորդուս ոգին եմ տեսնում.
 Կարծես փընտռում է նա Րոմէօյին,
 Որ սըրով ծակեց նըրա մարմինը:—
 Կեցիր, Տիբալտ, կեցիր:—Րոմէօ, գալիս եմ.
 Ահա քո կենաց ըմպում եմ ես այս:
 (Խմում եւ ընկնում է անկողնի վրայ).

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Դ.

Կապիւլէտի տունը.

Մտնում են ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԼԷՏ և ԴԱՅՆԱԿԸ.

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԼԷՏ

Բըռնիր, առ, դայեակի, բանալիները,
 Եւ դարձեալ համեմ բեր:

ԴԱՅՆԱԿ

Խմորեղէնի համար

Սըմաւ են ուզում և սերկեւիլներ:

(Մտնում է Կապիւլէտ).

ԿԱՊԻԼԷՏ

Հայդէ, վեր կացէք, վեր կացէք, վեր կացէք.
 Երկրորդ աքլորը արդէն կանչել է.
 Հըրթաքոյցի զանգը զարկուել է.
 Ժամը երեքն է: Փուռին մէկ նայիր,
 Բարի Անջելիկա, ծախքին մի խնայեր:

ԴԱՅՆԱԿ

Գընացէք, գընացէք. քնչ էք խառնըւում
 Կանանց գործերին. գընացէք քընէք.
 Վաղը, հոգիս վկայ, կըհիւանդանաք,
 Քանզի այս գիշեր մի քիչ անքուն էք:

ԿԱՊԻԼԷՏ

Ոչ, երբէք, երբէք. սորանից առաջ
 Շատ է պատահել, որ ամբողջ գիշեր
 Անքուն եմ մնացել, աւելի չընչին
 Պատճառի համար, այնուամենայնիւ
 Ձեմ հիւանդացել:

ԼԵՂԻ ԿԱՊԻԼԷՏ

Լաւ է, լաւ. դուք էլ

Ձեր ժամանակին մուկն էք որսացել:
 Բայց հիմա աչքըս բաց եմ պահելու,
 Որ էլ այսուհետ բաց աչքով չանցընէք
 Ձեր գիշերները:

(Գնում են ԼԵՂԻ Կապիւլէտ եւ Դայեակը).

ԿԱՊԻԼԷՏ

Նախանձ է, նախանձ:—

Այ մարդ, քնչ է այդ:

(Մտնում են երեք-չորս ծառաներ, շամփուր-
 ներով, փայտի կտորներով եւ զամբիւղներով).

Ա. ԺԱՌԱՅ

Այլ և այլ բաներ

Խոհարարի համար. բայց չըգիտեմ ինչ:

ԿԱՊԻՒԼՏ

Ըշտապիր, ըշտապիր, ա՛յ մարդ. չոր փայտ տար.
Կանչիր Պետրոսին, նա տեղը ցոյց կըտայ:

Բ. ԺԱՌԱՅ

Ես ինքըս գլուխ ունիմ, և փայտի տեղը
Ինքըս կըգըտնեմ, առանց Պետրոսին
Գըլխացաւ տալու:

(Դուրս է գնում):

ԿԱՊԻՒԼՏ

Կեցցես. լաւ ասաց.
Ի՛նչ ուրախ մարդ է թըշուառականը.
Հա՛, հա՛, պէտք է քեզ փայտապահ կարգեմ:—
Բա՛հ, լուսացել է. կոմսն այժմ կըգայ
Երաժիշտներով:

(Ներսից երաժշտութիւն):

Նա այդպէս խոստացաւ:

Ահա լըսում եմ որ մօտենում է:

— Դայեակ, կնիկ, հօ, հօ, դայեակ, որտեղ ես:

(Մտնում է Դայեակը):

Գընա, զարթեցրու Ջուլիէտին, գընա՛,
Եւ լաւ հագցըրու: Ես էլ գընում եմ
Պարիսի հետ խօսիմ. — շուտ, շուտ, ըշտապիր,
Ըշտապիր. փեսան արդէն եկել է.
Շտապիր, ասում եմ:

(Դուրս են գնում):

ՏԵՍԱՐԱՆ Ե.

Ջուլիէտի սենեակը. Ջուլիէտ անկողնի վրայ տարածուած.

Մտնում է ԴԱՅԵԱԿԸ:

ԴԱՅԵԱԿ

Տիկին, տիկին, տիկին. Ջուլիէտ, վա՛հ, Ջուլիէտ:
Այս Ի՛նչ խոր քուն է. հայդէ գառնուկըս,
Հայդէ, տիրուհիս. ամօթ է, վեր կաց.
Ի՛նչ ծովն ես եղել. հայդէ, սիրական.
Վեր կաց, ասում եմ. տիկին, անուշիկս.
Վեր կաց, հարսնիկըս: Կարծես թէ քունը
Փողով է գընել. քընիր մէկ շաբաթ:
Միամիտ կացիր, կոմս Պարիսն այս գիշեր
Վըճուել է չըթողնել, որ այդքան քընես:
Վա՛հ, Տէր ողորմեա. այսքան էլ խոր քուն:
Բայց պարտաւոր եմ զարթեցնել նըրան:—
Տիկին, տիկին, տիկին. վա՛հ, թող կոմսը գայ
Մահճի մէջ բըռնէ քեզ: Հա՛հ, ես իմ հոգիս,
Նա տընպէս քընից քեզ վեր թըռցընէ:

(Վարագոյրը քաշում է, եւ գտնում է Ջուլիէտին
անշարժ եւ անկողնի վրայ տարածուած):

Վա՛հ. այս Ի՛նչ բան է. ըզգեստներդ հագել
Կըրկին քընել ես. պէտք է զարթեցնեմ.
Տիկին, տիկին, տիկին: Վա՛յ ինձ, վա՛յ հոգուս.
Օգնեցէք, օգնեցէք. տիկինս մեռած է:
Վա՛յ, հողը գըլխիս. երնէկ չէի ծընուել:
Հօ, եկէք, հասէք. քիչ օղի բերէք:—
Հասէք, տէր, տիկին:

(Մտնում է Լէդի Կապիւլէտ):

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Այս քնն աղմուկ է:

ԴԱՅԵԱԿ

Օ՛հ, սե՛ օր մեր գլխին:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Ի՞նչ է պատահել:

ԴԱՅԵԱԿ

Նայիր, տես, օհ, սե՛ օր:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Վայ, վայ, զաւակըս,
Իմ միակ կեանքըս. վեր կաց, աչքըդ բաց,
Եթէ ոչ ես էլ քեզ հետ կըմեռնեմ:
Օգնութիւն, օգնութիւն. օգնութիւն կանչիր:

(Մտնում է կապիւլէտ):

ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Ի սէր Աստուծոյ, բերէք Ձուլիէտին.

Փեսան եկել է:

ԴԱՅԵԱԿ

Մեռել է, վախճանուել, մեռել է, ախ, վայ:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Վայ ինձ, մեռել է, մեռել է, մեռել:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Թողէք մէկ տեսնեմ:—Ա՛խ, վերջացած է.

Մարմինը պաղ է. արիւնը կանգնել է.

Անդամքը կըծկուել. այս շրթունքներից

Վաղուց է թրուել կենդանութիւնը:

Մահը եկել է փրուուել նրա վրայ:

Որպէս վաղահաս սառնամանիքը

Դաշտի ամենից սիրուն ծաղկի վրայ:

Անիծուած ժամանակ. օ, անբախտ ծերուկ:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Օ՛հ, սոսկալի՛ օր:

ԴԱՅԵԱԿ

Օ՛հ, չարագոյժ օր:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Մահը, որ նրբան խելել է ինձնից՝

Լեզուս կապել է, չէ թողնում խօսիմ:

(Մտնում են Հայր Լորէնս եւ Պարիս, երաժիշտների հետ):

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Պատրաստ է հարսը եկեղեցի գնալու:

ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Պատրաստ է գնալու, բայց ոչ դառնալու:—

(Պարիսին)

Օ՛հ, որդիս, հարսնիքիդ նախորդ գիշերը

Մահն է մուտք գործել հարսիդ մահճի մէջ:

Տես, ահա այստեղ ընկողմանած է,

Ծաղիկ որպէս էր՝ այժմ ծաղկամեռ

Մահու ճիրանով: Մահն է իմ փեսաս,

Մահն է ժառանգըս. մահն է պըսակուել

Իմ աղջկայ հետ. և ես կըմեռնեմ,

Եւ ամենայն ինչ նորան կըթողնեմ:

Երբ կեանքը գընաց՝ ամեն ինչ մահուանն է:

ՊԱՐԻՍ

Ո՛րչափ ժամանակ կարօտ քաշեցի

Տեսնել երեսը այս առաւօտուայ.

Եւ ինչք՝ համար, այս տեսարանի:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻՏԱԼԻՏ

Անիծուած, անբախտ, ատելի՛, ժանտ օր,

Ամենաչար ժամ, որ ժամանակը

Երբ և է տեսած է իր բազմափաստակ

Մըշտընջենական ճամպորդութեան մէջ:

Մի միակ, մի խեղճ, մի խեղճ քաղցր զաւակ,

Մի միակ էակ ինձ ըսփոփելու

Եւ ցընծացնելու. — Լ անգութ մահը
Այդ էլ շատ տեսաւ, խըլեց իմ աչքից:

ԴԱՅԵԱԿ

Օ՛հ, բօթ, բօթաբէր, բօթաբէր, ժանտ օր.
Օ՛հ, ողբալի՛ օր, ամենաբօթաբէր,
Որ երբէք, երբէք դեռ տեսած լինիմ:
Սե՛ օր, սե՛ օր, սե՛ օր, վնյ, սոսկալի՛ օր.
Օ՛հ, երբէք, երբէք չէ տեսել ոչ ոք
Այսչափ սեւ մի օր: Օ՛հ, բօթաբէր օր,
Օ՛հ, բօթաբէր օր:

ՊԱՐԻՍ

Խաբուած, պսակալոյժ,
Կեղեքուած, տանջուած, սպանուած Զուլիէտ:
Ո՛վ մահ տտելի, խաբեցիր նըրան.
Անգութ, անգութ մահ, գետին զարկեցիր: —
Ո՛վ իմ սէր, իմ կեանք. բայց ոչ կեանք...
Այլ սէր մահուան մէջ:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Անարգուած, չարչարուած,
Ատուած, ըսպանուած, մարտիրոսացած:
Վշտալից ժամանակ, ինչո՞ւ եկար այժմ
Ըսպաննել, ըսպաննել մեր ուրախ տօնը: —
Զաւակըս, զաւակըս. հոգիս, ոչ զաւակս: —
Ի՞նչ, մեռա՞ր. աւա՛ղ, զաւակըս մեռաւ,
Եւ զաւակիս հետ թաղուեցան նաւե
Յընծութիւններս:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Լռեցէք, ամօթ է.
Յուսահատ ցաւերի բըժըշկութիւնը
Չէ դըրուած յուսահատ վայնասուենի մէջ:
Երկինքը Լ գուք բաժին ունէիք
Այս սիրուն կոյսից. հիմա երկինքը

Բոլորին տիրացաւ: Դա լաւագոյն է
Այն կոյսի համար. դուք ձեր բաժինը
Անկարող էիք մահից դերձ պահել.
Սակայն երկինքը պահում է իր մասը
Յաւերժութեան մէջ ընդ միշտ կենդանի:
Ձեր տենչն էր նըրան բարձրացած տեսնել,
Ձեզ համար երկինք էր, որ նա բարձրանար:
Ել ինչո՞ւ էք լալիս այժմ որ տեսնում էք
Նըրան բարձրացած ամպերից վերեւ
Այնչափ բարձր, որչափ ինքը երկինքը:
Օ՛հ, այս սիրոյ մէջ դուք ձեր զաւակին
Այնչափ վատ էք սիրում, որ խենթանում էք
Երբ որ տեսնում էք նա այնքան լաւ է:
Ոչ թէ երջանիկ ամուսնացողը
Է ամուսնացած երկար ապրողը.
Հապա երջանիկ պսակուողը նա է՝
Ով որ մեռնում է նոր ամուսնացած:
Դէհ, ցամաքեցրէք ձեր արցունքները,
Այս չըքնաղ մարմնի վրայ, Լ ինչպէս ծէս է՝
Ամենից սիրուն իր արգուզարդով
Տարէք եկեղեցի. քանզի թէպէտեւ
Փափկասիրտ բնութիւնը մեզ ըստիպում է
Ողբ ու կոծ անել՝ սակայն բընութեան
Արտասուքները բանականութեան
Փըլտալ են տալիս:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ամեն բաները,
Որ տօնի համար մենք պատրաստեցինք՝
Փոխակերպուեցաւ սեւ մեռելոյթի.
Մեր նուագարանքը՝ տըխուր զանգերի,
Եւ հարսանեկան մեր հացկերոյթը
Փոխուեցաւ տըխուր մեռելաճաշի.
Մեր հանգիստաւոր օրհներգութիւնքը՝

Սուգի երգերի. հարսնեկան ծաղիկներն՝
Այժմ պըճնում են մի մեռեալ զիակ:
Եւ ամեն բաներն այսպէս փոխուեցան
Դէպ հակառակը:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Տէր իմ, ներս գնացէք:—
Եւ դուք էլ, տիկին, գնացէք նորա հետ:—
Դուք էլ, տիար Պարիս: Ամենքը պատրաստուին
Յուշարկաւորել սիրուն զիակը
Դէպ իր դամբանը: Աստուծոյ ձեռքը
Պէտք է ձեր վերայ մի մեղքի համար
Ծանրացած լինի. մի շարժէք դարձեալ
Նորա ցասումը՝ ընդդիմանալով
Իր բարձրը կամքին:

(Դուրս են գնում Կապիւէտ, Լէզի
Կապիւէտ, Պարիս եւ հայր Լորէնս):

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Լաւ է, հաւաքենք
Մեր սրբիները և թողնենք գընանք:

ԴԱՅԵԱԿ

Ա՛հ, ժողովեցէք, դուք ազնիւ մարդիկ.
Գիտէք, ողբալի մի կացութիւն է:

(Դայեակը գնում է):

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Այո՛, հոգիս վկայ, Աստուած վերջը բարի անէ:

(Մտնում է Պետրոս):

ՊԵՏՐՈՍ

Երաժիշտներ, ո՛, երաժիշտներ. Սրտի ցնծութիւն,
Սրտի ցնծութիւն *): Օ՛, եթէ կամենում էք որ ես ապրեմ՝
նուագեցէք «Սրտի ցնծութիւնը»:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Ինչո՞ւ «Սրտի ցնծութիւնը»:

*) Մի երգի տիտղոսն է եղած:

Ծանօթ. Ալէք. Շմիդտ:

ՊԵՏՐՈՍ

Օ՛, երաժիշտներ, որովհետեւ սիրտս ինքնին նուագում
է «Սիրտս տրտում է»: Օ՛, ինչ համար նուագեցէք մի ու-
րախ տրամերգ, ինչ մի թարեւու համար:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ

Ոչ մի տրամերգ չենք նուագի. հիմա նուագելու ժա-
մանակ չէ:

ՊԵՏՐՈՍ

Ուրեմն չէք ուզում նուագել:

ԵՐԱԺԻՇՏՆԵՐ

Ո՛չ:

ՊԵՏՐՈՍ

Ուրեմն ինչնից մի լաւ կուտէք:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Ի՞նչ կուտենք:

ՊԵՏՐՈՍ

Ոչ թէ փող, այլ մի լաւ ապտակ. անպիտան նուա-
գածուներ:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Անպիտան ծառայ:

ՊԵՏՐՈՍ

Անպիտան ծառայի դաշոյնը հիմա կղնեմ ձեր վզին.
եւ ձեր երգերը լսողը չեմ, ձեզ այնպէս ֆայեմ, այնպէս
սօլեմ...

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Մենք ձեր սօլերը ձեզ կհագցնենք:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ

Խնդրեմ, դաշոյնդ դիր տեղը և լեզուդ դուրս բեր:

ՊԵՏՐՈՍ

Ուրեմն առ քեզ իմ լեզուով. եւ ձեզ ծեծ կտամ իմ
երկաթի լեզուով, և պատեան կղնեմ երկաթէ դաշոյնս:—
Տղամարդու նման պատասխան տուէք ինչ:

Երբ սրբոտում ունինք մի մեծ տըրտմութիւն,

Եւ մեր հոգու մէջ կան վըշտեր խորին՝

Յայնժամ մուգիկան արծաթահընչիւն...

Ինչո՞ւ համար արծաթահընչիւն, ինչո՞ւ են ասում մուգիկան արծաթահընչիւն. թնչ ես ասում, Սիմոն Աղիքի-Լար:

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Նորա համար, պարոն, որ արծաթը մի գեղեցիկ հընչիւն ունի:

ՊԵՏՐՈՍ

Շատ լաւ.— դո՛ւ ինչ ես ասում, Հիւզ Զուլթակ:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ

Ես ասում եմ. արծաթահընչիւն նորա համար են ասում, որ նուագածուները արծաթի համար են հընչիւն հանում:

ՊԵՏՐՈՍ

Այդ էլ վատ չէր.— դո՛ւ ինչ ես ասում, Զէմս Սաունդ-Պոստ:

Գ. ԵՐԱԺԻՇՏ

Զգիտեմ ինչ ասեմ:

ՊԵՏՐՈՍ

Օ՛, ներողութիւն եմ խնդրում. դու խմբի երգիչն ես. քո փոխարէն ես կասեմ: Ասում են «Մուգիկան արծաթահընչիւն»՝ օրովհետեւ ձեզ պէս մարդիկ օսկի չունին հընչեցնելու համար:—

Յայնժամ մուգիկան արծաթահընչիւն,

Թող մըխիթարանք տայ մեր սրբտերին:

(Նրդելով դուրս է գնում):

Ա. ԵՐԱԺԻՇՏ

Ի՛նչ գրողի տարածն է այս անպիտանը:

Բ. ԵՐԱԺԻՇՏ

Թող գնայ սատկի: Եկէք, տղերք դուրս գնանք, սպասենք սգաւորներին, և մնանք ընթրիքի:

(Դուրս են գնում):

ԱՐԱՐՈՒԱԾ ԶԻՆԳԵՐՈՐԴ

ՏԵՍԱՐԱՆ Ա.

Մ Ա Ն Տ Ո Ւ Ա.

Մի փողոց.

Մտնում է ԲՈՄԷՕ:

ԲՈՄԷՕ

Եթէ պէտք է ինձ հաւատ ընծայել Քընի փաղաքուշ հաւաստիքներին՝
Իմ երազներըս ինձ աւետում են
Ցընծառիթ լըրեր. սըրտիս իշխանը
Թեթեւ է նըստել իր գահի վերայ.
Անսովոր մի աշխոյժ այս ամբողջ օրը
Ինձ թռիչք է տալիս ուրախ մըտքերով:
Երազում տեսայ, սիրուհիս եկաւ
Մեռած գըտաւ ինձ, (տարօրինակ երազ,
Որ թոյլ է տալիս մեռեալին խորհել),
Եւ համբուրներով շըրթունքներիս մէջ
Նա կեանք ներշնչեց. ես կենդանացայ,
Եւ մի կայսր էի:
Ա՛խ, որքան պէտք է սէրն անոյշ լինի,
Երբ ըստուերն անգամ այսքան անոյշ է:

(Մտնում է Բաղդասար):

ԼճԵՐ ՎԵՐՈՆԱՅԻՅ:— Ի՞նչ կայ, Բաղդասար.
Նամակ չե՞ս բերել դու Հայր Լորէնսից.
Տիկինն թնչպէս է. հայրըս առնող է.
Ի՞նչպէս է Ջուլիէտտան. կըրկին հարցնում եմ.
Քանզի չէ կարող ոչինչ վատ լինել՝
Եթէ նա լաւ է:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Նա լաւ է, և ոչինչ
Ձէ կարող վատ լինել. նորա մարմինը
Կապիւլէտների դամբարանի մէջ
Նընջած է հանգիստ, և անմահ հոգին
Հրեշտակների հետ ապրում է հիմա:
Ես նըրան տեսայ իբր աւանդ գըրուած
Իր ազգատոհմի տապանատան մէջ.
Եւ անմիջապէս պոստայով եկայ
Որ ձեզ յայտնեմ այդ: Օ՛հ, ներեցէք ինձ,
Որ տըխուր լըրեր բերեցի ես ձեզ.
Դճուք էիք տըլել ինձ այդ պաշտօնը:

ԲՈՍԷՕ

Այդպէս:— Ա՛խ, աստղեր, արէք այսուհետ
Ինչ որ կարող էք:

(Բաղդասարին)

— Դու գիտես տունըս.

Թուղթ ու թանաք բեր, և գընա վարձիր
Պոստայի ձիանք: Այս գիշեր պէտք է գնամ:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Ներեցէք, տէր իմ. բայց ես չեմ կարող
Ձեզ թողնել գընալ այս վիճակի մէջ.
Ձեր դէմքը տըժգոյն և սոսկալի է,
Եւ գուշակում է չարաշուք մի բան:

ԲՈՍԷՕ

Բ՛հ, սըխալում ես. թող ինձ և գընա
Իմ ասածս արա՛: Նամակ չե՞ս բերել
Ինձ Հայր Լորէնսից:

Ես մինչև անգամ չըկարողացայ
Թըղթատար գըտնել՝ որ ձեզ հասցընէ.
Այնպէս բոլորը սարսափել էին
Ժանտախտից:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Վահ, չա՛ր բախտ. մեր ուխտը վըկայ,
Ձէր այդ նամակը աննըշան մի բան,
Այլ շատ կարևոր բովանդակութեամբ:
Այդ յապաղումը կարող է առթել
Սաստիկ մեծ վըտանգ: Դէհ, Հայր Յովհաննէս,
Գնա իսկոյն գըտիր երկաթէ մի ձող
Եւ բեր իմ խուցը:

Հ. ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ

Գընում եմ բերեմ:

(Դուրս է գնում):

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Պէտք է այժմ մենակ մըտնեմ շիրմի մէջ:
Երեք ժամից յետ սիրուն Ջուլիէտտան
Կըսթափուի քընից. ինձ շատ կանխէ՛.
Որ ցարդ Բոմէօն լուր չէ ըստացել
Այս դիպուածներից. պէտք է Մանտուա
Նորից գիր գըրեմ, և Ջուլիէտտային
Խուցիս մէջ պահեմ՝ մինչ Բոմէօն գայ:
Խեղճ դիակ կենդանի, որ ամփոփուած է
Մի մեռեալ մարդու գերեզմանի մէջ:

(Դուրս է գնում):

Տ Ե Ս Ա Ր Ա Ն Գ.

Մի եկեղեցու քակ եւ նորա մէջ Կապիւլէտների շիրիմը.

Մանուկ են ՊԱՐԻՍ Եւ ՄԱՆԿԼԱԻԿԻԸ մի ջահով:

ՊԱՐԻՍ

Տո՛ւր ինձ այդ ջահը, տըղայ, և ինքըդ
 Գնա հեռու կանգնիր. բայց ոչ, հանգցրո՛ւ:
 Ձեմ ուզում ինձ տեսնեն. դնա այնտեղ պառկիր
 Այն գեղձերի տակ, և հըպիր ականջդ
 Փուք գետնի վըրայ, այնպէս որ ոչ մի ոտք
 Չըզըպչի ժամատան փուխը ու թոյլ գետնին՝
 Որ դու չըլըսես. և երբ դու տեսնես
 Որ մարդ է գալիս՝ իսկոյն սուլիր ինձ:
 Տո՛ւր ինձ ծաղկունքը: Գնա, ասածս արա:

ՄԱՆԿԼԱԻԿԻ

Ես վախենում եմ միայնակ մընալ
 Այս ժամատան մէջ. բայց պէտք է սիրտ անեմ:
 (Դուրս է գնում):

ՊԱՐԻՍ

Ո՛վ անուշ ծաղիկ, ծաղիկներ սըփռեմ
 Քո հարսանեկան անկողնիդ վըրայ:
 Վա՛յ, առագաստըդ քար է և փոշի,
 Որ ամեն գիշեր պէտք է ուռզեմ
 Ես անուշ ջըրով, կամ, երբ այդ չըկայ՝
 Հեծեծանքներից թորած արտօսրով:
 Սուգըս քեզ համար այն պէտք է լինի՝
 Որ ամեն գիշեր դամբանըդ պըճնեմ
 Թարմ ծաղիկներով, և ցօղեմ ես այն
 Իմ արցունքներով:

(Մանկաւիկը սուլում է):

Տըղան սուլում է. մարդ է մօտենում:
 Ի՞նչ անի՞ծեալ ոտք չըրջում է այս կողմ,
 Խափան լինելով իմ անկեղծ սիրոյ
 Տըրտում ծէսերին: Ի՞նչ, ջահ էլ ունի: —
 Պատիր ինձ, գիշեր, մի քիչ ժամանակ:
 (Մտնում են Բոմէս և Բաղդասար մի ջահով եւն):

ԲՈՄԷՕ

Տո՛ւր ինձ այդ բրիչը և ուրիշը.
 Առ այս նամակը. վաղ առաւօտեան
 Յանձնես անպատճառ յարգելի հօրըս:
 Տո՛ւր ինձ ճըրագը: Տես, ի գին կեանքիդ
 Հրամայում եմ քեզ, որ ինչ որ տեսնես
 Կամ ինչ որ լըսես՝ դու հեռու կենաս,
 Եւ չըխառնըլիս իմ գործերիս մէջ:
 Եթէ իջնում եմ մահուան մահճի մէջ՝
 Նորա համար է մասամբ, որ դիտեմ
 Իմ տիկնոջ դէմքը. սակայն մանաւանդ
 Ուզում եմ հանել նրա մեռած մատից
 Մի թանկ մատանի, որ պէտք է գործածեմ
 Մի շատ կարեւոր պարագայի մէջ:
 Ուրեմն հեռացիր, դընա այստեղից:
 Բայց եթէ երբէք, կասկածից դըրդուած,
 Յետ գաս զըննելու թէ՛ ինչ եմ անում՝
 Աստուած վըկայ է, քեզ մաս մաս կանեմ
 Եւ ցըրիւ կըտամ քո կըտորներըդ
 Այս սովալըլուկ գերեզմանատնում:
 Խիստ վալրենի են թէ՛ ժամանակը
 Թէ՛ դիտումներըս. աւելի սոսկալի,
 Աւելի անողոք՝ քան սոված վագրեր,
 Կամ ծով մըռընչուն:

ԲԱԶԴԱՍԱՐ

Ես կըգնամ, տէր իմ,
 Ձեզ չեմ խանգարիլ:

ԲՈՄԷՕ

Եւ ինչ այդ կերպով
 Բարեկամութիւն արած կըլինին: —
 (Զգելով նորա իր քսակը)
 Առ այս, քեզ լինի. բախտաւոր եղիր:
 Մնաս բարով, բարի մարդ:

ԲԱՂԴԱՍՍՐ (Առանձին)

Այս շրջակայքում ես կըթագնուիմ:
 Ես վախենում եմ նորա այդ դէմքից,
 Ես կասկած ունիմ իր դիտումներից:
 (Դուրս է գնում Բաղդասար):

ԲՈՄԷՕ

Ո՛վ փոր զազրելի, որովայն մահու,
 Որ երկրի ամենից թանկագին բանը
 Լափել ես. այսպէս կըբռնադատեմ
 Փրտած ոսկորըդ՝ որ բացուի կըրկին:
 (Շիրիմը կոտրելով):

Եւ բռնի կերպով կըխրճողեմ քեզ
 Մի նոր կերակրով:

ՊԱՐԻՍ

Սա այն աքսորուած
 Խրոխտ Մոնտէգիւն է, որ իմ սիրուհու
 Մօրեղբորորդուն զարկեց ըսպանեց:
 Ասում են՝ գեղանի այն մանկամարդը
 Այդ ցաւից մեռաւ: Նա կըրկին գալիս է
 Որ մի խայտառակ անարգանք գործէ
 Մեռած մարմիններին. ես նրան կըբռնեմ: —
 Թող այդ պիղծ գործըդ, անարգ Մոնտէգիւ.
 Կարող է վրէժը տւել մահից յետ.
 Աքսորուած սրիկայ, ես քեզ բռնում եմ.
 Հնազանդիր, եկ ինչ հետ, զու պէտք է մեռնես:

ԲՈՄԷՕ

Ճիշդ է, պէտք է մեռնեմ. հէնց դորա համար
 Գալիս եմ այստեղ: — Բարի պատանի,
 Գընա, մի փորձեր յուսահատ մարդուն.
 Փախիր, և թող ինչ: Մըտածիր սրանց վրայ
 Որ այստեղ հանգչում են. վախեցիր սրանցից: —
 Աղաչում եմ քեզ, ո՛վ երիտասարդ,
 Մի դընեք նոր մեղք իմ գըլխիս վըրայ,
 Ինչ զայրացնելով: Օ՛, թող ինչ, գընա.
 Աստուած է վրկայ, ես քեզ սիրում եմ
 Առաւել քան ինչ. եկել եմ այստեղ
 Ինքս իմ դէմ գինուած. մի կանգնիր, գընա:
 Ապրիլ և աստ, որ մի գիժ մարդու
 Ողորմութիւնը քեզ փախչել ստիպեց:

ՊԱՐԻՍ

Ես չեմ երկընչում քո կախարդանքից *).
 Եւ բռնում եմ քեզ որպէս մեղապարտ:

ԲՈՄԷՕ

Գըրգըռում ես ինչ. դէհ, տըղայ, ա՛ռ. քեզ:
 (Մենամարտում են. Պարիս ընկնում է):

ՄԱՆԿԱԽԻՆ

Աստուած իմ, կըռւում են. գնամ պահակ կանչեմ:

ՊԱՐԻՍ

Օ՛, ըսպանուեցայ. եթէ վեհանձն ես՝
 Բացիր դամբանը և Զուլիէտի մօտ
 Դիր իմ մարմինը:

(Մեռնում է):

*) Պարիս կարծում է, որ Բոմէօ մտել է չիրիմը մի անարգ
 գործ կատարելու համար մեռեալ դիակների վրայ, ինչպիսի գործեր
 որ կախարդներին վերագրում էին, և այս պատճառով ասում է, որ
 ես չեմ երկնչում քո կախարդանքից: Գ. Թ.

ԲՈՄԲՈ

Աստուած գիտէ, կանեմ:

(Զննելով Պարիսի դիակը)

Տեսնեմ այս դէմքը: — Վախ, Մերկուտիօյի
Մի ազգականն է, ազնիւ կոմս Պարիսը:
Ի՞նչ ասաց ծառաս, երբ հեծած էինք.
Փոթորկուած հոգիս չէր լըսում նորան:
Կարծեմ նա ասաց, որ Պարիս կոմսը
Ուզում էր պսակուիլ Զուլիէտտայի հետ:
Այսպէս չասաց նա. թէ երազել եմ,
Կամ թէ լըսելով, որ նա խօսք ասաց
Զուլիէտի մասին՝ այդպէս եմ կարծում:
Միթէ զըժուել եմ: — Օ', տուր ինձ ձեռքդ,
Դու, որին դառն ձախորդութիւնը
Գրել է իր գըրքում ինձ հետ միասին:
Ես քեզ կըթաղեմ մի լաղթականի
Գերեզմանի մէջ: Գերեզման, օհ, ոչ,
Այլ մի լուսարան, սպանուած պատանի.
Քանզի Զուլիէտը նիրհած է այստեղ,
Եւ նորա պայծառ գեղեցկութիւնը
Այս գերեզմանը փոխակերպում է
Դէպ լուսաճաճանչ մի խնջոյքի սրահ:
Մահ, պառկիր այստեղ, մեռեալի ձեռքով
Ի հող ամփոփուած:

(Գնելով Պարիսին շիրմի մէջ):

Շատ անգամ մարդիկ հոգեվարքի մէջ
Յանկարծ ըզգում են մի ուրախութիւն.
Այդ բանը նոցա խնամարկունները
Կոչում են փալլակ մահուանից առաջ.
Օհ, ինչպէս ես այս փալլակ անուանեմ: —

Օհ, իմ սէր, իմ կին. մահը, որ ծրծեց

Քո շրնչիդ մեղրը՝ չէ ազգել դեռեւ

Քո այդ հրաշալի գեղեցկութեան վրայ,

Դու դեռ չես տիրուած. գեղեցկութեան զրոյմը

Բոսոր է շըթուենքիդ և թըշերիդ վրայ.
Դեռեւ մահուան գունատ դրօշակը

Չէ հասել այնտեղ: — Տիբալտ, այստեղ ես
Արիւնաթաթաւ քո պատանիդ մէջ.

Օհ, ի՞նչ աւելի շընորհ անեմ քեզ,

Քան այս նոյն ձեռքով, որ գերանդիեց

Ծաղիկ հասակը՝ յօշոտեմ նըրան

Որ թըշնամիդ էր. ներիր ինձ, Տիբալտ,

Մօրեղբորդիդ: — Ահ, քաղցրիկ Զուլիէտ,

Ինչո՞ւ տակաւին այդքան սիրուն ես:

Օհ, եկ դու պառկիր բազուկներիս մէջ: —

Հաւատամ արդեօք: — Պէտք է հաւատամ

Որ աննիւթ մահը սիրահարուած է.

Եւ այն նիհարած սոսկալի հրէշը

Նորա համար է քեզ այստեղ պահում

Այս խաւարի մէջ՝ որպէս զի լինիս

Նորա տարփածուն, և այդ երկիւղից՝

Ես այստեղ քեզ հետ կըմընամ ընդ միշտ,

Եւ այս պալատից չեմ մեկնի այլևս:

Այստեղ, միշտ այստեղ կըմընամ ես միշտ.

Քո որդերի հետ, քո նաժիշտներիդ:

Օհ, այստեղ, այստեղ պէտք է հաստատեմ

Յաւիտենական իմ հանգըրուանըս,

Եւ ցընցեմ լուծը դըժպիհ ասողերի՝

Աշխարհից տաղտկացած մարմնիս վերայից: —

Աչքեր, նայեցէք մի վերջին անգամ.

Բազուկներ, մէկ էլ գըրկախառնուեցէք.

Շըթուենքեր, ո՞վ դուք, շընչի դըռնակներ,

Կընքեցէք անկեղծ աննենգ համբոյրով

Համագրու մահի հետ մի դաշինք անվերջ:

(Բռնելով սրտակը):

Եկ, դառն ուղեցոյց, եկ, ժանտ առաջնորդ,

Անյոյս ղեկավար. եկ, զարկիր մէկէն

Ջախջախիչ ժայռերին քո հողմահալած
Տաղտուկ նաւակը:—Ահա քո կենաց,
Ուր և լինի այժմ ոտքըդ սայթաքած:
Սիրուհուս կենաց:

(Խնում է):

Ո՛վ դեղավաճառ,
Դու ինձ չես խաբած. թոյնըդ շատ խիստ է:
Այսպէս մեռնում եմ ես մի համբուրով...

(Մեռնում է Ջուլիէտին համբուրելով):

(Մտնում է Հայր Լորէնս, մի լապտե-
րով, մի երկամէ ձողով եւ մի բաճուկ):

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Օգնիր, սուրբ Ֆրանսուա. որքան ծեր ոտքըս
Գերեզմանների հրպան այս գիշեր:— *)
Ո՛վ է:

(Մտնում է Բաղդասար):

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Բարեկամ, և մի մարդ որ ձեզ

Լաւ է ճանաչում:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Աստուած օրհնէ քեզ:

Բայց ասա դու ինձ, ազնիւ բարեկամ,
Ի՞նչ ջահ է այնտեղ, որ անօգուտ տեղ
Լոյս է տարածում անաչք գանկերի,
Որդերի համար. որչափ տեսնում եմ՝
Կապիւլէտների շիրմի մէջ է այդ:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Այդ ճիշդ է, հայր սուրբ. տէրըս այնտեղ է,
Նա, որին սիրում էք:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ո՛վ է:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Բոմէօն:

*) Դա մի չարաշուք նշան էր համարւում:

Մ. Թ.

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ո՛րչափ ատեն է, որ նա այնտեղ է:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Ամբողջ կէս ժամ է:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Եկ ինձ հետ շիրիմը:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Ձեմ կարող, հայր սուրբ, չեմ համարձակում.
Տէրըս կարծում է գնացել եմ արդէն:
Սոսկալի կերպով ինձ մահ ըսպառնաց՝
Եթէ մնամ այնտեղ և նայեմ նորան:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Մընա ուրեմըն. ես մենակ կերթամ:—
Սարսափ է գալիս իմ մարմնի վրայ:
Օ՛հ, շատ եմ վախենում, մի չարաշուք բան
Պատահած լինի:

ԲԱՂԴԱՍԱՐ

Մինչ նընջում էի

Այս գեղձի ներքե՛ւ ես երազեցի
Որ տէրըս, հայր սուրբ, և մի ուրիշ մարդ
Մենամարտում են, և թէ իմ տէրըս
Նըրան ըսպանեց:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Բոմէօ... Վայ, վայ,

Այս Ինչ արիւն է, որ բիծ է ձրգել
Այս դամբարանի քարուտ մուտքի վրայ.
Ի՞նչ են այս անտէր արիւնոտ սրբեր,
Որոնք ընկած են այսպէս չաղախուած,
Այս խաղաղութեան կայարանի մէջ:—
Բոմէօ, Բոմէօ. ճիշդ, Ինչ դըժգոյն է:—
Այս ով է. Ինչ է, Պարթևն էլ այնտեղ

Եւ արիւնշաղախ:— Ա՛հ, քնչ գըժպիհ ժամ
Գործել է ողբալի այս աղէտները:
Տիկինը շարժում է:

ԶՈՒԼԻԷՏ (Ձարթնելով)

Օ՛հ, հայր գըթասիրտ, ո՛ւր է իմ տէրըս.
Ես լաւ լիշում եմ, ո՛ւր պէտք է լինիմ,
Եւ ահա այնտեղ եմ: Ո՛ւր է Բոմէօս:

(Ձայն ներսից):

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Շըշուկ եմ լըսում:— Տիկին, դուրս արի
Մահու, վարակման, անբնական քրնի
Այդ անարգ բոյնից: Մի իշխանութիւն,
Աւելի ուժեղ մեր գիմադրումից՝
Ի գերեւ հանեց մեր գիտումները:
Եկ գընանք, եկ գընանք. քո ամուսինըդ
Պառկած է այդտեղ քո կուրծքի վըրայ,
Պարիսն էլ միւս կողմ: Եկ, քեզ կըգընեմ
Սըրբակեաց կոյսերի մի մենաստանում:
Եկ, էլ մի հարցներ: պահակ է գալիս:
Եկ, բարի Զուլիէտ:

(Ձայնը մօտենում է):

Ձեմ համարձակում

Առաւել մընալ:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Գընո՛ւ, դուրս գընա:

Իսկ ես այստեղից դուրս չեմ ելնելու:—
Այս քնչ է. մի բաժակ սիրածիս ձեռքում:
Վա՛հ, ես տեսնում եմ, որ թոյնն է եղել
Տարածած վախճանը...— Ի՛նչ, այդքան ազա՛հ,
Բալորը խըմէլ, և ինձ չըթողնել
Կարեկից մի կաթիլ, որ ինձ էլ օգնէ:
Ես կըհամբուրեմ քո շըրթունքները.

Գուցէ մի քիչ թոյն դեռ նըրանց վըրայ
Մընացած լինի, որ ինձ մահացնէ
Մի կազդուրիչով:

(Համբուրում է նրան):

Շըրթունքներդ տաք են:

ՊԱՀԱԿ (Դրսից)

Ճանապարհ ցոյց տուր, տըղայ, որ կողմն է:

ԶՈՒԼԻԷՏ

Ի՛նչ է այս... աղմուկ... Ուրեմն ըշտապենք:—

(Խլելով Բոմէօյի դաշոյնը):

Երջանիկ դաշոյն, ահա քեզ պատեան.

(Ինքն իրան զարկում է):

Ժանգոտուիր այդտեղ և թող ինձ մեռնել:

(Մտնում է Պահակը Պարիսի մանկալսիկի հետ):

ՄԱՆԿԱԼԱԿ

Այնտեղ է, այնտեղ, ուր ջահն է վառում:

ՊԱՀԱԿ

Այս գետնի վերայ արիւն է թափուել:

Հետազօտեցէք գերեզմանները.

Գընացէք, տըղերք, և ո՛ւմ որ գըտնէք՝

Ձերբակալեցէք:

(Մի քանի հոգի դուրս են գնում):

Սըրտառուէ տեսարան:

Կոմսը ըսպանուած ընկած է այստեղ,
Եւ Զուլիէտ, արիւնոտ, տաք և նոր մեռած,
Այն ինչ թագուած էր երկու օր առաջ:—
Գնա, ասա, իշխանին, և վազիր իսկոյն
Կապիւլէտների մօտ. զարթեցրու քրնից
Մոնտէգիւներին: Թող ուրիշները
Խուզարկեն ամեն կողմ. տեսնում ենք տեղը՝
Ուր որ դիգուած են այս աղէտները.
Բայց թէ ինչ է այն, որ տեղի է տուած

Այս աղիողորմ պատահարներին՝

Ձենք կարող լոյս հանել տուանց քըննութեան:

(Մտնում են մի քանի հոգի Պահակ-
ներ, բերելով Բաղդասարին):

Բ. ՊԱՀԱԿ

Սա Բոմէօյի ըսպասաւորն է.

Մենք նրրան գըտանք գերեզմանատնում:

Ա. ՊԱՀԱԿ

Լաւ, ըզգուշութեամբ պահեցէք նրրան,

Մինչև իշխանը ինքը գալ այստեղ:

(Գալիս է մի այլ Պահակ, Հայր Լորէնսի հետ):

Գ. ՊԱՀԱԿ

Ահա մի կրօնաւոր, որ դողդողում է,

Հառաչում, լալիս. մենք նորա ձեռքից

Առինք այս ձողը և այս բըրիչը՝

Այն-ինչ գալիս էր գերեզմանատնից:

Ա. ՊԱՀԱԿ

Շատ կասկածելի. զրան էլ պահեցէք:

(Մտնում է Իշխանը, հետեւորդներով):

ԻՇԽԱՆ

Արդեօք ինչ աղէտ, այդքան վաղ արթնած,

Մեր առաւօտեան հանգըստութիւնից

Մեզ դուրս է քաշում:

(Մտնում են Կապիւլէտ և Լէդի Կապիւլէտ):

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Ինչ պէտք է լինի, որ ամեն կողմից

Այսքան ճըչում են:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Մարդիկ փողոցում գոչում են, Զուլիէտ,

Ոմանք՝ Բոմէօ, և ոմանք՝ Պարիս:

Բոլորն էլ բարձրաձայն աղաղակներով

Վազում գալիս են մեր զամբարանը:

ԻՇԽԱՆ

Ինչ սոսկանք է այս, որ սարսեցնում է

Մեր ահանջները:

ՊԱՀԱԿ

Վեհափառ իշխան,

Ահա կոմս Պարիս ընկած զիտապաստ,

Բոմէօն՝ մեռած, Զուլիէտ, որ վաղուց

Մեռած էր՝ դեռ տաք, և նոր ըսպանում:

ԻՇԽԱՆ

Փընտռեցէք, բըռնեցէք և տեղեկացէք,

Թէ ինչպէս եղաւ այս կոտորածը:

ՊԱՀԱԿ

Ահա մի կրօնաւոր, և Բոմէօյի

Ըսպասաւորը. և նորանց վերայ

Յարմար գործիքներ՝ այս մեռեալների

Գերեզմանները բանալու համար:

ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Օհ, երկինք: — Օհ, կին, տես ինչպէս մեր դուստրը

Արիւնի մէջ է: Դաշոյնը սխալուած է.

Նայիր, պատեանը դատարկ է մնացել

Մոնտէգիւի մէջքին. նա մոլորուած է

Աղջըկաս կրծքի մէջ:

ԼԷԴԻ ԿԱՊԻԻԼԷՏ

Տէր Աստուած, մահուան այս տեսարանը

Մի զանգ է կարծես, որ հրաւիրում է

Իմ ծերութիւնըս գէպի գերեզման:

(Մտնում են Մոնտէգիւ և Ուրիշներ):

ԻՇԽԱՆ

Եկ, ով Մոնտէգիւ, դու վաղ ես զարթել՝

Որ տեսնես որդուդ վաղաժամ մահը:

ՄՈՆՏԵՂԻՅԻ

Աւագ, վեհապետ, կինըս այս գիշեր
Հոգին աւանդեց: Որդուս արքայի
Պատճառած վիշտը նըրան ըսպաննեց:
Ի՞նչ մի նոր աղէտ դաւ է գրել արդեօք
Իմ ծերութեան դէմ:

ԻՇԽԱՆ

Նայիր, կըտեսնես:

ՄՈՆՏԵՂԻՅԻ

Օ՛հ, անբարեկիրթ, միթէ վայել է
Կանխել քո հօրըդ դէպի գերեզման:

ԻՇԽԱՆ

Գոցեցէք պահ մի ողբի բերանը,
Մինչև որ պարզենք այս գաղտնիքները,
ձանաչենք աղբիւրը, գործի սկիզբը
Եւ ճիշդ դէպքերը. և այն ժամանակ
Ինքըս կըլինիմ ձեր սուգի պետը
Եւ ուղեցոյցը նոյն խի դէպի մահ:
Ուրեմն առ այժմ զըսպեցէք դուք ձեզ.
Թող համբերութեան ծառայէ վիշտը:—
Բերեցէք այստեղ կասկածեալներին:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Կասկածեալների մեծը հէնց ես եմ,
(Թէև ամենից անկարող մարդը),
Քանի որ տեղը և ժամանակը
Այս սարսափելի ըսպանութիւնը
Ինձ են վերագրում: Գալիս եմ ահա
Թէ ինձ մեղադրել, թէ արդարացնել,
Դատապարտել ինձ և անմեղացնել:

ԻՇԽԱՆ

Ուրեմն ասա շուտ ինչ քեզ յայտնի է:

ՀԱՅՐ ԼՈՐԷՆՍ

Ես կարճ կըխօսիմ, քանզի կարճ շունչը
Որ մնացել է ինձ՝ չէ այնքան երկար
Որքան տաղտկաբեր մի մեծ պատմութիւն:—
Րոմէօն, որ ահա ընկած է մեռեալ՝
Էր ամուսինը այս Զուլիէտտայի:
Զուլիէտ, որ ահա ընկած է մեռեալ՝
Էր Րոմէօյի կինն հաւատարիմ.
Ես եմ կատարել նոցա պըսակը:
Եւ նոցա գաղտնի ամուսնութիւնը
Հէնց խեղճ Տիբալտի մեռնելու օրն էր,
Որի վաղաժամ մահըն արքայեց
Նորապսակ փեսային այս քաղաքից դուրս:
Նորա համար էր, ոչ թէ Տիբալտի,
Որ Զուլիէտ մաշուում էր:

(Ապախլէտին)

Եւ դուք, նորանից:

Վանելու համար պաշարող վիշտը՝
Նշանեցիք նըրան, և ուզում էիք
Բռնի պըսակել կոմս Պարիսի հետ:
Նա եկաւ ինձ մօտ և յուզուած դէմքով
Խընդրեց աղաչեց, որ մի ճար գըտնեմ
Նըրան այս երկրորդ ամուսնութիւնից
Փըրկելու համար. թէ ոչ՝ ուզում էր
Հէնց իմ խուցիս մէջ անձնասպան լինել:
Ես նորան տըւի, արուեստիս հըմտութեամբ,
Քընաբեր մի դեղ, որ նորա վերայ
Գործեց իմ ուզած աղդեցութիւնը
Եւ տըւաւ նորան մահու երևոյթ:
Եւ նոյն ժամանակ՝ ես Րոմէօյին
Նամակ գըրեցի, որ այս ժանտ գիշեր
Գայ ինձ օգնելու, և հանենք նըրան
Իր անբընական դամբանի միջից:

Քանզի անգի գիշեր պէտք է վերջանար
Այն գեղի ոյժը: Բայց նա, որ պէտք է
Նամակըս տանէր, Հայր Յովհաննէսը՝
Դրժբախտ դիպուածով արգելքի հանդիպեց,
Եւ երէկ գիշեր նամակս յետ տըլաւ:
Յայնժամ ես մենակ, նորա զարթնելու
Որոշուած ժամին եկայ այն դիտմամբ,
Որ նըրան հանեմ իր դամբարանից
Եւ պահեմ նըրան իմ սենեակի մէջ՝
Մինչև կարենամ, յարմար ըռպէին,
Մի մարդ ուղարկել Րոմէօյի մօտ:
Բայց երբ ես եկայ, մի քանի ըռպէ
Նորա զարթնելու ժամանակից շուտ՝
Այստեղ վաղաժամ տարածուած էին
Ազնիւ կոմս Պարիս և հաւատարիմ
Րոմէօն, մեռած: Զուլիէտ ըսթափուեց:
Ես պաղատեցի, որ թողնէ դուրս գալ
Եւ աստուածային այս պատուհասին
Համբերութեամբ տանէ. բայց այդ ժամանակ
Մի աղմուկ լսելով՝ սարսափած ելայ
Այն գերեզմանից. և նա, յուսահատ,
Զուգեց գալ ինձ հետ, այլ, երևում է՝
Ինքն իրան սպաննեց: Ահա ինչ որ գիտեմ:
Նորա դայեակն էլ տեղեակ է նոյնպէս
Այդ ամուսնութեան: Եթէ կայ մի բան,
Որ իմ յանցանքով չարիք է ծընել՝
Թող իմ ծեր կեանքըս, մի քանի ժամ վաղ,
Զոհուի օրէնքի բոլոր խըստութեան:

ԻՇԽԱՆ

Մենք քեզ մի սուրբ մարդ ճանաչել ենք միշտ:—
Ո՛ւր է Րոմէօյի ըսպասաւորը,
Ի՞նչ ունի ասելու:

ԲԱՆԴԱՍԱՐ

Ես տարի գոյժը
Զուլիէտի մահուան՝ իմ տիրոջ համար:
Նա Մանտուայից պոստայով եկաւ
Ուղիղ հէնց այստեղ, հէնց այս շիրիմը:
Եւ ինձ հրամայեց՝ վաղ առաւօտեան
Գրնալ և իր հօր տալ այս նամակը:
Նա ինձ մահ սպառնաց, երբ որ ներս գընաց՝
Թէ չըմեկնէի և նըրան այստեղ
Մենակ չթողնէի:

ԻՇԽԱՆ

Տուր ինձ նամակը.
Ես պէտք է կարդամ: Ո՛րտեղ է կոմսի
Այն մանկլաւիկը որ պահակ կանչեց:—
Տըղայ, քո տէրըդ ի՞նչ էր քնում այստեղ:

ՄԱՆԿԼԱՎԻԿ

Ծաղիկներ բերեց, որ իր սիրուհու
Դամբանը պըճնէ, և ինձ հրամայեց
Գնալ հեռու կանգնել. ես էլ այդպէս արի:
Յանկարծ երևաց մի մարդ, մի ջահով,
Այն գերեզմանը բանալու մըտքով:
Շատ չանցաւ, տէրըս սուր քաշեց նրա դէմ,
Եւ ես վազեցի պահակ կանչելու:

ԻՇԽԱՆ (Նամակը կարդալով)

Սա հաստատում է տէր հօր խօսքերը,
Եւ նոցա սէրը, Զուլիէտի մահուան
Գոյժի հասնելը. և գրում է այստեղ,
Որ մի չըքաւոր դեղավաճառից
Նա թոյն է գընել և իսկոյն եկել
Այս դամբարանը՝ Զուլիէտի կողքին
Նընջելու համար:

(Նայելով չորս կողմ):

Հիմա որտեղ են

Այն ոստիկները:— Կապիւլէտ, — Մոնտէգիւ,
Տեսէք ինչ պատժով պատուհասուած է
Ձեր թշնամութիւնը: Աստուած ըսականեց
Ձեր երջանկութիւնը սիրոյ միջոցով:
Եւ ես, աչք կապելով ձեր գոտութեանց վրայ՝
Ես էլ կորցրեցի մի զոյգ ազգական.
Իւրաքանչիւր ոք պատիժն ըստացաւ:

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Օ՛, եղբայր Մոնտէգիւ, տուր ինձ քո ձեռքըդ,
Այս է իմ աղջկաս ըստացած մահըր. *)
Սրանից աւելի ես չեմ պահանջում:

ՄՈՆՏԵԳԻՒ

Բայց ես կարող եմ առաւել տալ քեզ.
Ես կրկանգնեցնեմ զուտ ոսկի արծան
Քո դրստեր համար: Յորչափ Վերոնան
Այդ անուամբ կոչուի՝ չի լինիլ մի դէմք
Այնքան յարգելի՝ որչափ որ անկեղծ
Եւ հաւատարիմ Ջուլիէտի դէմքը:

ԿԱՊԻՒԼԷՏ

Եւ նոյնչափ հարուստ կլինի Բոմէօն
Սիրուհու կողքին: Աւաղ, խեղճ զոհեր
Մեր թըշնամութեան:

ԻՇԽԱՆ

Այս առաւօտը

Մըռայլ հաշտութիւն բերում է իր հետ:
Արեւը, վըշտից, չէ ուզում ցոյց տալ

*) Մահը այն ստացուածքը կամ զրամն է, որ մի ամուսին
նախապէս վերապահում է իր կնոջ համար, իր մահուան պարագայ-
ում: Բառը առնուած է արաբական «մէհրից»:

Իր կերպարանքը: Գընտնք ախտեղից
Եւ այս տըրտմառիթ դէպքերի վըրայ
Գեռ պէտք է խօսինք: Ոմանք պէտք է ներուին,
Ոմանք պատժուին: Քանզի չէ եղել
Երբէք պատմութիւն այնչափ ցաւաղին՝
Քան վէպը Ջուլիէտի և Բոմէօյի:

(Ամենքը դուրս են գնում):

Proven h
L. 125555

Die Bibliothek der
Königlichen Akademie der
Wissenschaften zu Berlin
hat die
Handschrift
L. 125555
erhalten.

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0177467

